
**Lietuvos sveikatos apsaugos ministerija
Valstybinė visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba
Lietuvos sveikatos informacijos centras**

**Lithuanian Ministry of Health
State Public Health Service
Lithuanian Health Information Centre**

**Lietuvos sveikatos statistika
Health Statistics of Lithuania
2003**

Vilnius, 2004

UDK 614(474.5)(083)

Li 331

Lietuvos sveikatos statistika 2003

Lietuvos sveikatos informacijos centras
Kalvarijų 153, Vilnius 08221, Lietuva
tel. (8-5) 2773301
faksas (8-5) 2773302
el.paštas lsic@lsic.lt
www.lsic.lt

Sudarė:

Dr.A.Gaižauskienė,
R.Gaidelytė,
V.Cicėnienė

Health Statistics of Lithuania 2003

Lithuanian Health Information Centre
Kalvarijų 153, Vilnius 08221, Lithuania
ph. (+370) 5 2773301
fax (+370) 5 2773302
e-mail lsic@lsic.lt
www.lsic.lt

Completed by:

Dr. A.Gaižauskienė,
R.Gaidelytė,
V.Cicėnienė

ISSN 1648-0899

Šiame leidinyje pateikiami duomenys apie Lietuvos gyventojų sveikatą, veiksnius, darančius įtaką jų sveikatai, sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių įstaigų veiklą bei sveikatos priežiūros sistemos išteklius. Panaudoti Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Socialinio draudimo fondo valdybos, Valstybinės medicininės socialinės ekspertizės komisijos, Valstybinės Ligonių kasos, Kauno medicinos universiteto Biomedicininų tyrimų instituto, Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės centro, Valstybinio aplinkos sveikatos centro, Respublikinės tuberkuliozės ir infekcinių ligų ligoninės, Vilniaus universiteto ligoninės „Santariškių klinikos“ Medicininės genetikos centro, Valstybinio psichikos sveikatos centro, Valstybinio profesinių ligų registro, Lietuvos vėžio registro, Lietuvos AIDS centro, Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenys. Dauguma jų paimti iš metinių statistikos ataskaitų, taip pat kompiuterizuotų duomenų bazių ir registru.

The present publication provides data on health status of Lithuanian population, determinants influencing health, activities of health care institutions as well as resources in health care sector. The data was provided by the Statistics Lithuania, the Social Insurance Fund Board, the State Sickness Fund, the State Medical Social Expertise Commission, the Institute of Biomedical Research of Kaunas Medical University, Republican Centre for Communicable Diseases Control and Prevention, the State Environmental Health Centre, the Republican Hospital of Tuberculosis and Infectious Diseases, the Medical Genetics Centre of Vilnius University Hospital “Santariškių klinikos”, the State Centre of Mental Health, the Lithuanian AIDS Centre, the State Occupational Diseases Register, the Cancer Register, the Lithuanian Health Information Centre. Most of the data was taken from annual statistical reports, computerised databases and registers.

I. Demografija

Lietuvoje gyventojų skaičius pastarąjį dešimtmetį vis mažėja. 2004 m. sausio 1 d. šalyje gyveno 3 milijonai 445,9 tūkstančiai gyventojų, tai 16,6 tūkst. mažiau negu 2003 m. Šį procesą daugiausia sąlygoja gyventojų emigracija bei neigiamas natūralusis gyventojų prieaugis. Gimstamumas Lietuvoje pastebimai mažėjęs daugelį metų, 2003 m. padidėjo 1,9 proc. ir 1000 gyventojų teko 8,9 gimimų, kai 2002 m. šis rodiklis buvo 8,6/1000 gyventojų. 2003 m. mirė 0,2 proc. mažiau žmonių nei 2002 m. Tačiau mirtingumo rodiklis šiek tiek padidėjo dėl sumažėjusio nuolatinį gyventojų skaičiaus: 2002 m. jis buvo 11,84/1000 gyventojų, o 2003 m. padidėjo iki 11,87/1000 gyventojų. Natūralusis gyventojų prieaugis, kuris jau daugelį metų yra neigiamas, truputi padidėjo: 2003 m. jis buvo -3,0/1000 gyventojų.

Vienas pagrindinių gyventojų sveikatos rodiklių - vidutinė būsimo gyvenimo trukmė - 2003 m. šiek tiek padidėjo: vyrų vidutinė gyvenimo trukmė buvo 66,48 metai, o moterų – 77,85 metai. Tačiau šalyje ir toliau išlieka labai didelis metų skirtumas tarp vyrų ir moterų vidutinės gyvenimo trukmės: 2003 m. vyrų ji buvo 11,4 metų mažesnė negu moterų. Lietuvos moterų vidutinė gyvenimo trukmė yra artima Europos šalių vidurkiui, vyrų vidutinė gyvenimo trukmė mažesnė nei Europos šalių vidurkis. Lietuvos gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė gerokai trumpesnė negu 15-os senųjų Europos Sąjungos šalių (2000 m. duomenimis, Europos Sąjungos šalių vyrų vidutinė gyvenimo trukmė buvo 75,6, moterų – 81,7 metai).

Lietuvoje mirties priežasčių struktūra panaši į ekonomiškai išsivysčiusių šalių ir jau daug metų nekinta. 2003 m. 86 proc. visų mirčių priežasčių buvo kraujotakos sistemos ligos, navikai, traumos bei apsinuodijimai. Dažniausia mirties priežastis buvo kraujotakos sistemos ligos, sąlygojusios 54,4 proc. visų mirčių. Mirtys nuo piktybinių navikų sudarė 19,1 proc. Tarp mirusiųjų nuo piktybinių navikų vyrų daugiausia mirė nuo plaučių bei trachėjos (26,9 proc.), priešinės liaukos (11,0 proc.), skrandžio (9,8 proc.) vėžio, moterų – nuo krūties (18,0 proc.), skrandžio (9,2 proc.) ir kiaušidžių (7,2 proc.) vėžio. Trečioji vieta tarp mirties priežasčių teko traumoms ir apsinuodijimams, kurios sudarė 12,8 proc. visų mirčių. 2003 m. savižudybių skaičius sumažėjo: užregistruoti 1455 atvejai (42,1/100 000 gyventojų) – 96 mažiau negu 2002 m.

Gerėja kūdikių sveikatos priežiūros rodikliai. Dėl pasikeitusių registracijos kriterijų 1990 – 1992 m. kūdikių mirtingumas padidėjęs iki 16,5, vėliau sumažėjo daugiau kaip du kartus ir 2003 m. buvo

I. Demographic Situation

The number of inhabitants in Lithuania is on the decrease the last decade and on 1 January 2004 amounted to 3 446 thousand. This process is caused by the emigration of population and negative natural increase. Birth rate in Lithuania has been decreasing for a long year. But in 2003 the birth rate increased by 1.9 percent and accounted for 8.9 newborns per 1000 inhabitants (8.6 per 1000 population in 2002). In 2003 the number of deaths decreased by 0.2 percent, but due to decreased number of population the mortality rate increased from 11.84 per 1000 population in 2002 to 11.87 per 1000 population in 2003. The natural increase of the population is negative for almost ten years. In 2003 this indicator have increased slightly and accounted for -3.0 per 1000 inhabitants.

Life expectancy – the most important health indicator – has slightly increased in 2003. The average life expectancy was 77.9 years for females and 66.5 years for males. A pronounced difference in the average female and male life expectancies is still noticed: in 2003 males were living for 11.4 years shorter than females. Life expectancy of Lithuanian women is close to the average of European countries, but life expectancy of Lithuanian men is shorter than European average. Life expectancy of Lithuanian inhabitants is significantly shorter than that of the inhabitants of 15 EU countries, where the life expectancy was 75.6 years for males and 81.7 years for females (data for the year 2000).

The structure of the causes of death in Lithuania is similar to that of the economically developed countries and has not changed for many years. Most deaths occurred due to three main causes, i.e. circulatory system diseases, malignant neoplasms, injuries and poisoning accounting for 86 % in 2003. Circulatory system diseases were the most wide spread causes of death: 54.4% of all deaths, malignant neoplasms caused 19.1% of all deaths. From all men deceased from malignant neoplasms 26.9 percent died from lung cancer, 11 percent from prostate, 9.8 percent from stomach cancer, among women 18 percents died from breast cancer, 9.2 from stomach, 7.2 from ovary cancer. Deaths from injuries and poisoning accounted for 12.8% of all deaths. The number of suicides have decreased in 2003 by 96 cases and amounted 42.1 per 100000 inhabitants.

Infant health care indicators are constantly improving. In 1990-1992 due to the changed registering criteria infant mortality increased to 16.5 and later fell more than twofold (6.8 out of 1000 live born in 2003). According to the data of 2000, the 15 EU countries average is 4.7 per 1 000 live

6,8/1000 gyvų gimusiųjų. 2000 m. duomenimis 15-os senųjų Europos Sąjungos šalių vidurkis buvo 4,7/1000 gyvų gimusiųjų. 2003 m. Lietuvoje mirė 206 kūdikiai, o tai yra 32 atvejais mažiau negu 2002 m.

2003 m. mirė 1 gimdyvė.

Abortų skaičius ir toliau sparčiai mažėja. 2003 m. Lietuvoje buvo užregistruota daugiau kaip 17 tūkst. abortų, iš jų 11,5 tūkst. – dirbtinių. Didėja savaiminių persileidimų, negimdinių nėštumų bei abortų dėl medicininių indikacijų (2003 m. – 31,8 proc., 1998 m. – 23 proc.) skaičius.

born. A total of 206 infants died in 2003 in Lithuania, or 32 cases less than in 2002.

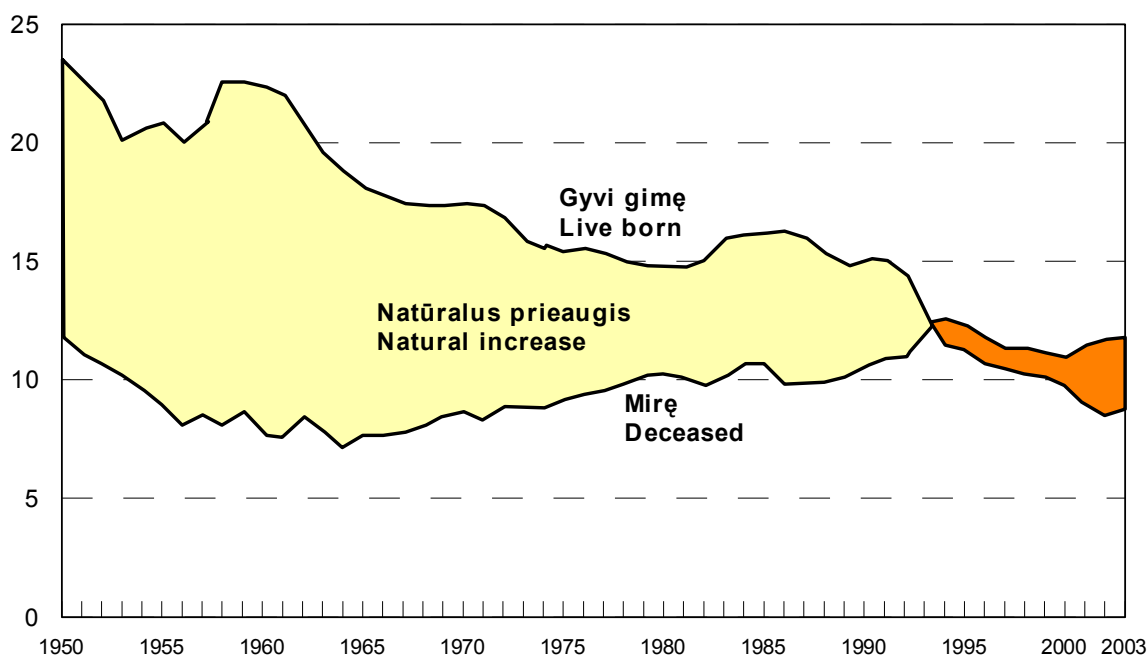
In 2003 one woman in childbirth died.

The number of abortions continues to rapidly decrease. In 2003 over 17 thousand abortions was registering, including 11.5 thousand induced abortions. The number of spontaneous and ectopic abortions, therapeutic abortions is on the increase (31.8% of all abortions in 2003, 23% - in 1998).

Demografinė statistika 2003 m. Vital Statistics in 2003

Plotas (tūkst. kv. km.)	Area (thous. sq. km.)	65.3	
Gyventojai (tūkst.)	Population (thous.)	3454.2	
Tankumas (tūkst. 1 kv. km.)	Density (thous. per sq. km.)	52.9	
Miesto gyventojai (tūkst.)	Urban population (thous.)	2307.3	66.8%
Kaimo gyventojai (tūkst.)	Rural population (thous.)	1146.9	33.2%
Vyrai (tūkst.)	Males (thous.)	1613.0	46.7%
Moterys (tūkst.)	Females (thous.)	1841.2	53.3%
Gyvø gimusiųjų skaièius	Live born	30598	
Gimstamumas 1000-iui gyv.	Birth rate per 1000 pop.	8.9	
Mirusiøjø skaièius	Deaths	40990	
Mirtingumas 1000-iui gyv.	Mortality per 1000 pop.	11.9	
Natūralus prieaugis 1000-iui gyv.	Natural increase per 1000 pop.	-3.0	
Santuokø 1000-iui gyv.	Marriages per 1000 pop.	4.9	
Iðtuokø 1000-iui gyv.	Divorces per 1000 pop.	3.1	
Mirë vaikø iki 1 m.	Infant deaths	206	
Kūdikio mirtingumas 1000-iui gyvø gimusiųjų	Infant mortality per 1000 live births	6.75	
Vidutinė būsimo gyvenimo trukmė:	Life expectancy at birth	72.19	
vyrø	males	66.48	
moterø	females	77.85	

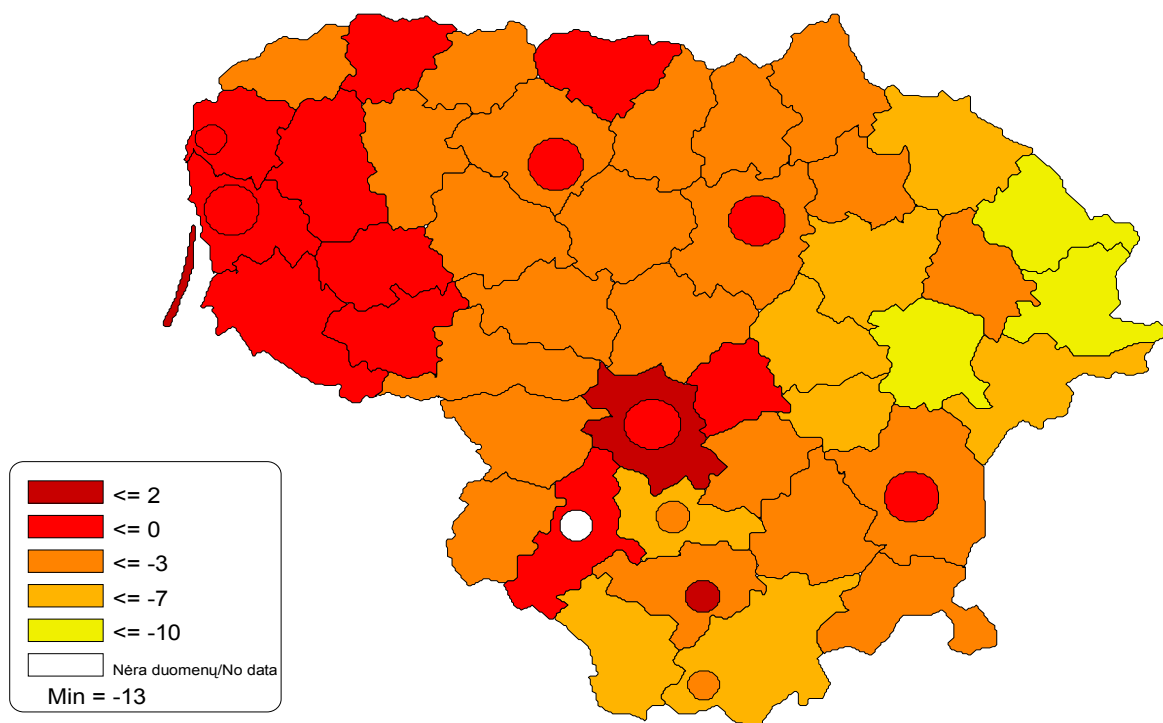
Natūralus gyventøjø prieaugis Natural Increase of Population

Natūralus gyventojų judėjimas 1000-iui gyv. 2003 m.
Natural Movement per 1000 pop. in 2003

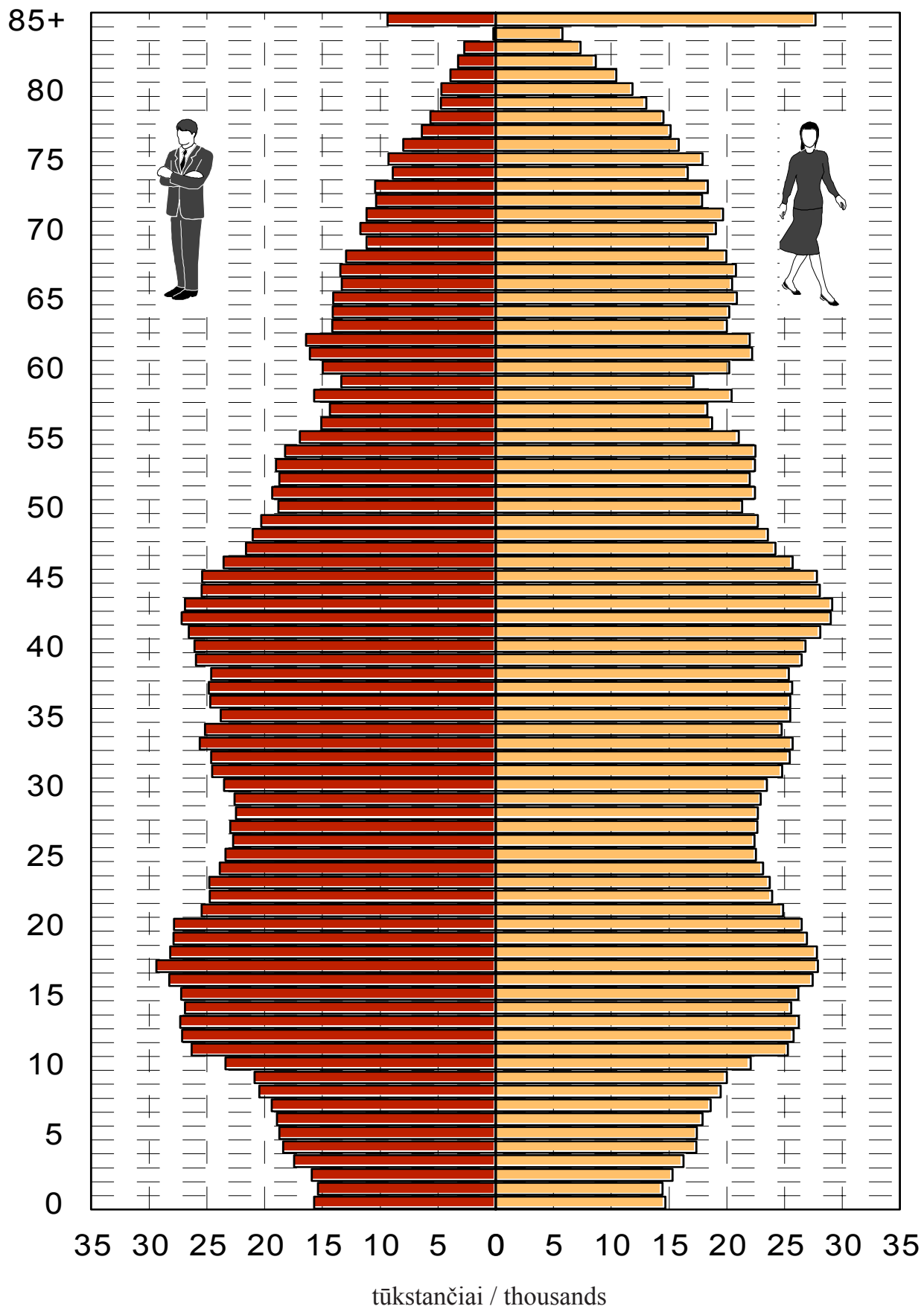
	Gimstamumas Nativity	Mirtingumas Mortality	Natūralus prieaugis Natural increase
Iš viso / Total	8.9	11.9	-3.0
Vilniaus apsk.	8.6	11.2	-2.6
Kauno apsk.	8.8	11.5	-2.7
Klaipėdos apsk.	9.0	10.6	-1.6
Šiaulių apsk.	8.9	12.1	-3.2
Panevėžio apsk.	8.6	12.6	-4.0
Alytaus apsk.	8.8	12.5	-3.7
Marijampolės apsk.	10.1	12.8	-2.7
Tauragės apsk.	9.8	13.1	-3.3
Telšių apsk.	9.8	11.9	-2.1
Utenos apsk.	7.5	14.7	-7.2

Natūralus gyventojų prieaugis 2003 m.
Natural Increase of Population in 2003

Lietuvos gyventojų amžiaus struktūra 2004.01.01

Age Structure of Population 01.01.2004

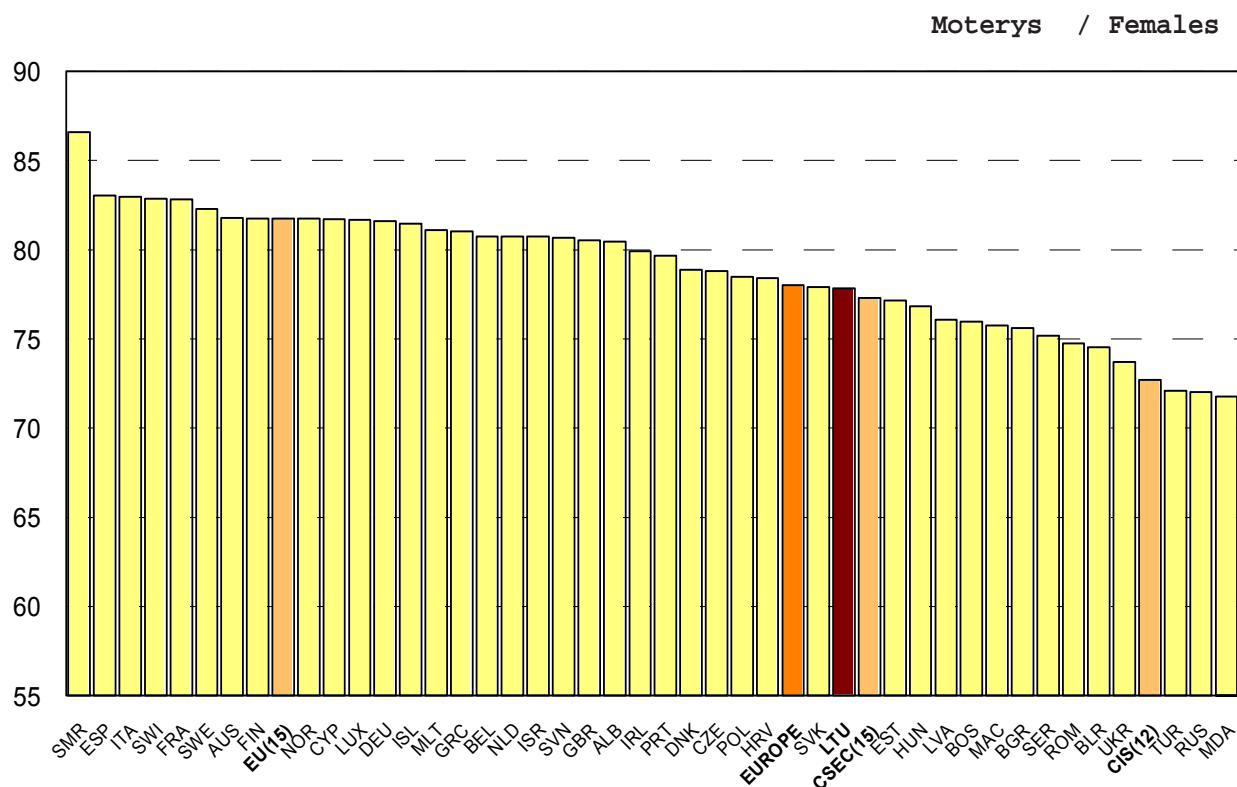
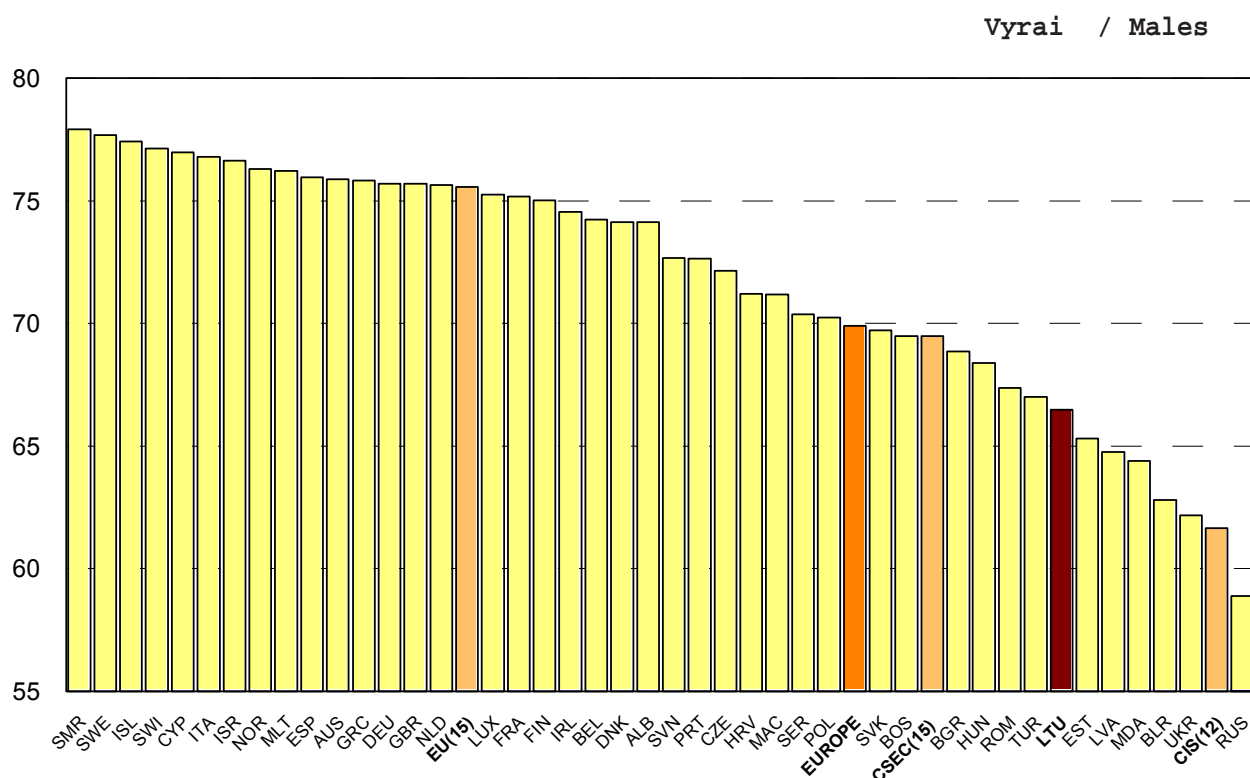

Gyventojų amžiaus struktūra 2004.01.01
Population by Age 01.01.2004

Amžiaus grupė Age group	Vyrai Males		Moterys Females		Iš viso Total	
	abs. sk. abs. numb.	proc. %	abs. sk. abs. numb.	proc. %	abs. sk. abs. numb.	proc. %
0	15712	0.98	14697	0.80	30409	0.88
1-4	67155	4.17	63346	3.45	130501	3.79
5-9	98435	6.12	93391	5.08	191826	5.57
10-14	131090	8.15	124951	6.80	256041	7.43
15-19	140901	8.76	136298	7.42	277199	8.04
20-24	126700	7.88	122138	6.65	248838	7.22
25-29	114202	7.10	113276	6.17	227478	6.60
30-34	123466	7.67	124212	6.76	247678	7.19
35-39	123936	7.70	128515	7.00	252451	7.33
40-44	132193	8.22	141113	7.68	273306	7.93
45-49	111899	6.96	124029	6.75	235928	6.85
50-54	94134	5.85	110702	6.03	204836	5.94
55-59	75506	4.69	95604	5.20	171110	4.97
60-64	75678	4.70	104677	5.70	180355	5.23
65-69	64937	4.04	100451	5.47	165388	4.80
70-74	52591	3.27	91587	4.99	144178	4.18
75-79	34105	2.12	76441	4.16	110546	3.21
80-84	16681	1.04	44048	2.40	60729	1.76
85+	9366	0.58	27694	1.51	37060	1.08
Iš viso Total	1608687	100.00	1837170	100.00	3445857	100.00
Darbingi* Able-bodied*	1054949	65.6	1042367	56.7	2097316	60.9
Pensininkai Over able-bodied	214133	13.3	472210	25.7	686343	19.9

*)Vyrai 16-62m.6mėn., moterys 16-58m.6mėn. / Male 16-62 years 6 months, female 16-58 years 6 months

Gimusiųjų vidutinė būsimo gyvenimo trukmė Life Expectancy at Birth

Pastaba. PSO 1997-2002 m. duomenys; Lietuvos duomenys 2003 m.

Note. WHO data for 1997-2002; Data for Lithuania for 2003

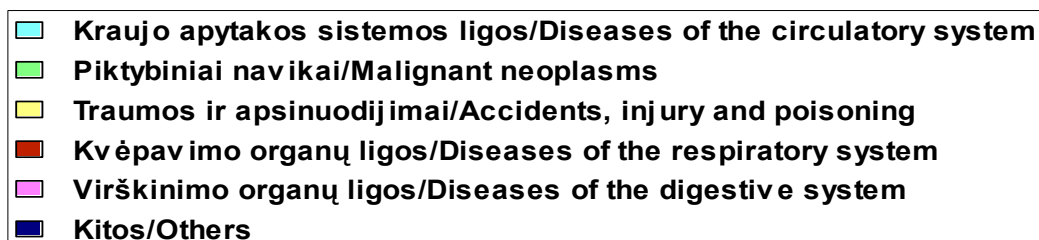
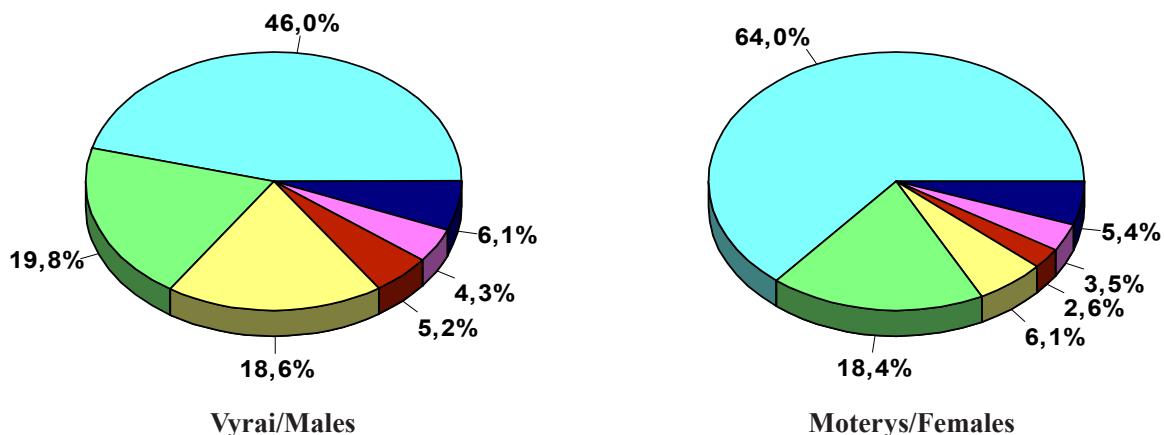
Gyventojų mirtingumas pagal priežastis ir lytį 2003 m. Deaths by Causes and Sex in 2003

Ligų grupės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10		Vyrai/Males		Moterys/Females		Iš viso/Total	
		abs.sk. abs.numb.	100000 gyv per 100000 pop.	abs.sk. abs.numb.	100000 gyv per 100000 pop.	abs.sk. abs.numb.	100000 gyv per 100000 pop.
Iš viso/Total		21859	1355.2	19131	1039.0	40990	1186.7
I.	Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	351	21.8	128	7.0	479	13.9
II.	Navikai Neoplasms	4362	270.4	3582	194.5	7944	230.0
III.	Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	8	0.5	11	0.6	19	0.6
IV.	Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	130	8.1	172	9.3	302	8.7
V.	Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	39	2.4	31	1.7	70	2.0
VI- VIII	Nervų sistemos ir jutimo organų ligos Diseases of the nervous system and sense organs	224	13.9	153	8.3	377	10.9
IX.	Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	10047	622.9	12248	665.2	22295	645.4
X.	Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	1134	70.3	501	27.2	1635	47.3
XI.	Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	945	58.6	664	36.1	1609	46.6
XII.	Odos ir poodžio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	6	0.4	15	0.8	21	0.6
XIII.	Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	27	1.7	75	4.1	102	3.0
XIV.	Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	135	8.4	156	8.5	291	8.4
XV.	Nėštumas, gimdymas ir pogrūdininis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	-	-	1	0.1	1	0.1*
XVI.	Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	46	2.9	33	1.8	79	2.3
XVII.	Ágimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	64	4.0	56	3.0	120	3.5
XVIII.	Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	268	16.6	137	7.4	405	11.7
XIX.	Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	4073	252.5	1168	63.4	5241	151.7

* 100000-iø moterø / per 100000 females

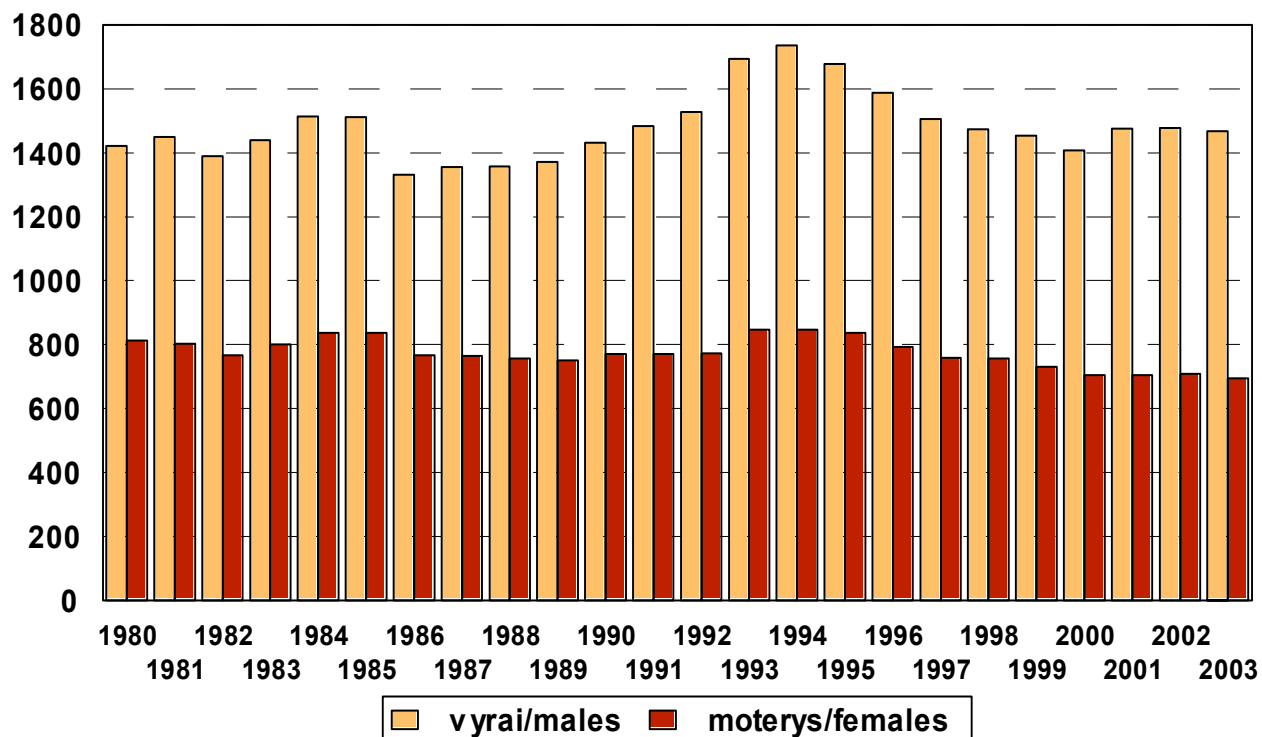
Pagrindinės mirties priežastys 2003 m.

Main Causes of Death in 2003

Standartizuoti mirtingumo rodikliai (100000-ių gyv. pagal Europos standartą) Age Adjusted Death Rates (per 100000 European Standard Population)

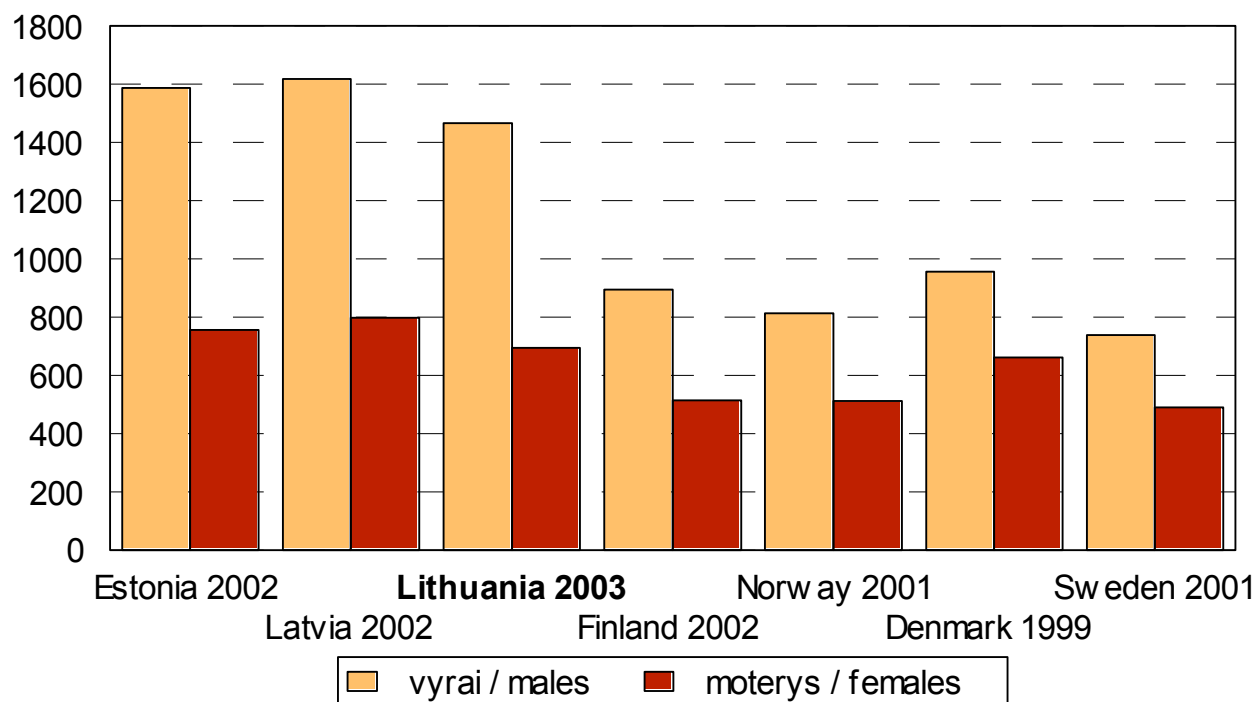
Iš viso / Total

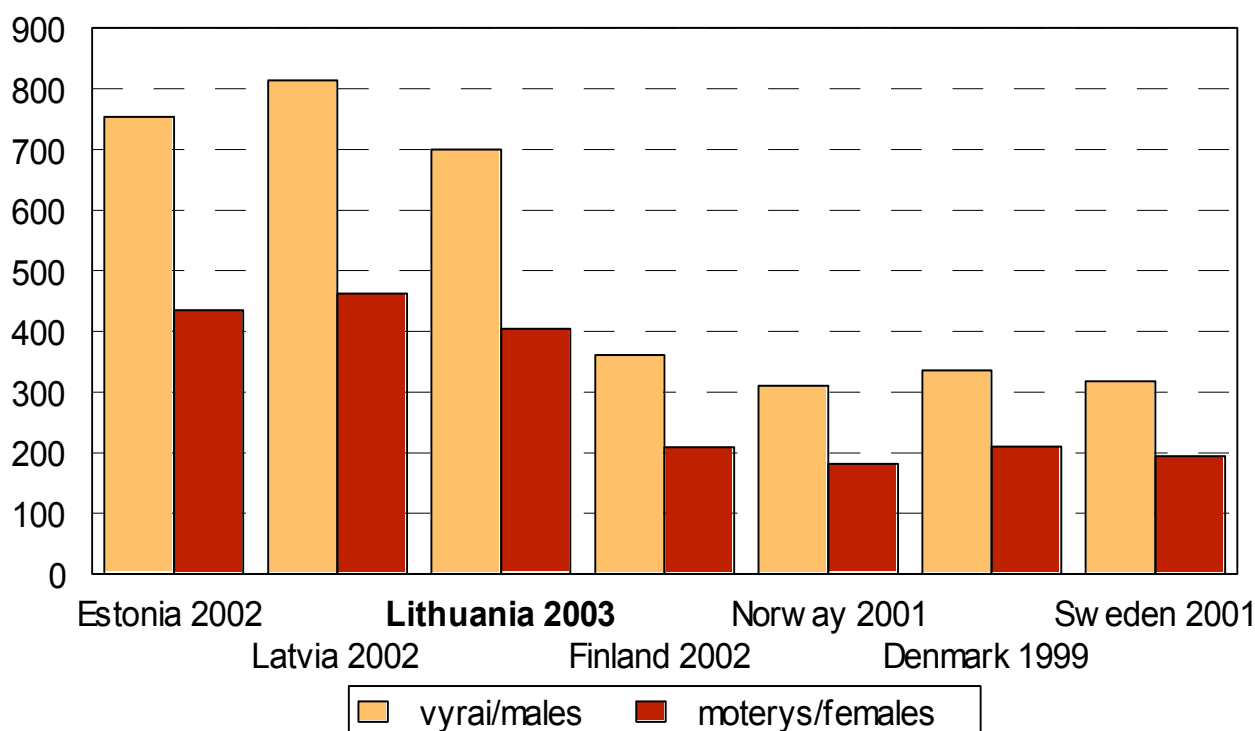
**Standartizuoti mirtingumo rodikliai
(100000-ių gyv. pagal Europos standartą)**

Age Adjusted Death Rates
(per 100000 European Standard Population)

Visos priežastys / All causes

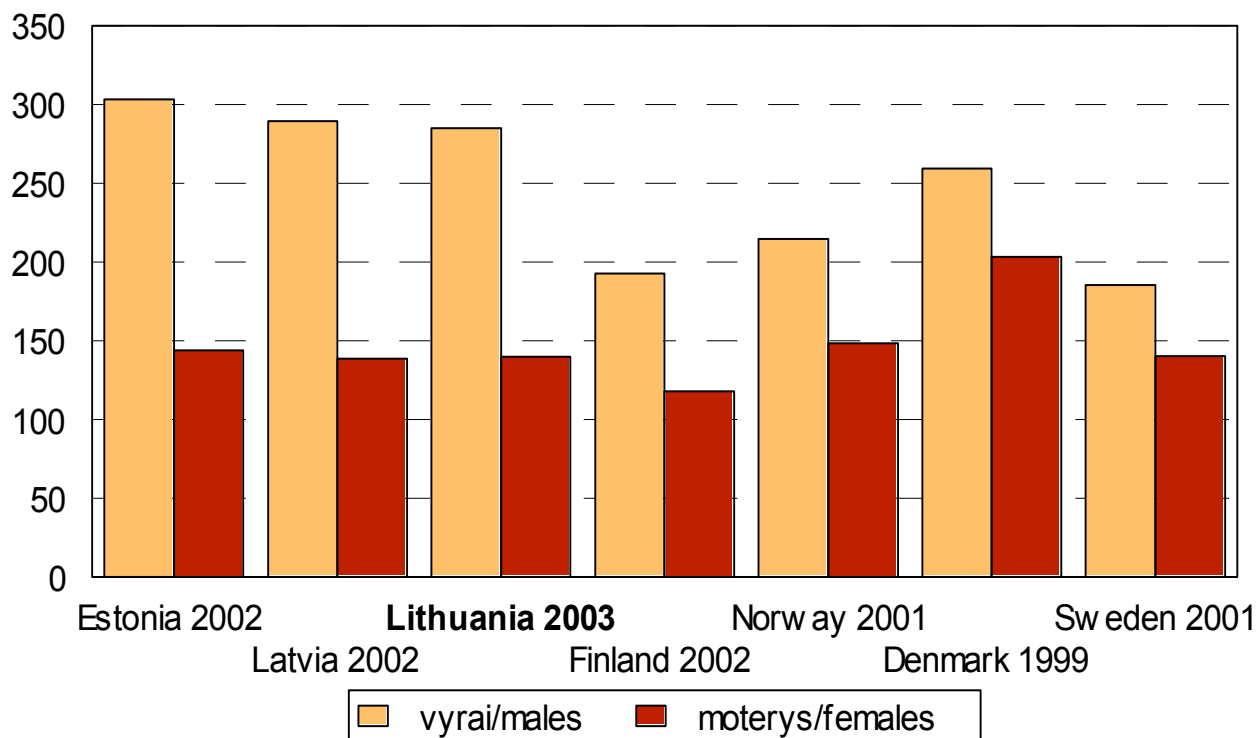

Kraujo apytakos sistemos ligos / Diseases of the circulatory system

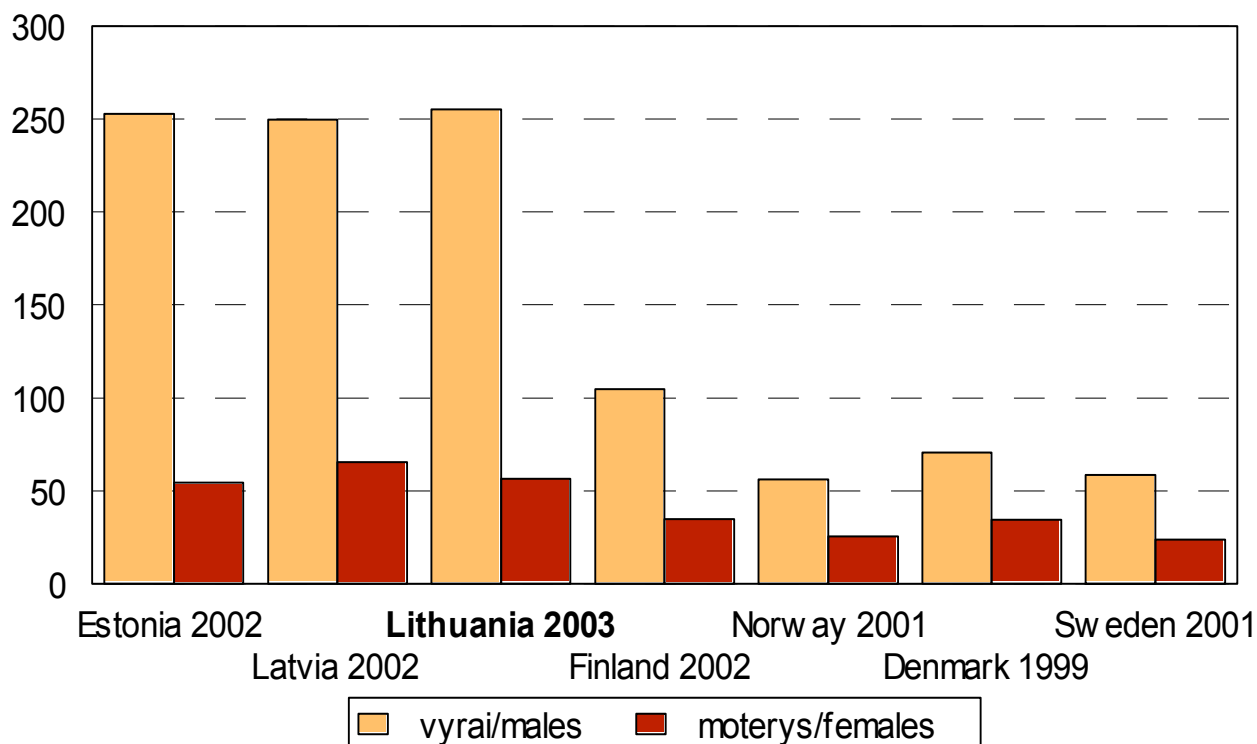

**Standartizuoti mirtingumo rodikliai
(100000-ių gyv. pagal Europos standartą)
Age Adjusted Death Rates
(per 100000 European Standard Population)**

Piktybiniai navikai / Malignant neoplasms

Traumos ir apsinuodijimai / Accidents, injury and poisoning

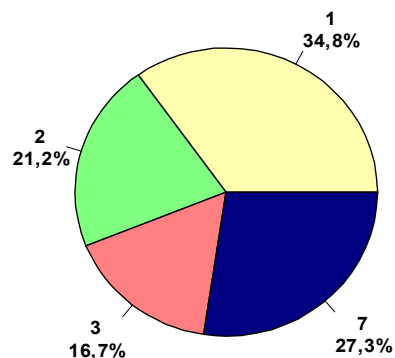
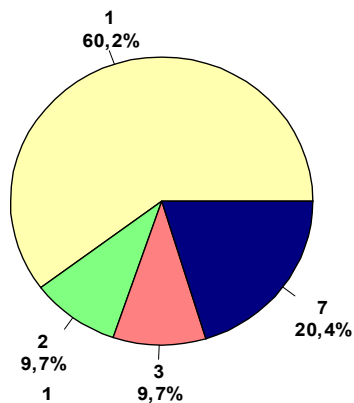

Pagrindinės mirties priežastys pagal lytį ir amžių 2003 m.

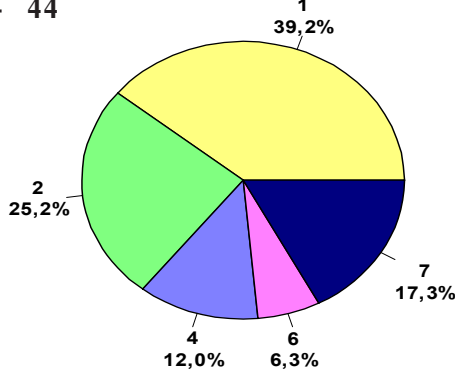
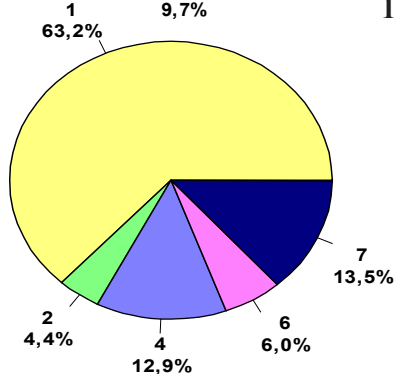
Main Causes of Death by Sex and Age in 2003

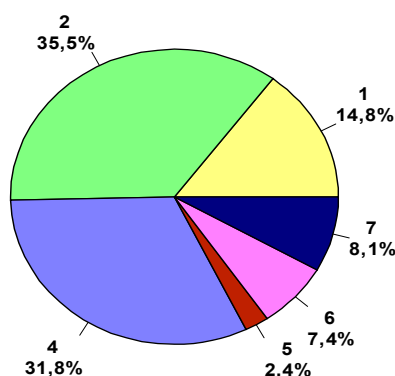
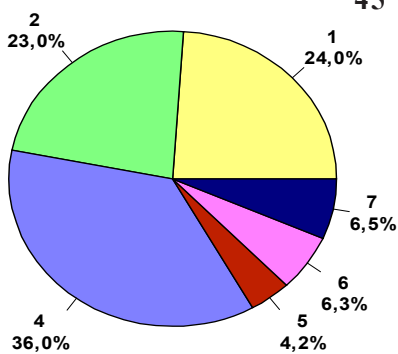
1 - 14

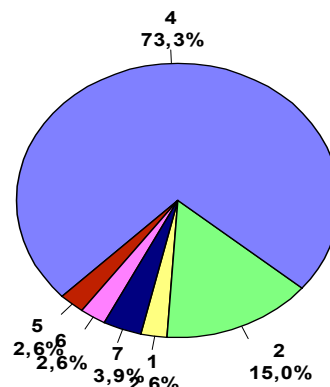
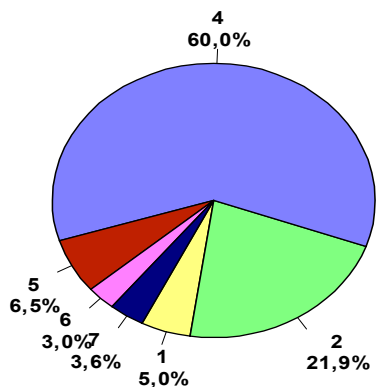
15 - 44

45 - 64

> 64

- 1 Traumos ir apsinuodijimai / Injury and poisoning
- 2 Piktybiniai navikai / Malignant neoplasms
- 3 Įgimtos anomalijos / Congenital anomalies
- 4 Kraujo apytakos sistemos ligos / Diseases of the circulatory system

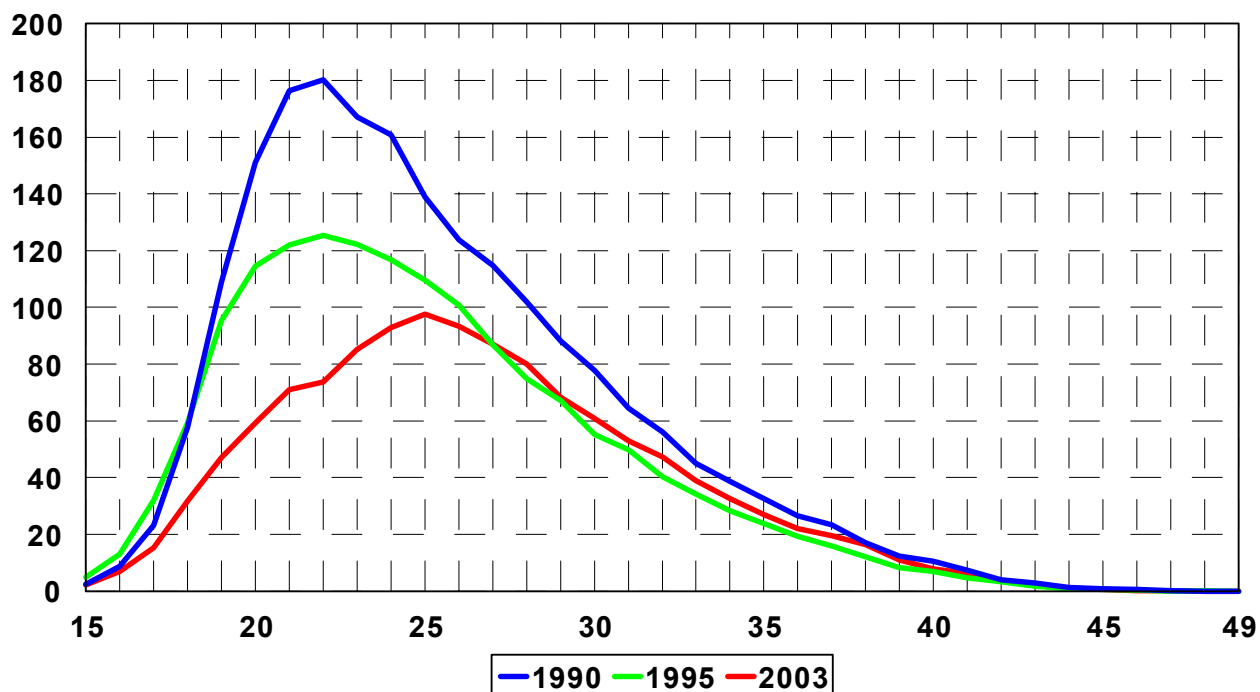
- 5 Kvėpavimo organų ligos / Diseases of the respiratory system
- 6 Virškinimo sistemos ligos / Diseases of the digestive system
- 7 Kiti / Others

Paskiepytų vaikų dalis (proc.) Immunization Coverages (%)

Ligos Diseases	Dozės Doses	Metai/Years							Skiepijimo laikas Age of immunization
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	
Tuberkuliozė Tuberculosis	-	98.4	99.1	99.3	99.0	99.3	99.3	99.4	naujagimiai newborns
Hepatitas B Viral hepatitis B	3		95.7	95.6	99.0	99.2	99.6	99.4	naujagimiai newborns
Difterija/Stabligė Diphtheria/Tetanus	3	92.0	93.5	93.1	93.5	94.7	94.8	94.2	1 m./1 year
Kokliušas Pertussis	3	90.0	93.1	93.0	93.6	94.6	94.8	94.2	1 m./1 year
Poliomielitas Poliomyelitis	IPV2/OPV3	94.8	96.6	96.9	96.9	97.5	97.0	97.0	1 m./1 year
Tymai Measles	1	95.9	96.5	96.9	97.0	97.4	97.9	97.7	2 m./2 years
Parotitas Mumps	1	94.9	96.7	96.9	97.0	97.4	97.9	97.7	2 m./2 years
Raudonukė Rubella	1	94.4	95.6	96.8	97.0	97.4	97.9	97.7	2 m./2 years

Gimstamumas pagal motinos amžių 1000-iai moterų Age Specific Birth Rates for Women per 1000 Females

Suminis gimstamumo rodiklis 2003 m./ Total fertility rate in 2003 - 1.26

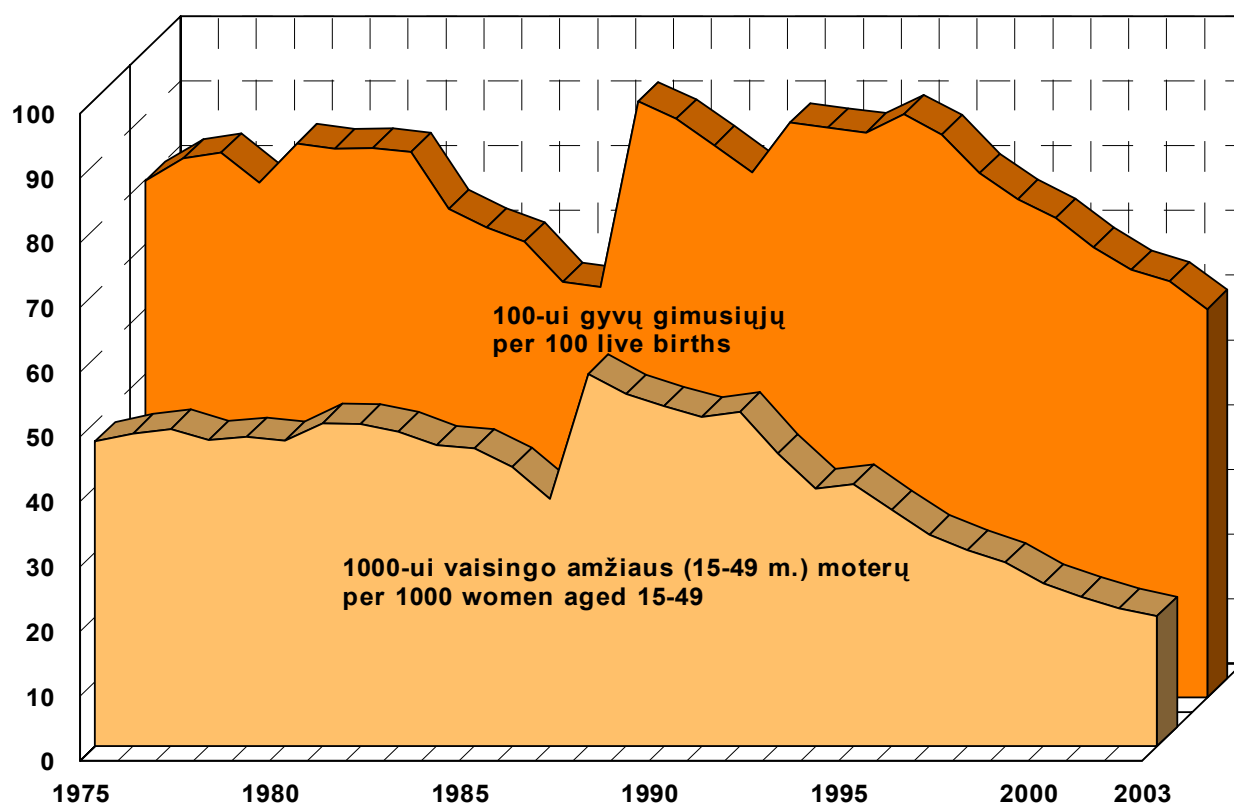

Abortai Abortions

	2001	2002	2003
Iš viso / Total	20513	18907	17851
1000-iai vaisingo amžiaus (15-49m.) moterø / Per 1000 women aged 15-49	23.1	21.3	20.1
100-ai gyvø gimusiøjø per 100 live births	66.1	64.3	60.0
Dirbtiniai abortai, iš viso Legally induced abortions, total	13677	12495	11513
1000-iai vaisingo amžiaus (15-49m.) moterø / Per 1000 women aged 15-49	15.4	14.1	13.0
100-ai gyvø gimusiøjø per 100 live births	44.0	42.5	38.7

Abortų struktūra, proc. Structure of Abortions, %

	2001	2002	2003
Savaiminiai / Spontaneous	24.7	25.5	26.8
Pagal moters norà / On request	66.2	65.4	64.1
Pagal medicinines indikacijas / Therapeutic	0.4	0.7	0.4
Kiti / Others	8.7	8.4	8.7

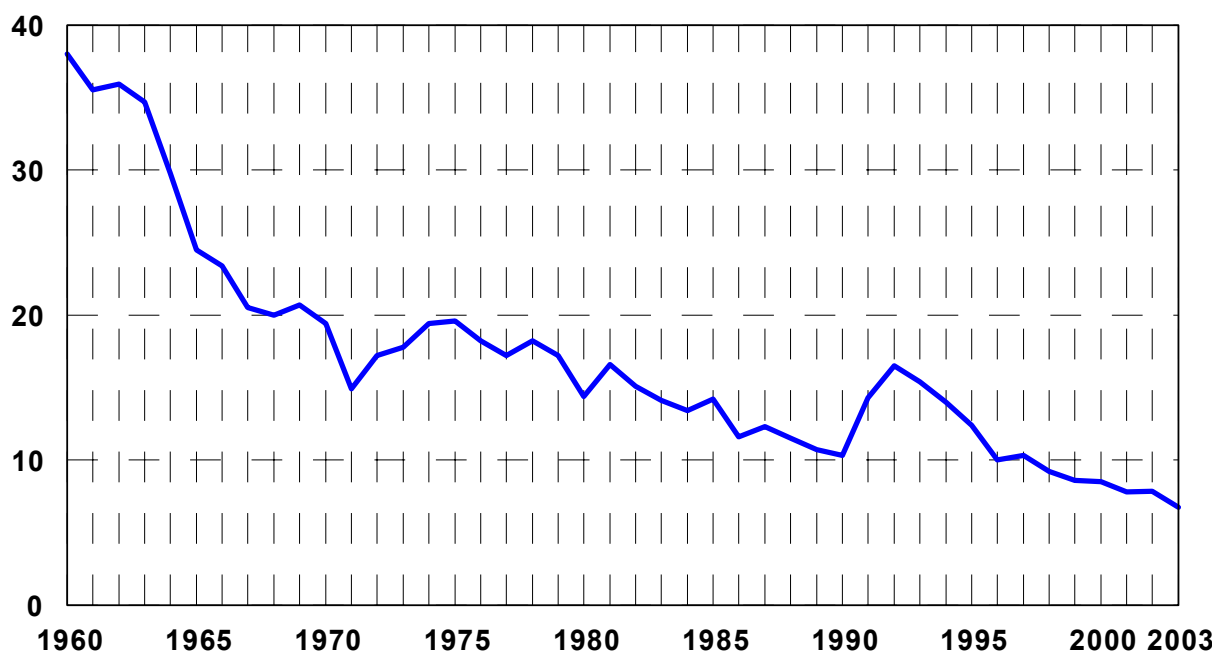
Kūdikų mirtingumas Infant Mortality

	2001	2002	2003
Kūdikų mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Infant mortality per 1000 live births	7.8	7.9	6.8
Ankstyvas neonatalinis mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Early neonatal mortality per 1000 live births	2.8	3.2	2.6
Neonatalinis mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Neonatal mortality per 1000 live births	4.1	4.3	3.7
Negyvagimių skaičius 1000-iui gimusiųjų Still-births per 1000 births	5.3	6.4	5.5
Perinatalinis mirtingumas 1000-iui gimusiųjų Perinatal mortality per 1000 births	8.1	9.6	8.0
*Standartinis perinatalinis mirtingumas 1000-iui gimusiųjų Standard perinatal mortality per 1000 births	6.6	6.5	5.5
*Standartinis negyvagimių rodiklis 1000-iui gimusiųjų Standard still-birth rate per 1000 births	4.2	5.0	4.3
Nėštėjimo ir gimdyvių mirtingumas 100,000-ių gyvų gimusiųjų Maternal mortality per 100,000 live births	12.9	20.4	3.3

**Skaičiuojamas 1000 ir daugiau gramų kūno masės kūdikiams (gimdymo stacionarų duomenys)*

Includes only births with birth weight 1000 and more grams (maternity data)

Kūdikų mirtingumas 1000-iui gyvų gimusiųjų Infant Mortality per 1000 live births

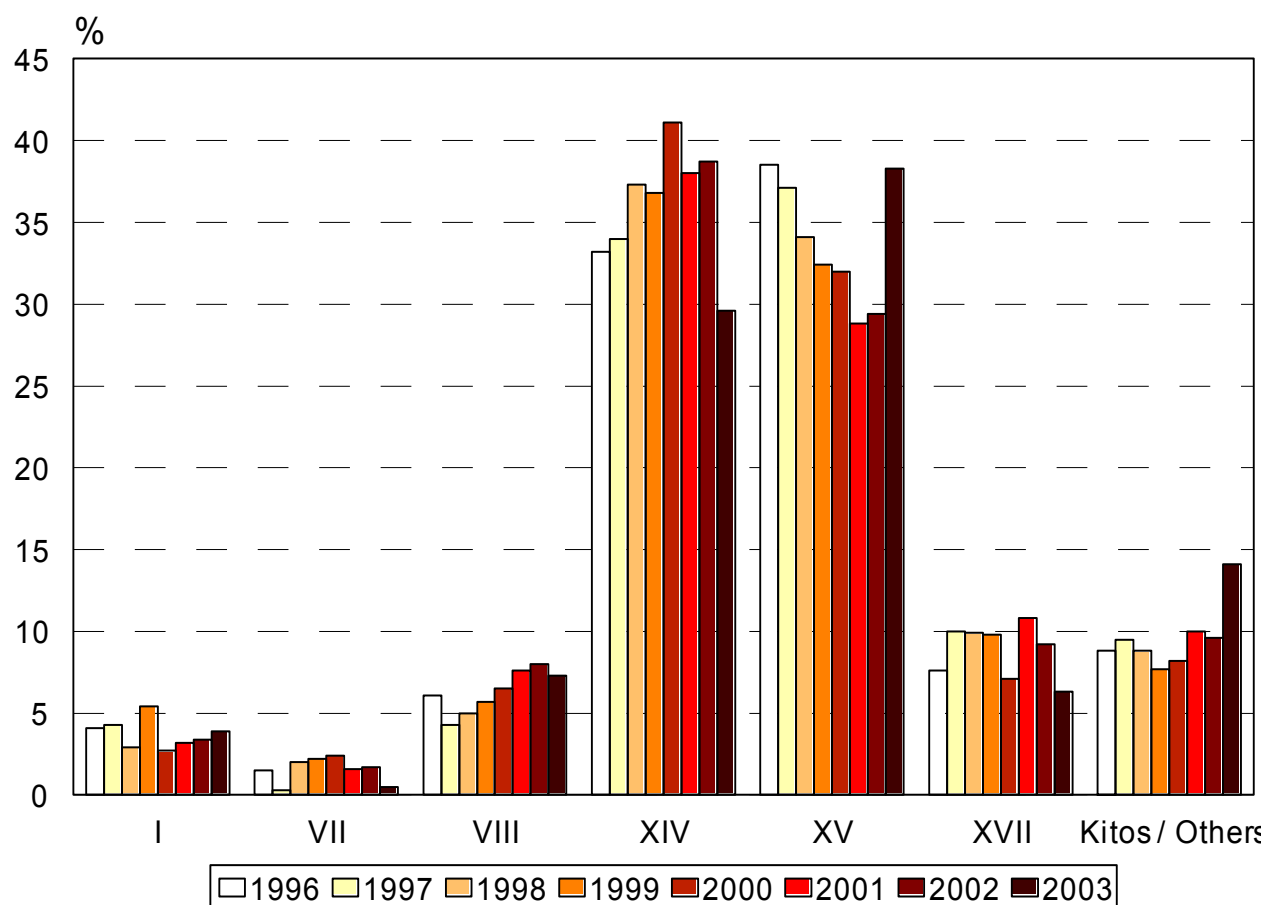

Pastaba. Nuo 1991.01.01 gimimai registruojami pagal paskutiniąsias PSO rekomendacijas (nuo 500 g kūno masės ir 22 nėštumo savaitių)

Note. Since 01.01.1991 births have been registered according to the latest WHO recommendations (from 500 g birth weight and 22 weeks gestational age)

Kūdikių mirčių priežasčių struktūra Structure of Infant Mortality

Ligø grupės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10		Abs. sk. Abs. numb.		proc. %	
		2002	2003	2002	2003
Iš viso Total		238	206	100.0	100.0
I	Infekcinės ir parazitinės ligos Infectious and parasitic diseases	8	8	3.4	3.9
VII	Kraujo apytakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	4	1	1.7	0.5
VIII	Kvėpavimo organø ligos Diseases of the respiratory system	19	15	8.0	7.3
XIV	Ágimtos anomalijos Congenital anomalies	92	61	38.7	29.6
XV	Atskiros perinatalinio periodo bŭklės Certain conditions originating in perinatal period	70	79	29.4	38.3
XVII	Traumos ir apsinuodijimai Accidents, injury and poisoning	22	13	9.2	6.3
	Kitos priežastys/Others	23	29	9.6	14.1

II. Sergamumas

Užkrečiamosios ligos yra epidemiologiškai svarbi visuomenės sveikatos problema.

2003 m. sergamumas tuberkulioze Lietuvoje padidėjo - užregistruoti 2247 nauji tuberkuliozės atvejai arba 65,1/100 000 gyventojų (2002 m. – 2097 atvejai arba 60,5/100 000 gyventojų). Ligos (bendrasis sergamumas) tuberkulioze sumažėjo iki 256,2/100 000 (2002 m. buvo 269,4/100 000 gyventojų). 2003 m. vėl pradėjo didėti sergamumas atvirąja kvėpavimo organų tuberkulioze ir 2003 m. buvo 43,2/100 000 gyventojų (2002 m. – 39,2/100 000 gyventojų). Taigi, tuberkuliozės problema išlieka aktuali: gana didelis recidyvų skaičius (329 atvejai 2003 m.). 2003 m. sumažėjo sergančių vaikų skaičius (129 – 2003 m., 139 – 2002 m.). 2003 m. nuo šios ligos mirė 286 asmenys, tai sudarė 3,2 proc. visų sergančiųjų tuberkulioze.

Nuo 1997 m. lytiniu keliu plintančių ligų užregistruojama vis mažiau. Oficialios statistikos duomenimis, 2003 m. Lietuvoje diagnozuoti 456 nauji (13,2/100 000 gyventojų) sifilio ir 503 (14,6/100 000 gyventojų) gonorėjos atvejai. Tikėtina, kad šie skaičiai ne visai atitinka lytiniu keliu plintančių ligų situaciją, nes net palankiausiomis epidemiologinėmis sąlygomis, gonorėjos ir sifilio santykis būna bent 7:1. Kita vertus, sergamumo registravimo duomenims įtakos turi ir didėjantis privačių odos ir lytinių ligų gydytojų skaičius.

Toliau didėja ŽIV užsikrėtusiųjų asmenų skaičius, 2004 m. sausio 1 d. buvo 845 ŽIV užsikrėtę asmenys, iš kurių 64 diagnozuotas AIDS. Šalyje nuo AIDS jau mirė 29 asmenys.

Sergamumas ir ligotumas piktybiniais navikais didėja, 2003 m. užregistruota 15103 nauji vėžio atvejai ir tai 620 atvejais daugiau nei 2002 metais. Pastarąjį dešimtmetį naujai nustatytų susirgimų vėžiu skaičius didėja 500-600 atvejų kasmet. Vyrų sergamumas piktybiniais navikais 2003 m. siekė 470,6/100 000 gyventojų, o moterų – 408,1/100 000 gyventojų. Vyrų dažniausiai serga priešinės liaukos (20 proc. naujų atvejų), plaučių, odos, šlapimo pūslės ir inkstų vėžiu, moterų – krūtų (17,5 proc. naujų atvejų), odos, gimdos kūno bei kaklelio, gaubtinės ir tiesiosios žarnos vėžiu. Pastaruoju metu mažėja sergamumas plaučių, skrandžio vėžiu, bet sparčiai didėja vyrų sergamumas prostatos vėžiu. 2003 metų pabaigoje šalyje buvo 63 541 onkologinių ligonių.

Sergamumas psichikos ligomis 2003 m. šiek tiek sumažėjo lyginant su praėjusiais metais. 2003 m. užregistruota 187,8 naujų psichikos ligų atvejų 100 000 gyventojų.

Sergamumas narkologinėmis ligomis mažėja, nes anoniminiai ligoniai neregistruojami. Lietuvoje

II. Morbidity

Communicable diseases are an important public health care problem from the epidemiological point of view.

In 2003 incidence of tuberculosis have increased: 2247 new cases were registered or 65.1 per 100000 population (2097 cases or 60.5 per 100000 in 2002). In 2003 prevalence of tuberculosis decreased to 256.2 cases per 100000 inhabitants (269.4 per 100000 inhabitants in 2002). The problem of tuberculosis is still urgent: the incidence of smear positive lung tuberculosis increased again and amounted to 43.2 cases per 100000 (39.2 per 100000 in 2002), the number of relapses is still high (329 cases in 2003). The number of children ill with tuberculosis decreased (129 cases in 2003 versus 139 cases in 2002). In 2003 286 persons died from tuberculosis, which accounted for 3.2% of all cases of tuberculosis.

Since 1997 the smaller number of incidents of sexually transmitted diseases has been registered. According to official statistics in 2003 a total of 456 new cases (13.2/100 000) of syphilis and 503 (14.6/100 000) of gonorrhoea was registered. It is likely that these numbers do not fully show the situation of sexually transmitted diseases, because even under the most favorable epidemiological conditions, this ratio is at least 7:1. On the other hand, the increasing number of private physicians exerts influence on registering of morbidity as well.

The number of HIV positive is on the increase. As of 1 January 2004, the number of persons infected with HIV amounted to 845, including 64 for whom AIDS was diagnosed. 29 persons have died already from AIDS in the country.

The increase of the incidence and prevalence of malignant neoplasms has slow down. In 2003, 15103 new cases of diseases were registered (620 cases more than in 2002). During the last decade the number of cancer incidences increased by 500-600 cases a year. In 2003 incidence rate of malignant neoplasms was 470.6 per 100000 for males and 408.1 per 100000 for females. The most common cancer for men was prostate cancer (20 percents of all new cases), followed by lung, skin and stomach cancer, for women – breast (17.5 percents of all new cases), skin, uterus and ovaries, stomach cancer. During the past few years the number of lung, stomach cancer cases decreased, however, the number of skin, prostate cancer cases grew. In total 63541 people had cancer in 2003.

In 2003 the incidence of mental disorders have decreased slightly and amounted 187.8 cases per 100000 inhabitants.

ir toliau plinta psichoaktyviųjų medžiagų vartojimas, daugėja asmenų, priklausomų nuo narkotikų. 2003 m. į priežiūros ir profilaktikos įskaitą psichikos sveikatos centruose įrašyta 356 naujas asmuo. Iš viso įskaitoje yra 4689 narkomanai arba 136,1/100 000 gyventojų. Literatūros duomenimis, tik 10 proc. visų narkomanų kreipiasi į medikus pagalbos ir gydomi. Taigi tikėtina, kad Lietuvoje daugiau kaip 46 tūkst. narkomanų.

Sergamumas profesinėmis ligomis 2003 m. sumažėjo ir sudarė 5,6 atvejų 10 000 dirbančiųjų. Šio sergamumo struktūra jau daugelį metų panaši: daugiausia užregistruota ausies ligų (41,3 proc.), vibracinės ligos (34,7 proc.), jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos (17,8 proc.) ligų.

Laikinis nedarbingumas šiais 2003 metais padidėjo ir sudarė 521,1 atvejų 1000 apdraustųjų. 6,6 proc. padidėjo nedarbingumo atvejų skaičius dėl ligų. Nedarbingumo atvejai dėl nelaimingų atsitikimų tolygiai didėja kiekvienais metais. Vidutinė vieno atvejo trukmė (apmokėtų dienų) šiek tiek sumažėjo ir 2003 m. buvo 10,1 dienų.

2003 m. pirminis invalidumas padidėjo: 35961 asmuo buvo pripažinti invalidais pirmą kartą. Pirminio invalidumo struktūroje vyrauja kraujotakos sistemos ligos – 28,5 proc., jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos – 18,3 proc., piktybiniai navikai – 13,4 proc. visų naujų invalidumo atvejų. Darbingo amžiaus žmonės sudarė 59,4 proc. tarp visų pirmą kartą pripažintų invalidais.

According to the statistical data, the incidence of drug and alcohol abuse have been decreasing, however this does not reflect the real situation, because the anonymous patients are not registered. The use of psychoactive substances in Lithuania continuous to spread; the number of people addicted to drugs is increasing. According to referral to mental health care institutions 356 new cases for treatment demand were register in 2003. In total 4689 drug addicts are under follow-up, or 136.1 out of 100 000 inhabitants. According to scientific sources, only 10 percent of all drug addicts go for help and treatment to physicians. Thus, it is likely that there are over 46 thousands drug addicts in Lithuania.

In 2003 the number of cases of occupational diseases decreased slightly and amounted to 5.6 per 10000 employed people. The structure of occupational diseases has been similar for many years but in 2002 ear diseases became a leading cause. In 2003 diseases of the ear accounted for 41.3% of all occupational diseases, vibrational disease - 34.7%, diseases of the musculoskeletal system and connective tissue – 17.8%.

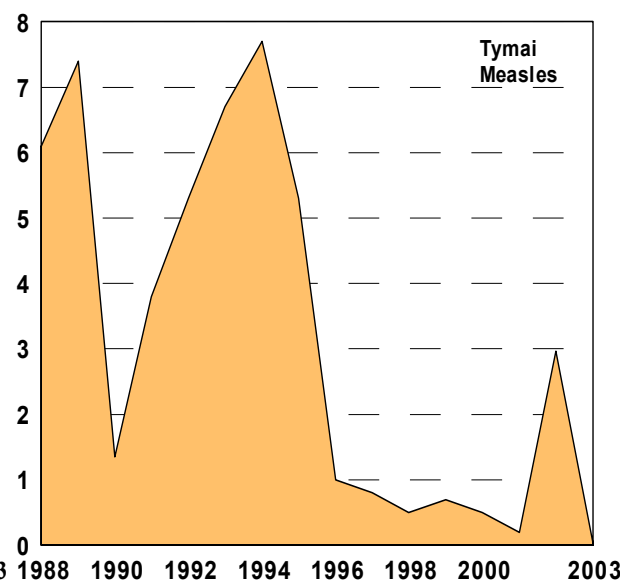
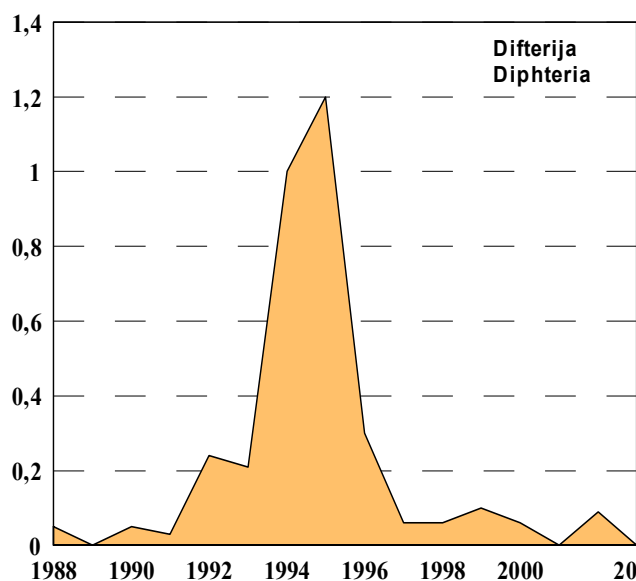
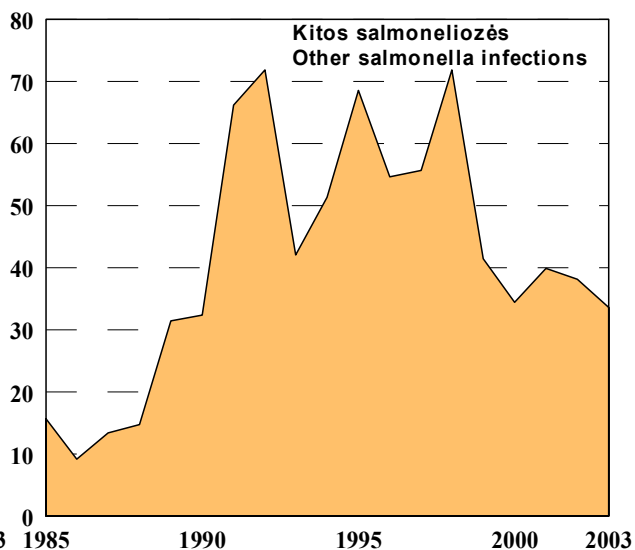
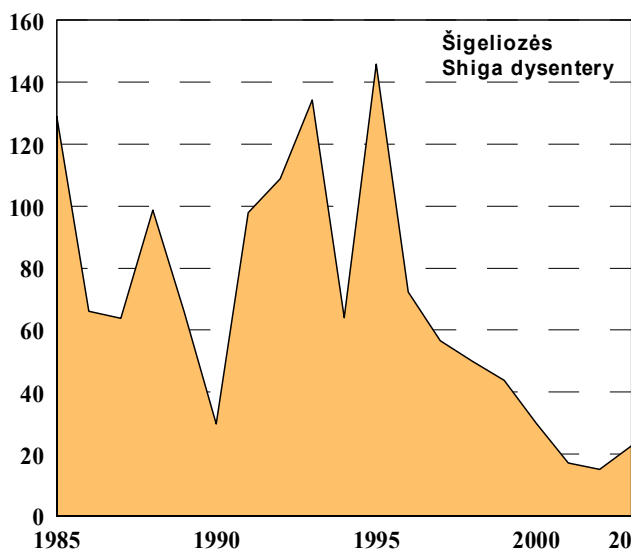
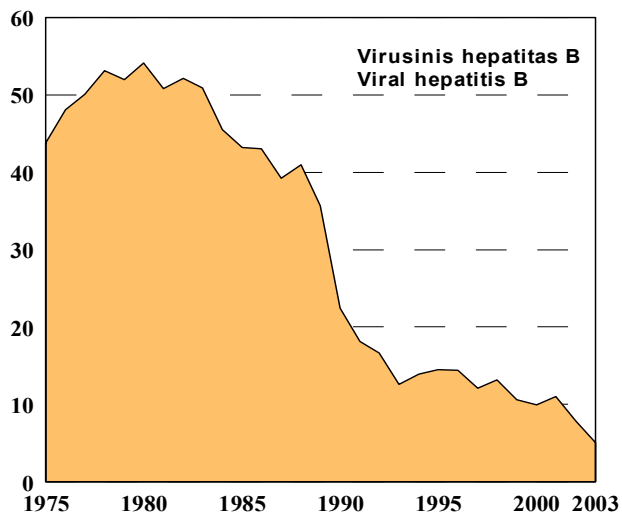
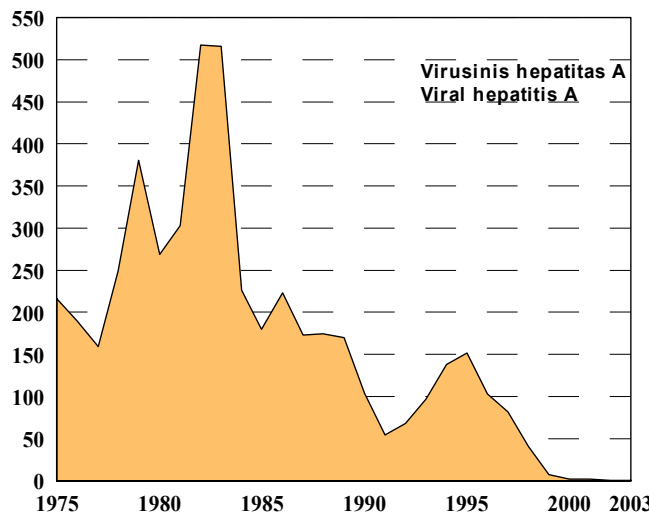
In 2003 temporal disability have increasing and amounted to 521,1 cases of inability to work per 1000 insured persons. Temporary disability caused by diseases increased by 6.6 %, inability to work due to accidents and nursing is increasing constantly. The average length of one case decreased slightly and was 10.1 days in 2003.

Primary disability (invalidity) has increased. 35961 persons were recognized as disabled for the first time. The diseases of the circulatory system prevail in the structure of primary disability (28.5%), diseases of the musculoskeletal system and connective tissue accounted for 18.3%, malignant neoplasms – 13.4% of new cases of disability. People of working age accounted for 59.4 percent of all persons recognized to be disabled for the first time.

Sergamumas kai kuriomis ligomis Selected Notifiable Diseases

Ligos Diseases	Abs.sk. Abs.numb.		100000-ėiø gyv. per 100000 pop.	
	2002	2003	2002	2003
Viduriø øiltinė Typhoid fever	4	3	0.1	0.09
Paratifas A,B,C Paratyphoid	-	-	-	-
Øigeliozės Shiga dysentery	522	782	15.1	22.6
Kitos salmoneliozės Other salmonella infections	1321	1161	38.1	33.6
Bakterinės þarnyno infekcijos Bacterial intestinal infections	9450	8747	272.4	253.2
Difterija Diphtheria	3	-	0.09	-
Kokliuøas Whooping cough	23	5	0.7	0.1
Skarlatina Scarlet fever	1147	651	33.1	18.9
Meningokokinė infekcija Meningococcal infection	66	73	1.9	2.1
Tymai Measles	103	1	3.0	0.03
Erkinis encefalitas Tick-born viral encephalitis	168	763	4.8	22.1
Virusinis hepatitas Viral hepatitis	437	296	12.6	8.6
iø jø/of which				
A	29	12	0.8	0.4
B	274	175	7.9	5.1
C	128	97	3.7	2.8
Ūminės respiracinės virøutiniø kvėpavimo takø infekcijos Acute upper respiratory infections	473337	508968	13644.5	14734.7
Gripas Influenza	59904	91925	1726.8	2661.3
Nieþai Scabies	7145	6414	206.0	185.7
Piktybiniai navikai Malignant neoplasms				
sergamumas/incidence	14483	15103	417.5	437.2
ligotumas/prevalence	62880	63541	1816.0	1844.0
Tuberkuliozė Tuberculosis				
sergamumas/incidence	2097	2247	60.5	65.1
ligotumas/prevalence	9347	8827	269.4	256.2
Sifilis Syphilis	539	456	15.5	13.2
Gonorėja Gonorrhoea	641	503	18.5	14.6
AIDS				
sergamumas/incidence	9	8	0.3	0.2
ligotumas/prevalence	55	64	1.6	1.9
ÞIV neøiotojai HIV carriers				
sergamumas/incidence	378	110	10.9	3.2
ligotumas/prevalence	680	845	19.6	24.5

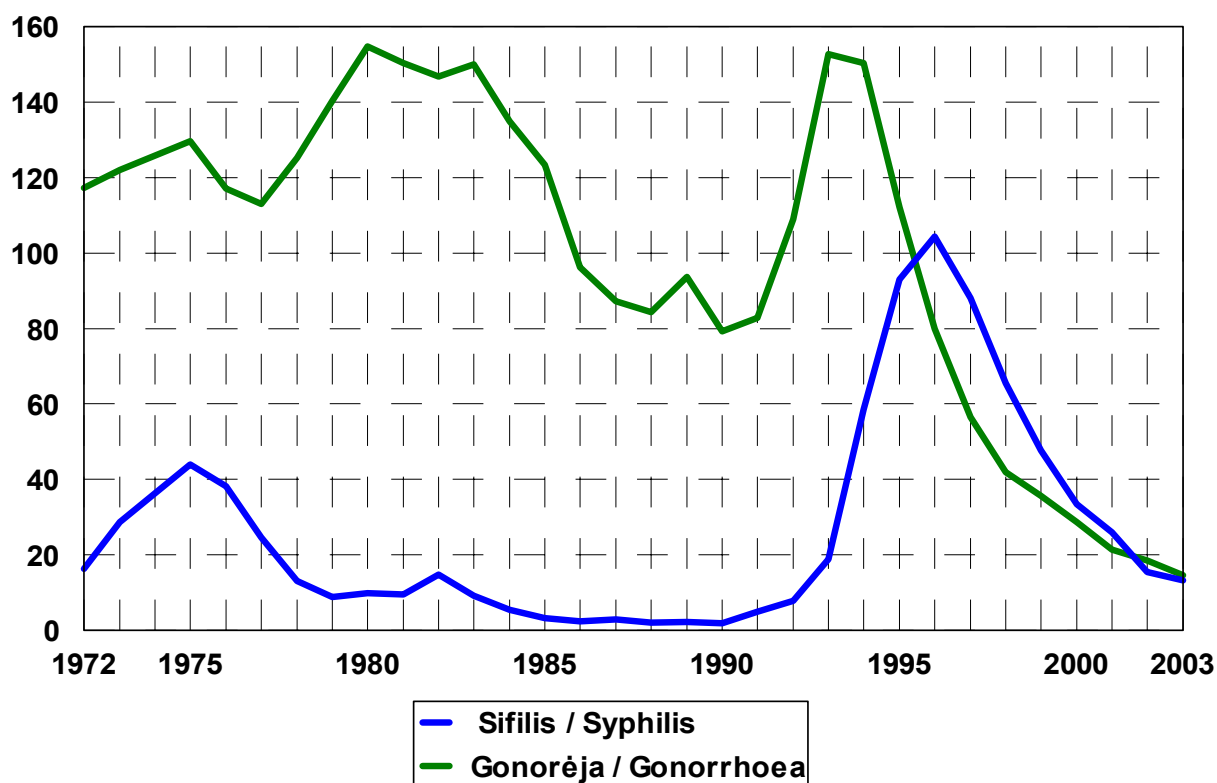
Sergamumas kai kuriomis infekcinėmis ligomis
100000-ių gyv.
 Incidence of Selected Infectious Diseases per 100000 pop.

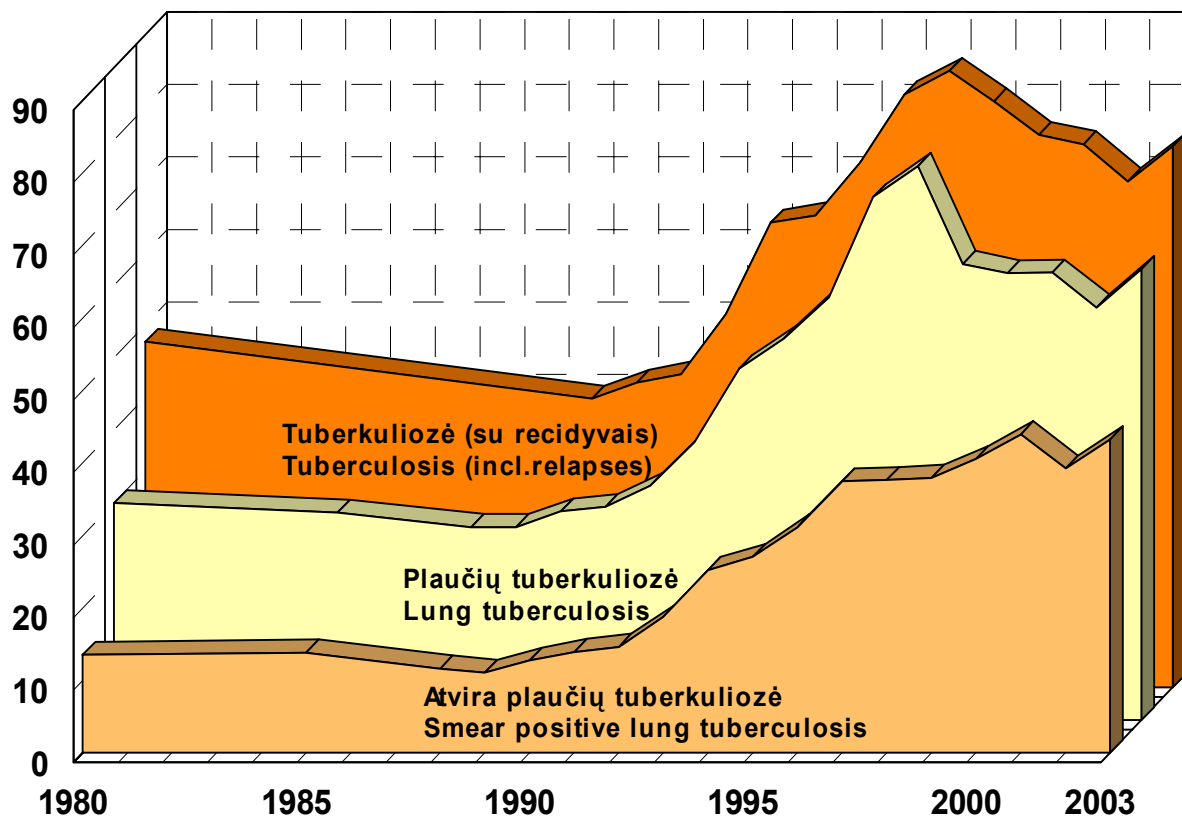
Sergamumas sifiliu ir gonorėja 2003 m. Incidence of Syphilis and Gonorrhoea in 2003

	Sifilis / Syphilis		Gonoreja / Gonorrhoea	
	abs.sk.	100000 gyv.	abs.sk.	100000 gyv.
	abs.num.	per 100000 pop.	abs.num.	per 100000 pop.
Iš viso/Total	456	13.25	503	14.6
VRM sistemoje/In system of Ministry of Internal Affairs	45		4	
Vilniaus apsk.	95	11.2	154	18.2
Kauno apsk.	46	6.6	94	13.6
Klaipėdos apsk.	111	28.9	65	16.9
Šiaurės apsk.	54	14.8	46	12.6
Panėvėžio apsk.	9	3.0	33	11.1
Alytaus apsk.	19	10.2	26	14.0
Marijampolės apsk.	31	16.6	12	6.4
Tauragės apsk.	14	10.5	23	17.3
Telšiai apsk.	7	3.9	27	15.1
Utenos apsk.	25	13.7	19	10.4

Sergamumas sifiliu ir gonorėja 100000-ių gyv. Incidence of Syphilis and Gonorrhoea per 100000 pop.

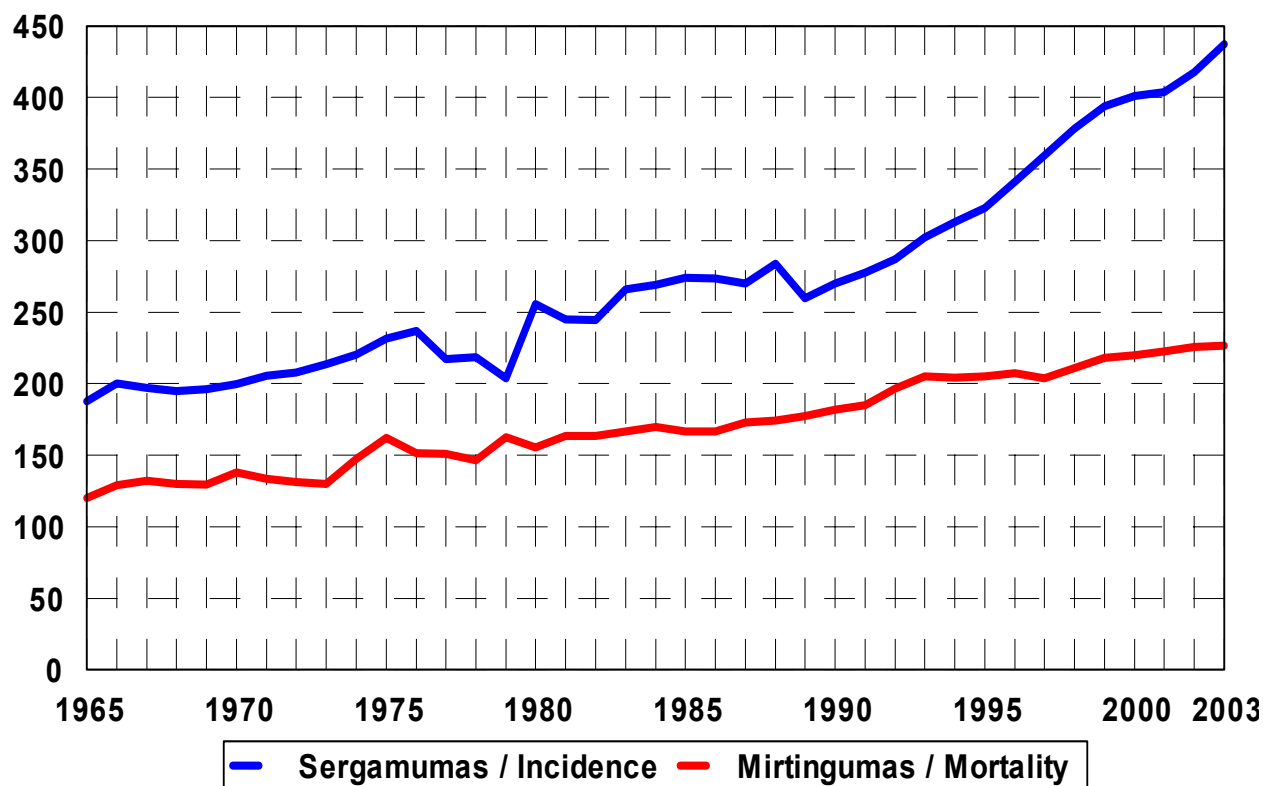
Sergamumas tuberkulioze 100000-ių gyventojų
Incidence of Tuberculosis per 100000 population

Sergamumas ir ligotumas tuberkulioze 2003 m.
Incidence and Prevalence of Tuberculosis in 2003

	Sergamumas Incidence		Ligotumas Prevalence	
	abs. sk. abs.numb.	100000-ėiø gyv. per 100000 pop.	abs. sk. abs.numb.	100000-ėiø gyv. per 100000 pop.
Ið viso/Total	2247	65.1	8827	256.2
Vilniaus apsk.	535	63.1	2178	256.7
Kauno apsk.	492	70.9	1757	254.1
Klaipėdos apsk.	228	59.4	1039	271.1
Ðiauliø apsk.	219	59.9	1009	277.1
Panevėpio apsk.	165	55.7	886	300.2
Alytaus apsk.	103	55.5	371	200.8
Marijampolės apsk.	113	60.4	539	288.6
Tauragės apsk.	76	57.1	185	139.4
Telðiø apsk.	128	71.7	471	264.4
Utenos apsk.	90	49.4	210	116.0

Sergamumas ir mirtingumas nuo piktybinių navikų 100000-ių gyv.
Incidence and Mortality from Malignant Neoplasms
per 100000 pop.

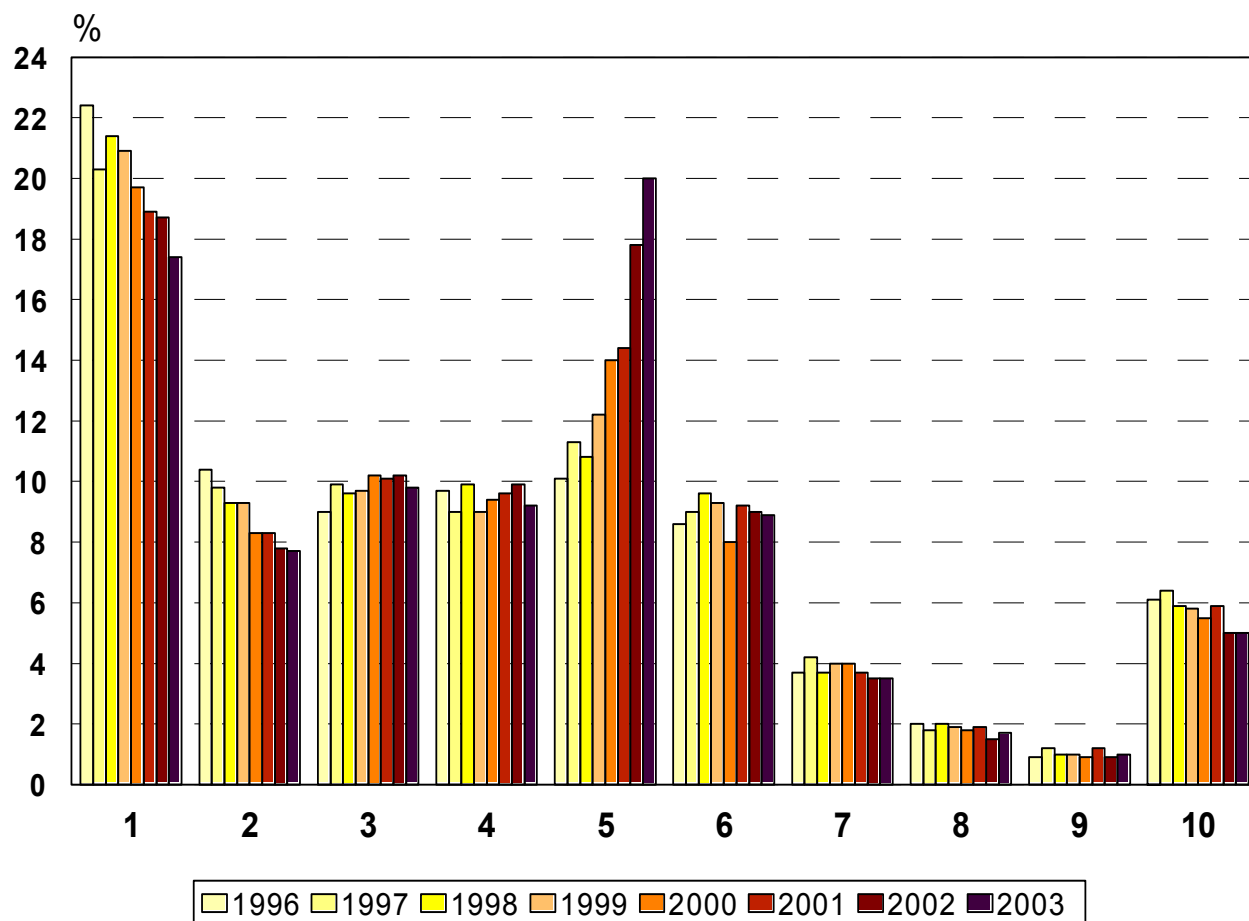
Sergamumas, ligotumas ir mirtingumas nuo piktybinių navikų 100000-čių gyv. 2003 m.
Incidence, Prevalence and Mortality from Malignant Neoplasms
per 100000 pop. in 2003

	Sergamumas/Incidence		Ligotumas/Prevalence		Mirtingumas/Mortality	
	abs.sk.	100000-ėiø gyv.	abs.sk.	100000-ėiø gyv.	abs.sk.	100000-ėiø gyv.
	abs.numb.	per 100000 pop.	abs.numb.	per 100000 pop.	abs.numb.	per 100000 pop.
Ið viso Lietuvoje	15103	437.2	63541	1844.0	7830	226.7
Vilniaus apsk.	3864	455.5	15010	1769.2	1798	212.0
Kauno apsk.	3281	472.9	13468	1947.8	1582	228.0
Klaipėdos apsk.	1530	398.9	7222	1884.4	825	215.1
Ðiauliø apsk.	1544	422.3	6525	1792.2	818	223.7
Panevėþio apsk.	1413	476.8	6229	2110.4	744	251.1
Alytaus apsk.	801	431.6	3712	2008.6	438	236.0
Marijampolės apsk.	788	421.0	3727	1995.9	451	241.0
Tauragės apsk.	465	349.4	2009	1513.6	317	238.2
Telðiø apsk.	540	302.3	2343	1315.3	383	214.4
Utenos apsk.	877	481.6	3296	1819.9	474	260.3

Sergamumo piktybiniais navikais struktūra pagal pagrindines lokalizacijas

Structure of Incidence of Malignant Neoplasms by Main Sites

	Vyrai / Males (proc. / %)			
	2000	2001	2002	2003
1 Plauèiai / lung	19.7	18.9	18.7	17.4
2 Skrandis / Stomach	8.3	8.3	7.8	7.7
3 Ðlapimo pûslë ir inkstai Urinary	10.2	10.1	10.2	9.8
4 Gaubtinë ir tiesioji þarna Colon & rectum	9.4	9.6	9.9	9.2
5 Prostata / prostate	14.0	14.4	17.8	20.0
6 Oda / skin	8.9	9.2	9.0	8.9
7 Burnos ertmë / oral cavity	4.0	3.7	3.5	3.5
8 Smegenys / brain	1.8	1.9	1.5	1.7
9 Melanoma / melanoma	0.9	1.2	0.9	1.0
10 Limfoma, leukemija Lymphoma & leukemia	5.5	5.9	5.0	5.0
11 Kiti / others	17.3	16.8	15.7	15.8

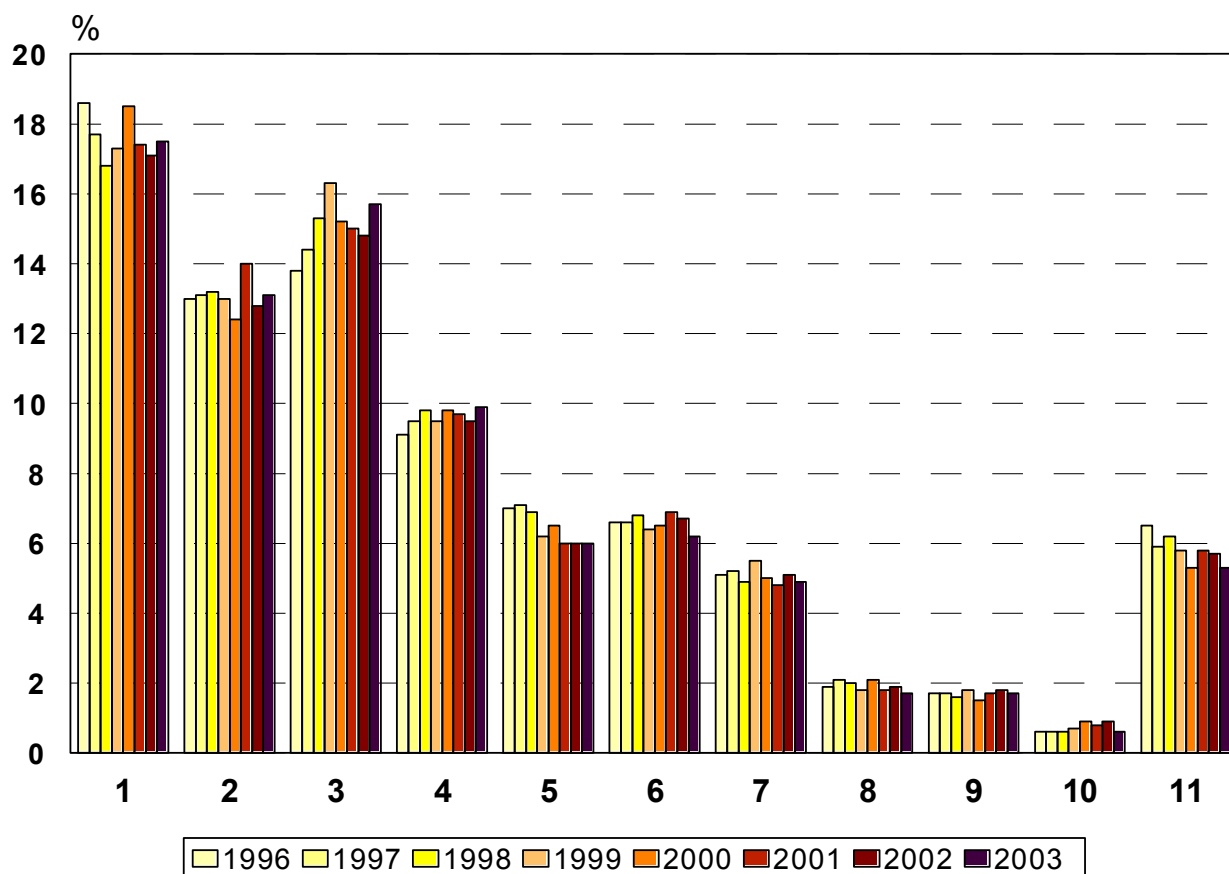
Sergamumo piktybiniais navikais struktūra pagal pagrindines lokalizācijas

Structure of Incidence of Malignant Neoplasms by Main Sites

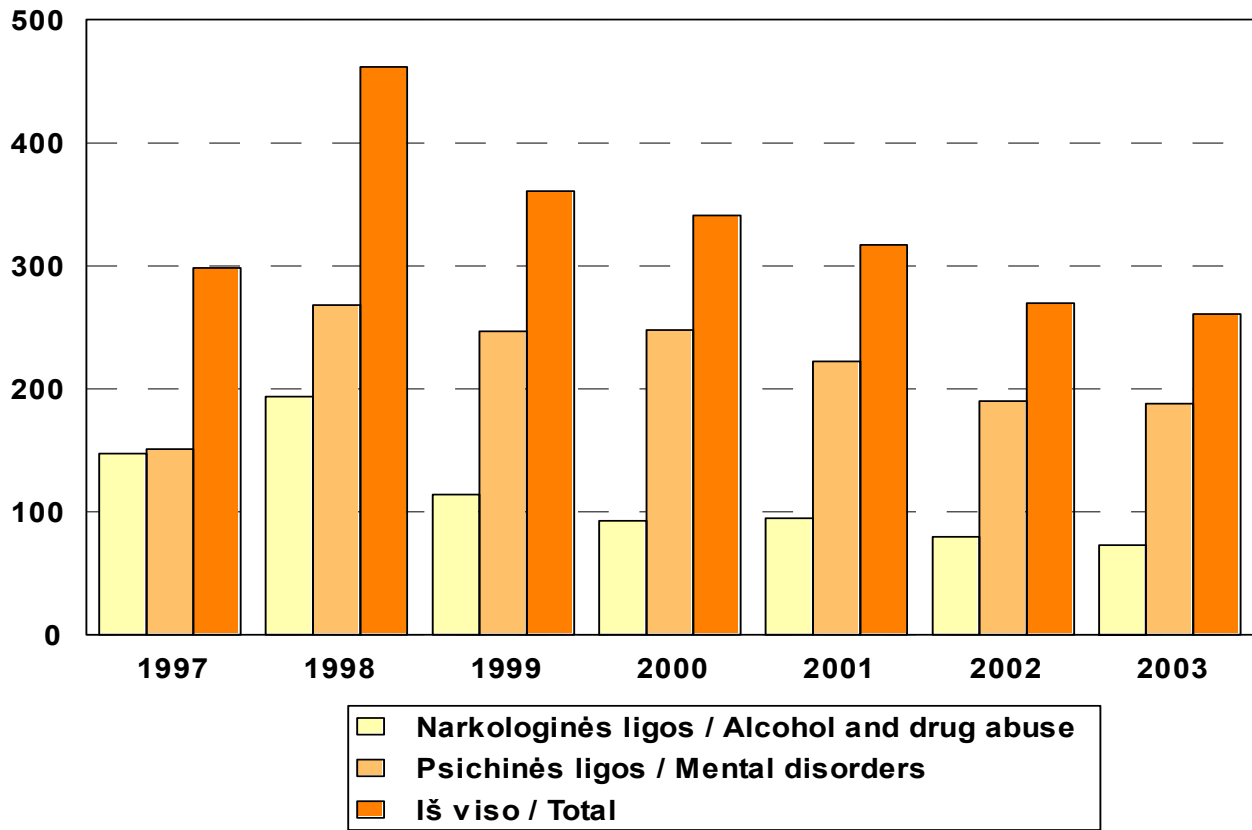
Moterys / Females

(proc. / %)

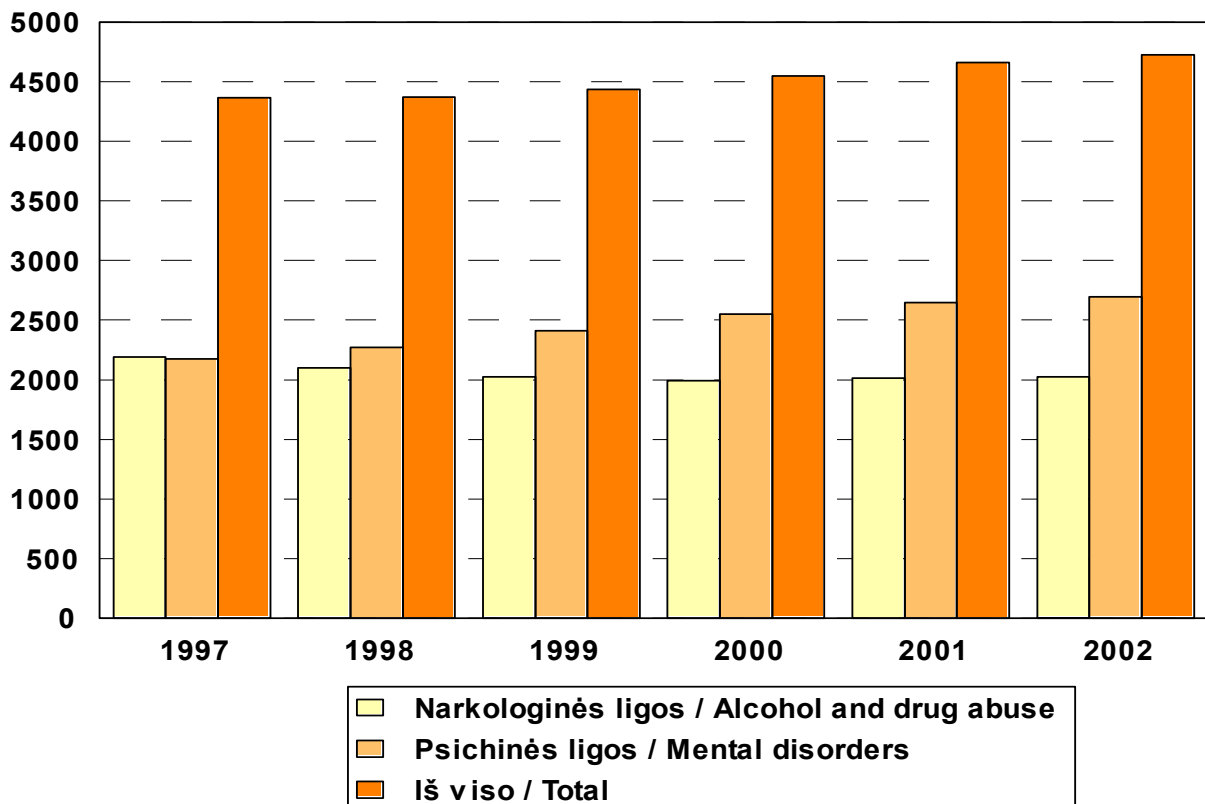
	2000	2001	2002	2003
1 Krūtis / Breast	18.5	17.4	17.1	17.5
2 Kiaušidēs ir gimdos kūnas Ovary corpus uteri	12.4	14.0	12.8	13.1
3 Oda / Skin	15.2	15.0	14.8	15.7
4 Gaubtinē ir tiesioji p̄arna Colon & rectum	9.8	9.7	9.5	9.9
5 Skrandis / Stomach	6.5	6.0	6.0	6.0
6 Gimdos kaklelis Cervix uteri	6.5	6.9	6.7	6.2
7 Ģlapimo pūslē ir inkstai Urinary	5.0	4.8	5.1	4.9
8 Melanoma / melanoma	2.1	1.8	1.9	1.7
9 Smegenys / brain	1.5	1.7	1.8	1.7
10 Burnos ertmē / oral cavity	0.9	0.8	0.9	0.6
11 Limfoma, leukēmija Lymphoma & leukemia	5.3	5.8	5.7	5.3
12 Kiti / others	16.3	16.1	17.7	17.4

Sergamumas psihikos sutrikimais 100000-ių gyv.
 Incidence of Mental Disorders per 100000 pop.

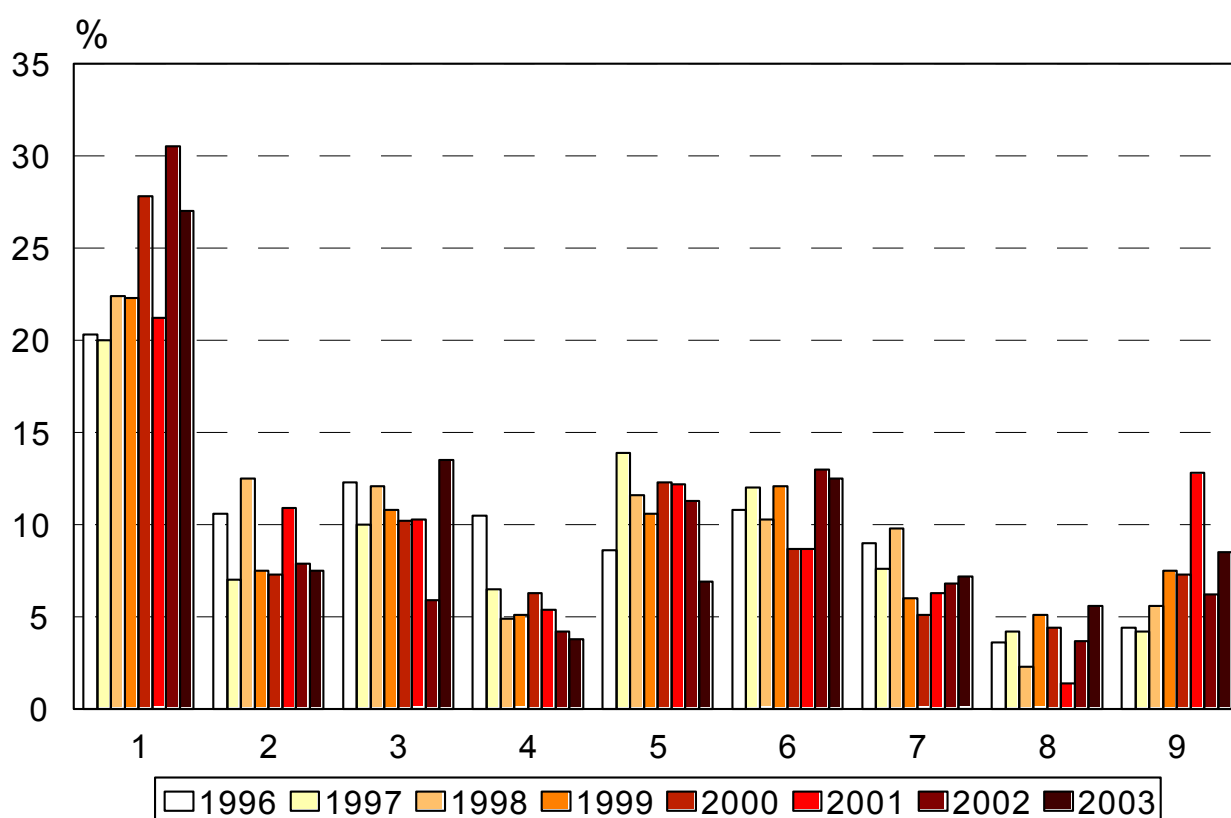

Ligotumas psihikos sutrikimais 100000-ių gyv.
 Prevalence of Mental Disorders per 100000 pop.

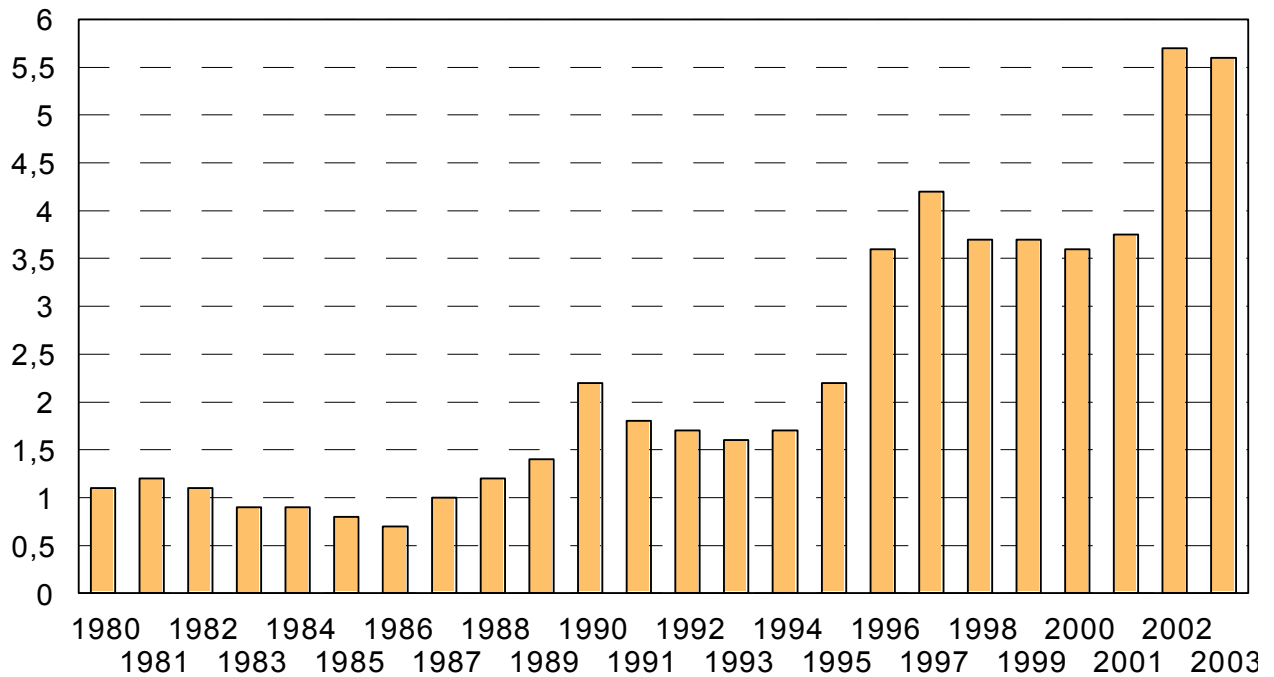

Īgimtų anomaliju struktūra Congenital Anomalies

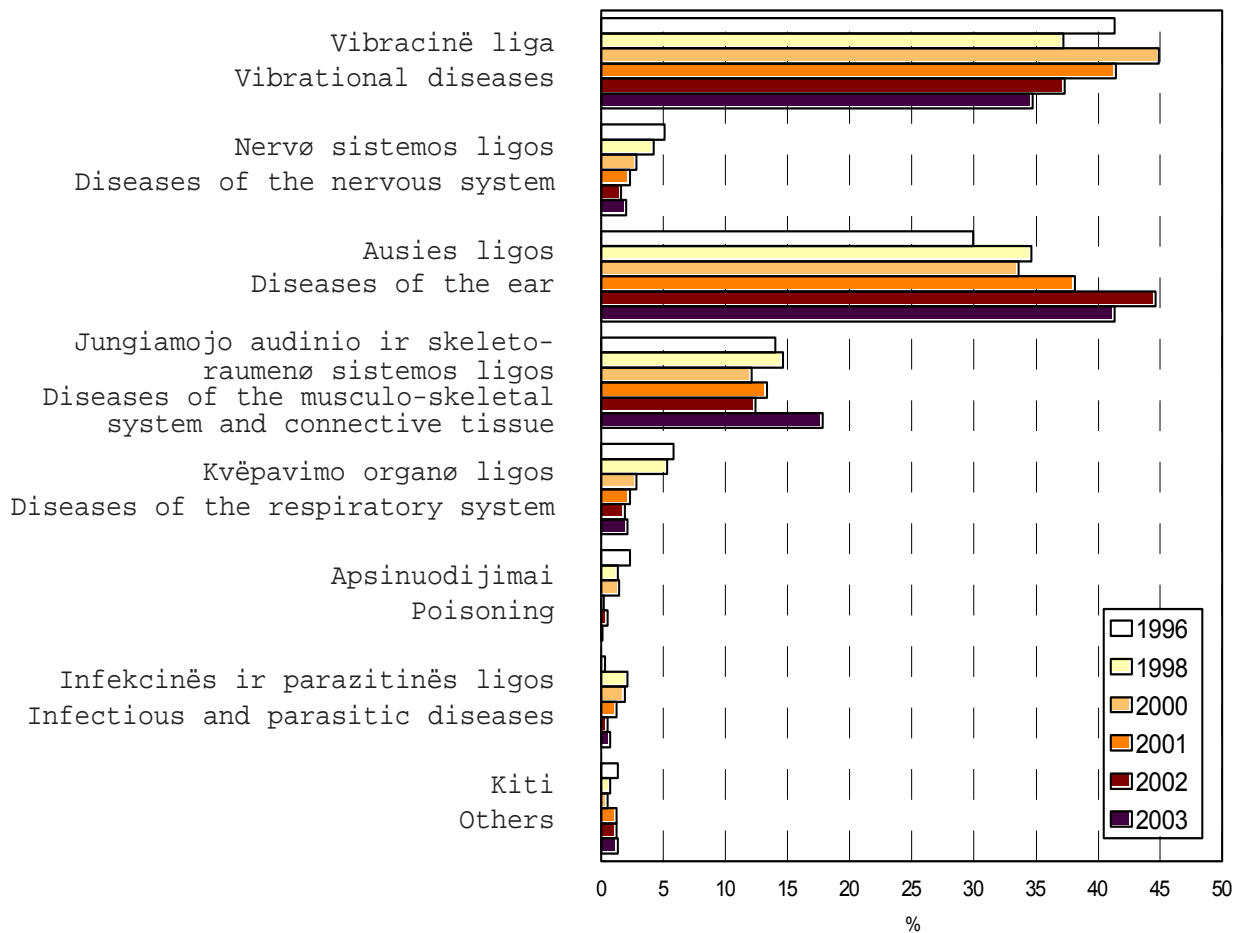
Anomaliju rūdys Type of anomalies	Abs.sk. Abs.numb.		proc. %	
	2002	2003	2002	2003
Iđ viso Total	354	319	100.0	100.0
1. Dirdies ir kraujagysliu sistemos anomalijas Congenital heart anomalies	108	86	30.5	27.0
2. Nervinio vamzdelio defektai Neural tube defects	28	24	7.9	7.5
3. Galūniu anomalijas Anomalies of limbs	21	43	5.9	13.5
4. Jungiamojo audinio anomalijas Anomalies of the musculoskeletal system and connective tissue	15	12	4.2	3.8
5. Dauginu vystymosi anomalijas Multiple congenital anomalies	40	22	11.3	6.9
6. Chromosominu ligos Chromosomal anomalies	46	40	13.0	12.5
7. Lūpos ir/arba gomurio nesuaugimas Cleft lip and/or palate	24	23	6.8	7.2
8. Viruđkinimo sistemos anomalijas Anomalies of the digestive system	13	18	3.7	5.6
9. Urogenitalinu sistemos anomalijas Anomalies of the urogenital system	22	27	6.2	8.5
10. Kitos anomalijas ir paveldimos ligos Other anomalies	37	24	10.5	7.5

Profesinis sergamumas 10000-ių dirbančiųjų Occupational Diseases per 10000 Employees

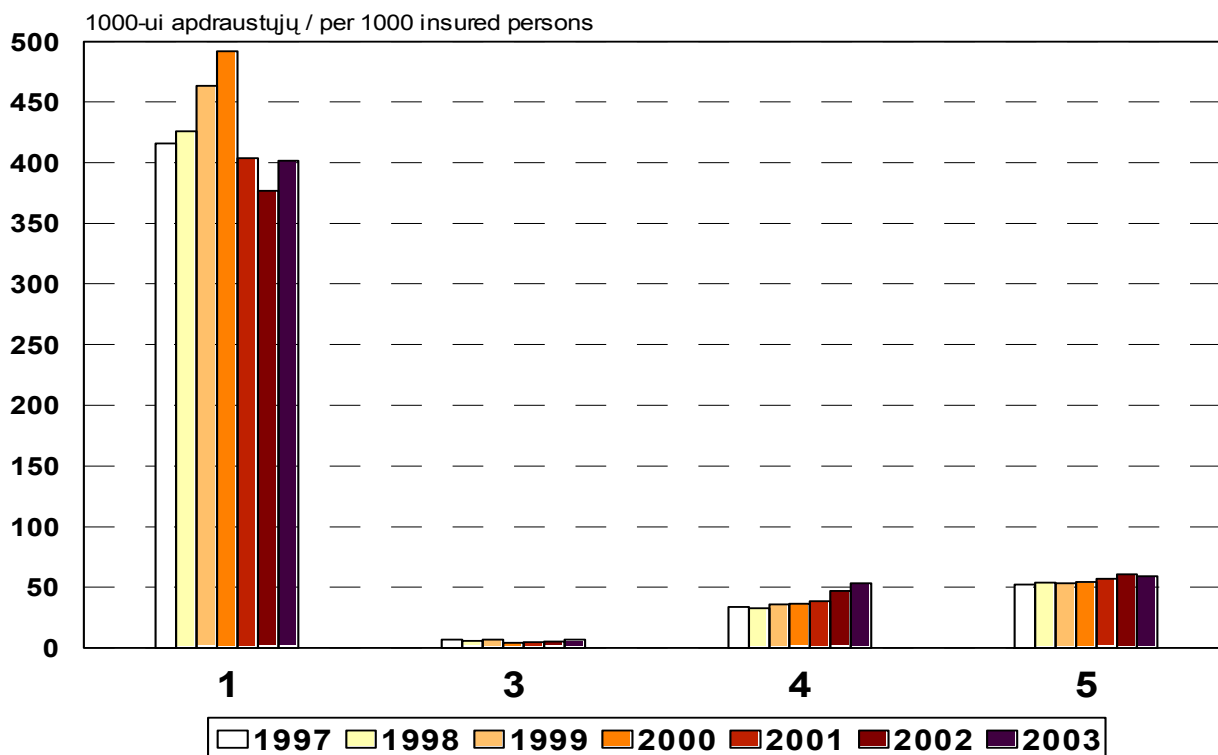
Profesinių ligų struktūra Structure of Occupational Diseases

Laikinas nedarbingumas pagal priekāstis 2003m. Temporal Disability by Causes in 2003

Laikino nedarbingumo priekāstys Causes of temporal disability	Atvejū sk. 1000-ai apdraustūjū Numb. of cases per 1000 insured persons	Apmokētū d. sk. 1-am apdraustājam Numb. of days per 1 insured persons	Vidutinē vieno atvejo trukmē (d.) Average length of one case (days)
Iš viso Total	521.1	5.3	10.1
1 Ligos Diseases	401.6	4.0	9.9
2 Profesionēs ligoš Occupational diseases	0.1	0.001	13.3
3 Nelaimingi atsitikimai darbe ir kelyje ā darbā Accidents at work and on the way to work	6.6	0.14	21.8
4 Nelaimingi atsitikimai buityje Other accidents	53.6	0.78	14.5
5 Ligonio slaugymas Nursing	59.2	0.38	6.5

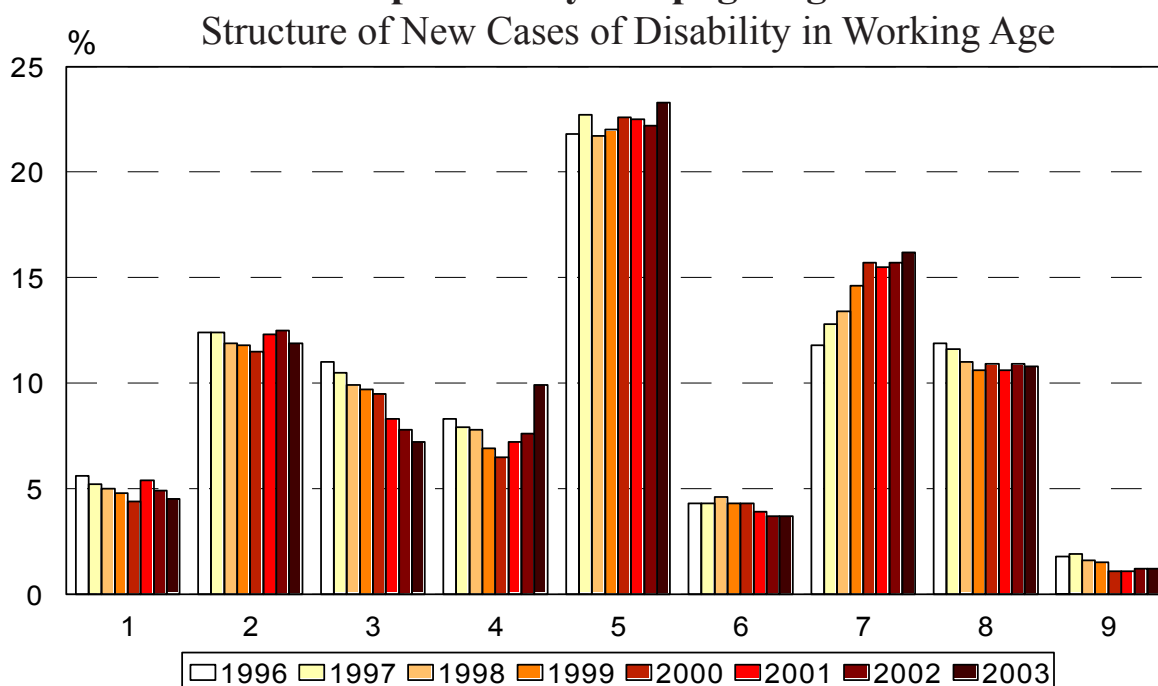
Laikino nedarbingumo atveju struktūra Structure of Cases of Temporal Disability

Pirmą kartą pripažintų invalidais pasiskirstymas pagal ligas 2003m. Structure of New Cases of Disability in 2003

Ligų grupės Groups of diseases	Iš viso Total		iš jø darbingo amžiaus of which in working age	
	abs.sk. abs.numb.	proc. %	abs.sk. abs.numb.	proc. %
Iš viso/Total	35961	100.0	21347	100.0
1 Tuberkuliozė / Tuberculosis	1048	2.9	967	4.5
2 Piktybiniai navikai / Malignant neoplasms	4804	13.4	2535	11.9
3 Psichikos sutrikimai / Mental disorders	2846	7.9	1547	7.2
4 Nervø sistemos ir jutimo organø ligos Diseases of the nervous system and sense organs	2991	8.3	2121	9.9
5 Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	10252	28.5	4980	23.3
6 Kvėpavimo organø ligos Diseases of the respiratory system	1049	2.9	785	3.7
7 Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenø sistemos ligos Diseases of the musculo-skeletal system and connective tissue	6566	18.3	3448	16.2
8 Traumos / Injuries	2778	7.7	2302	10.8
9 Profesinės ligos ir apsinuodijimai Occupational diseases and poisoning	334	0.9	249	1.2
10 Kitos / Others	3293	9.2	2413	11.3

Darbingo amžiaus žmonių pirmą kartą pripažintų invalidais pasiskirstymas pagal ligas

III. Subjektyvios sveikatos vertinimas

Lietuvos gyventojų subjektyvi sveikata vertinama vykdant Suaugusių Lietuvos žmonių gyvensenos stebėseną. Ši tyrimą nuo 1994 m. vykdo Kauno medicinos universiteto mokslininkai, dalyvaujant tarptautinėje FINBALT HEALTH MONITOR programoje. Tyrimai atliekami kas antri metai. Tiriama jį kontingentą sudaro 3000 20-64 m. Lietuvos gyventojų, kurie atsitiktinai atrenkami iš Lietuvos gyventojų registro sąrašų. Atrinktieji pildo jiems paštu atsiųstą klausimyną.

2002 m. apklausos rezultatai rodo, kad 41,8 proc. vyrų ir 48 proc. moterų teigė, kad jų sveikata yra vidutiniška. Vyrų, vertinusių savo sveikatą kaip gerą ar gana gerą, dalis buvo didesnė negu moterų – atitinkamai 49,2 proc. ir 43,4 proc. Mažiau nei dešimtadalis apklaustųjų atsakė, kad jų sveikata yra gana bloga ar bloga. Per aštuonerius metus vyrų, gerai ir gana gerai vertinančių savo sveikatą, dalis padidėjo 6,8 proc., moterų – 13 proc.

Didėjant amžiui gerai vertinančių savo sveikatą žmonių dalis mažėjo: tarp vyrų nuo 68,3 proc. 20-34 amžiaus grupėje iki 24,5 proc. 50-64 amžiaus grupėje, o tarp moterų atitinkamai nuo 63,1 proc. iki 17,8 proc.

Subjektyvius sveikatos vertinimas buvo susijęs su išsimokslinimu. Didėjant išsimokslinimui, sveikatos vertinimas gerėjo. Dvigubai daugiau aukštojo išsimokslinimo vyrų ir moterų vertino savo sveikatą gerai arba gana gerai palyginti su nebaigto vidurinio išsimokslinimo žmonėmis.

Nustatyti kaimo ir miesto gyventojų subjektyvios sveikatos skirtumai. Mažiausiai žmonių gerai ar gana gerai vertinusių sveikatą gyveno kaimo vietovėse (39,3 proc. vyrų ir 34,8 proc. moterų).

Ryšys tarp subjektyvios sveikatos ir gyvensenos buvo įvertintas logistinės regresijos metodu, atsižvelgus į amžių, išsimokslinimą ir gyvenamąją vietą. Nerūkiantys vyrai vertino savo sveikatą geriau negu rūkantys. Moterų subjektyvi sveikata nebuvo susijusi su rūkymu. Nustatytos sąsajos tarp subjektyvios sveikatos ir fizinio aktyvumo. Daugiau fiziškai aktyvių žmonių vertino savo sveikatą gerai ar gana gerai palyginti su fiziškai pasyviais. Lietuvoje plinta nutukimas, kuris sukelia daug sveikatos problemų. Mūsų tyrimo duomenimis, antsvorį turinčios moterys (kūno masės indeksas $>25 \text{ kg/m}^2$) blogiau vertino savo sveikatą negu normalaus svorio moterys. Vyrų sveikatos vertinimas nuo kūno svorio nepriklausė. Nerasta ryšio tarp subjektyvios sveikatos ir stiprių alkoholinių gėrimų vartojimo dažnio.

Subjektyvi sveikata gali būti vienu iš visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių, skirtų sveikatos politikos vertinimui.

III. Self-rated health

In Lithuania self-rated health is assessed within Lithuanian Health Behaviour Monitoring that is constituent of the international FINBALT HEALTH MONITOR project. Since 1994 Kaunas University of Medicine has carried out the surveys every two years. A national random sample of 3000 Lithuanians aged 20-64 was taken out of National Population Register for every survey. The data is being collected through postal surveys.

Data obtained in the year 2002 show that almost a half of the respondents (41.6% of men and 48% of women) assessed their health status as average. The proportion of men (49.2%) rating their health as good or reasonably good was higher than that of women (43.4%). The percentage of respondents rating their health as rather poor and poor was not large – 9.2% in men and 8.7% in women. The number of persons rating their health as good or reasonably good has increased over eight years - by 6.8 in men and by 13% in women.

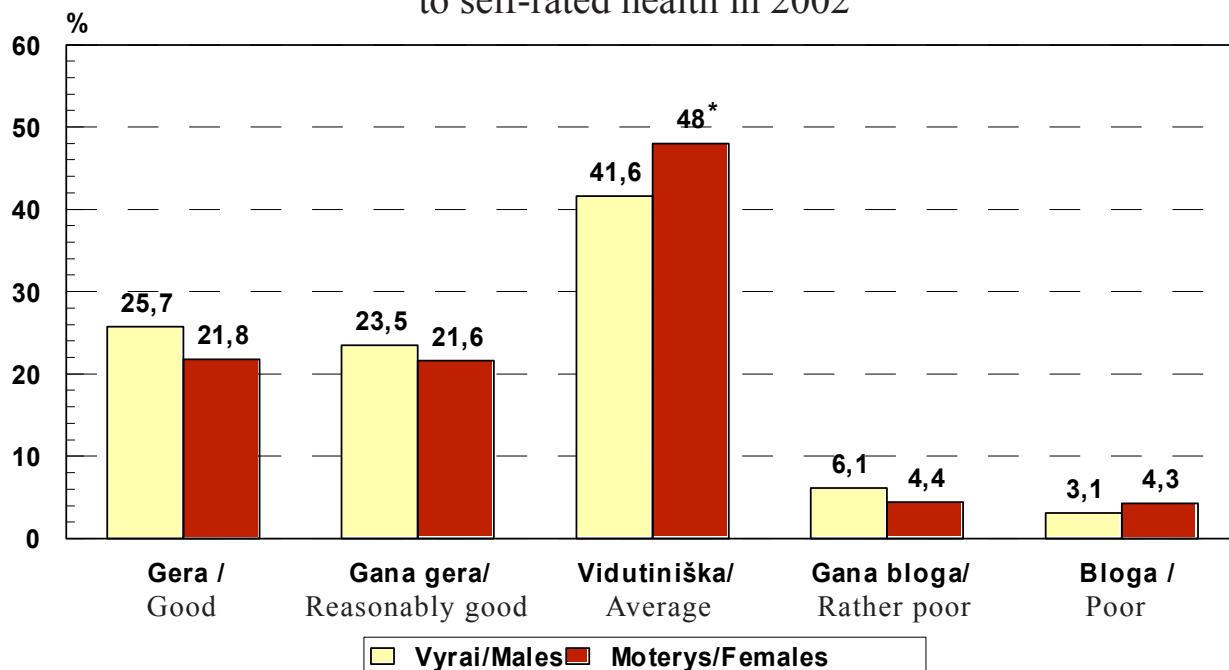
With increase in age, the number of people assessing their health positively decreased from 68.3% in age 20-34 to 24.5% in age 50-64 in men and from 63.1% to 17.8% in women.

Health perception was related with the level of education: the higher education the better assessment of health. The proportion of persons with good subjective health was twice higher among men and women with university education than among those with incomplete secondary education.

Our data revealed differences in self-rated health depending on place of residence. The lowest proportion of men (39.3%) and women (34.8%) rating their health as good or reasonably good has been estimated in rural population.

The relationship between self-assessment of health status and prevalence of some health behaviours was assessed using logistic regression with adjustment according to age, education and place of residence. Non-smoking men assessed their health as good or reasonably good more often than smokers did. No association was estimated between smoking and perceived health in women. An obvious relationship has been estimated between physical activity and self-rated health – persons with high physical activity assessed their health as good or reasonably good more often than persons with low physical activity did. Overweight women ($\text{BMI} > 25 \text{ kg/m}^2$) assessed their health worse than those with normal weight did. No association between self-rated health and overweight has been found in men. We neither have established the relationship between self-rated health and frequency of strong alcohol usage.

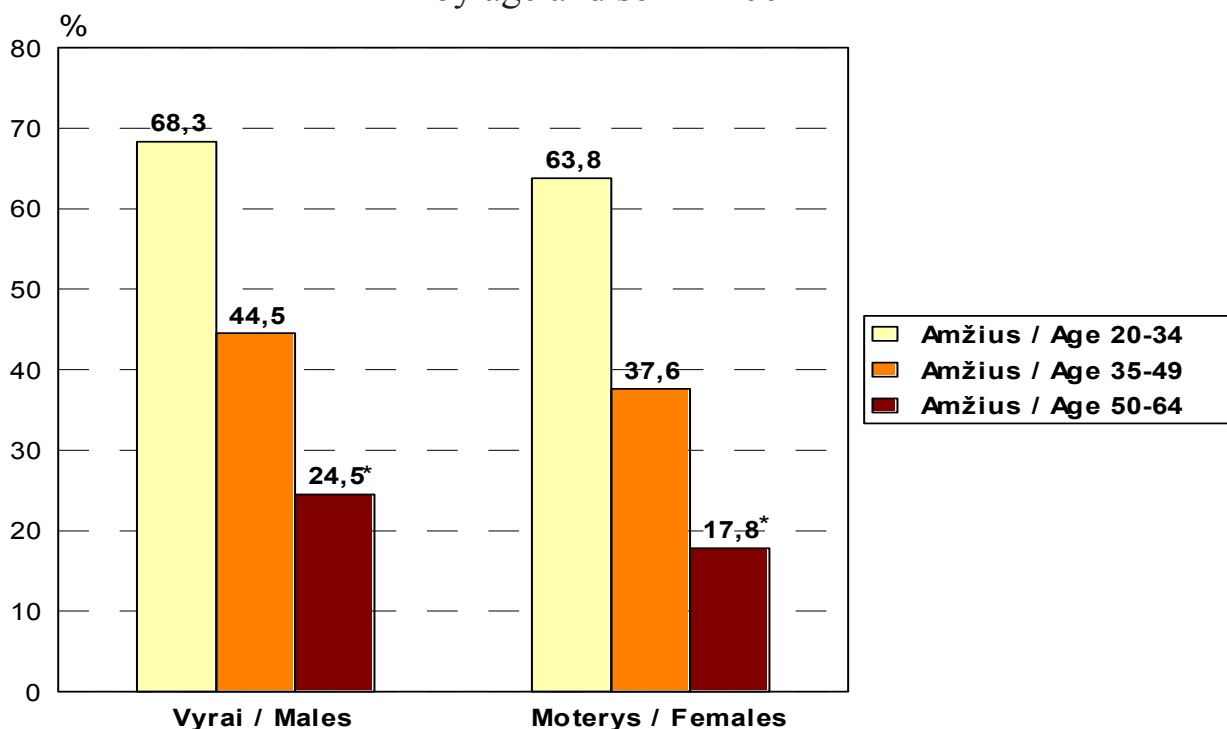
**Suaugusiųjų Lietuvos gyventojų skirstymas
pagal savo sveikatos vertinimą 2002 m.**
Distribution of Lithuanian adult population according
to self-rated health in 2002

* p<0.5 lyginant su vyrais / compared with men

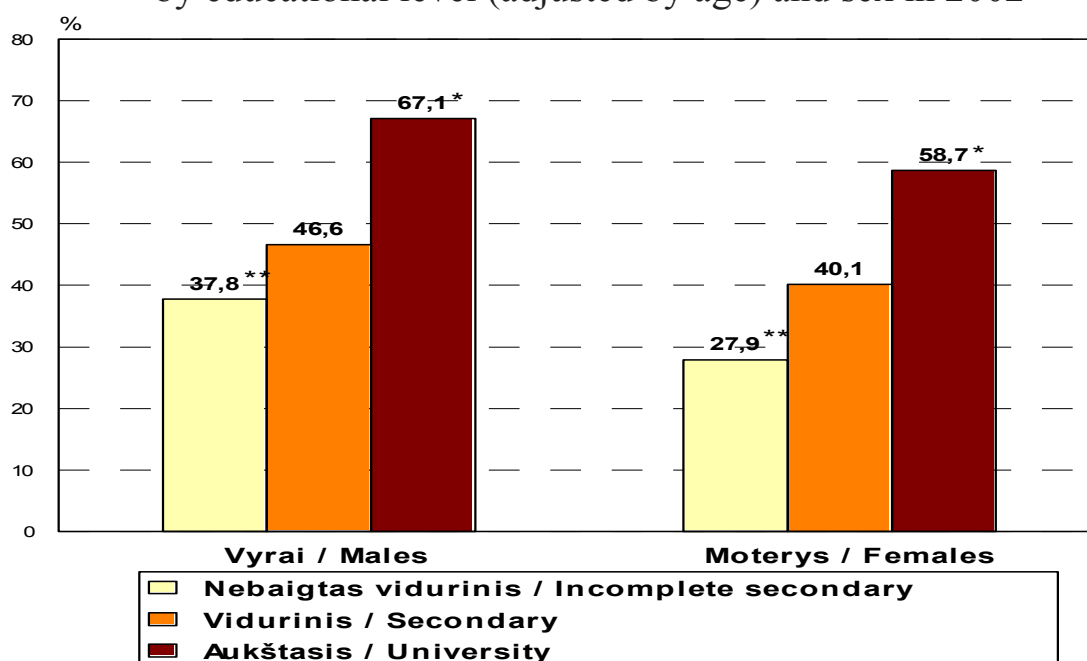
**Gyventojų, gerai ir gana gerai vertinusių savo sveikatą,
dalis pagal amžių ir lytį 2002 m.**

Proportion of persons rating their health as “good” or “reasonably good”
by age and sex in 2002

* p<0.05 lyginant su 20-34 ir 35-49 amžiumi / compared to age 20-34 and 35-49

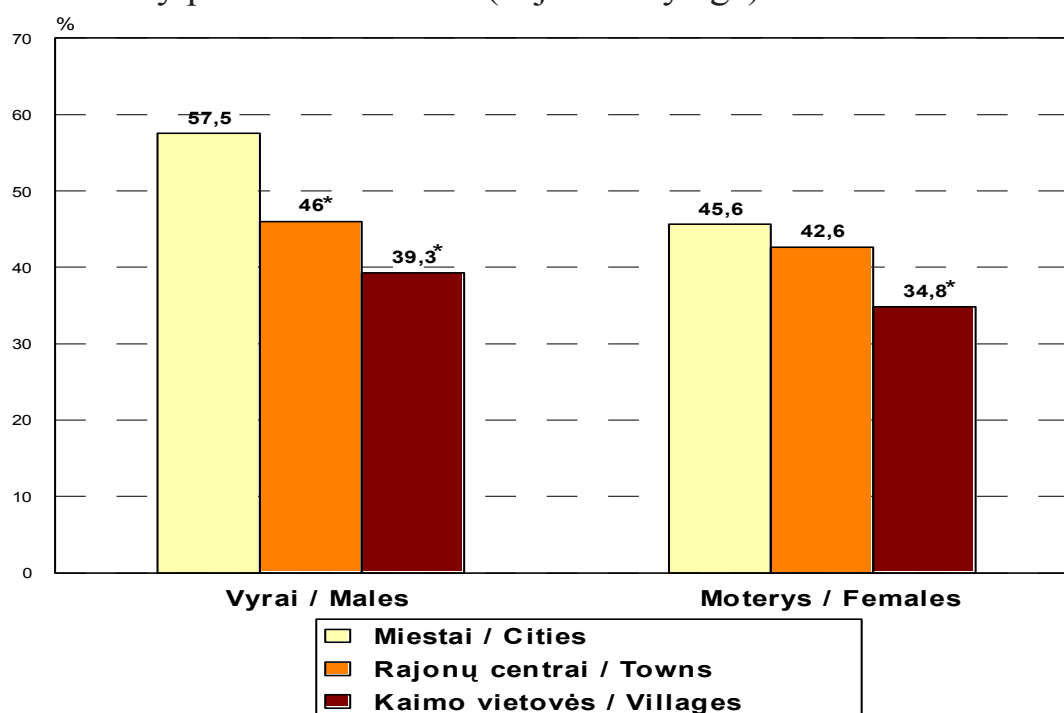
Gyventojų, gerai ir gana gerai vertinusių savo sveikatą, dalis pagal išsimokslinimą (standartizuota pagal amžių) ir lytį 2002 m.
Proportion of persons rating their health as “good” or “reasonably good” by educational level (adjusted by age) and sex in 2002

* $p < 0,05$ lyginant su nebaigtu viduriniu ir viduriniu išsilavinimu / compared with incomplete secondary and secondary education

** $p < 0,05$ lyginant su viduriniu išsilavinimu / compared with secondary education

Gyventojų, gerai ir gana gerai vertinusių savo sveikatą, dalis pagal gyvenamąją vietą (standartizuota pagal amžių) ir lytį 2002 m.
Proportion of persons rating their health as “good” or “reasonably good” by place of residence (adjusted by age) and sex in 2002

* $p < 0,5$ lyginant su miestais / compared to cities

IV. Sveikatos priežiūros resursai

Pastaruoju dešimtmečiu buvo pradėta sveikatos priežiūros sistemos reforma, kurios pagrindiniai elementai yra sveikatos draudimas ir sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizacija. Per dešimt metų įstaigų skaičius mažai pasikeitė. 2003 m. pabaigoje sveikatos apsaugos sistemą (be privačių įstaigų) sudarė 181 stacionaras (iš jų 34 - specializuoti, 72 - slaugos), 445 ambulatorines paslaugas teikiančios įstaigos (poliklinikos, pirminiai sveikatos priežiūros centrai, bendrosios praktikos gydytojo kabinetai, ambulatorijos) bei 906 medicinos punktai.

Per pastarąjį dešimtmetį privačių sveikatos priežiūros įstaigų skaičius sparčiai didėjo: 2003 m. jų buvo 1329, 825 iš šių įstaigų – odontologijos kabinetai, 10 – stacionarų, 133 – pirminės sveikatos priežiūros įstaigos. Dažniausiai privačios sveikatos priežiūros įstaigos – tai nedideli vieno ar kelių gydytojų kabinetai. Įstaigų, kuriose dirba daugiau kaip 10 darbuotojų, tebuvo 105. Pažymėtina, kad apie 63 proc. gydytojų, dirbančių privačiose sveikatos priežiūros įstaigose, dirba kartu ir valstybinėse įstaigose. Vien tik privačiai dirba 44 proc. visų odontologų ir tik 5,7 proc. visų gydytojų.

Gydytojų skaičius per visą dešimtmetį kito nežymiai. 2003 m. Lietuvoje buvo 13682 gydytojai arba 39,7/10 000 gyventojų. Licencijuotų bendrosios praktikos gydytojų skaičius padidėjo, ir 2003 m. sausio 1 d. buvo 1500 bendrosios praktikos gydytojų. Odontologų skaičius per dešimtmetį didėjo, ir 2003 m. jų buvo 2372 arba 6,9/10 000 gyventojų. Kitų sveikatos specialistų (ne gydytojų) skaičius sumažėjo lyginant su praėjusiais metais, 2003 m. jų buvo 34123 arba 99/10000 gyventojų (2002 m. buvo 34945), iš jų slaugos specialistų buvo 26229 arba 76,1/10 000 gyventojų.

Per pastarąjį dešimtmetį stacionaruose sumažėjo 15 tūkst. lovų ir 2003 m. pabaigoje jų buvo 29990 arba 87/10 000 gyventojų. Per dešimt metų daugiausia sumažėjo vidaus ligų, akušerijos, ginekologijos, chirurgijos bei psichiatrijos profilių lovų, o slaugai skirtų lovų atsirado, mažąsias rajonų ir apylinkių ligonines perorganizavus į slaugos ir palaikomojo gydymo ligonines. 2003 m. slaugos ligoninėse buvo 3167 lovos, tačiau jų teritorinis pasiskirstymas vis dar nėra tolygus. Pastaraisiais metais pradėta ligoninių restruktūrizacija. Jau keliuose rajonuose dėl mažo gimdymų skaičiaus panaikinti akušerijos skyriai. Didžiuosiuose miestuose jungiamos panašaus pobūdžio ligoninės.

IV. Health care resources

During the recent decade the reform of the health care system was started, the main tasks of which is introduction of health insurance and restructuring of health care institutions. During the last ten years the number of institutions did not change significantly. At the end of 2003 health care system (without private institutions) consisted of 181 hospital (including 34 specialized, 72 nursing), 445 outpatient care institutions (policlinics, primary health care centres, general practitioner offices) as well as 906 rural medical aid post.

Over the recent decade the number of private health care institutions has been growing rapidly. In 2003 their number totaled 1329, including 825 dentist offices, 10 hospitals, 133 primary health care institutions. Usually private health care institutions are small offices of one or several physicians. There were only 105 private institutions with more than 10 workers. It is notable that two thirds of physician working in private health care institutions work in public health care institutions as well: as much as 44 percent of dentists and as little as 5.7 of all physicians work privately.

The number of physicians fell slightly over the decade. There were 13682 physicians or 39.7 per 10000 inhabitants in Lithuania in 2003. The number of general practitioners increased and amounted to 1500 persons at the beginning of 2004. The number of dentists has increased and totaled 2372 or 6.9 per 10000 inhabitants in 2003. The number of other health specialists (excluding physicians) dropped by 15 thousand and amounted to 34123 in 2003 (or 99 per 10000 inhabitants), including 26229 nurses (or 76.1 per 10000 inhabitants).

Over the last ten years the number of beds in hospitals decreased by 15 thousands, and in 2003 there were 29990 beds, that is 87 beds per 10000 inhabitants. In ten years the number of beds of internal diseases, obstetrics – gynecology, surgery and psychiatry fell the most, the number of beds for nursing increased having reorganized small district and county hospitals into nursing hospitals. In 2003 there were 3167 beds in nursing hospitals, however, their territorial distribution was not even. Recently the process of reorganization of hospitals has been started. In few districts some obstetrics departments were closed due to a small number of births.

Sveikatos apsaugos įstaigų tinklas 2003 m.
(SAM sistemoje)
Health Establishment Network in 2003
(subordinate to Ministry of Health and Local Authorities)

Ástaigos tipas Type of institution	Ástaigø skaièius Number
Ligoninës/Hospitals	181
ið jø/of which:	
Bendrojo pobûdþio ligoninës General hospitals	71
ið jø/of which:	
- miesto ligoninës city hospitals	26
- centrinës rajonø ir apskrièiø ligoninës central district and county hospitals	45
Slaugos ligoninës Nursing hospitals	72
Specializuotos ligoninës Specialized hospitals	34
ið jø/of which:	
- infekcinës infectious	2
- tuberkuliozës tuberculosis	14
- onkologijos oncology	2
- psichiatrijos psychiatric	11
- narkologijos narcology	5
Reabilitacijos lgoninës Rehabilitation hospitals	4
Ambulatorinës sveikatos prieþiûros ástaigos Out-patient health care institutions	445
ið jø/of which:	
- poliklinikos policlinics	91
- pirminës sveikatos prieþiûros centrai primary health care centres	89
- bendrosios praktikos gydytojo kabinetai general practitioner offices	22
- ambulatorijos ambulatories	190
- specializuotos poliklinikos specialized policlinics	45
- odontologijos poliklinikos dentistry clinics	8
Medicinos punktai Medical stations (aid posts)	906
Greitosios medicinos pagalbos skyriai/stotys Ambulance units/stations	43/16
Kraujo donorystës skyriai/centrai Blood transfusion units/centres	19/3
Specializuoti ir apskrièiø visuomenës sveikatos centrai Specialized and county public health centres	22
Sanatorijos Sanatoriums	21
Privaèios sveikatos prieþiûros ástaigos Private health care institutions	1329
ið jø/of which	
- ligoninës hospitals	10
- pirminës sveikatos prieþiûros centrai primary health care centres	133
- odontologinës ástaigos dental nstitutions	825
- sanatorijos sanatoriums	10
- greitosios medicinos pagalbos ástaigos ambulance units	3

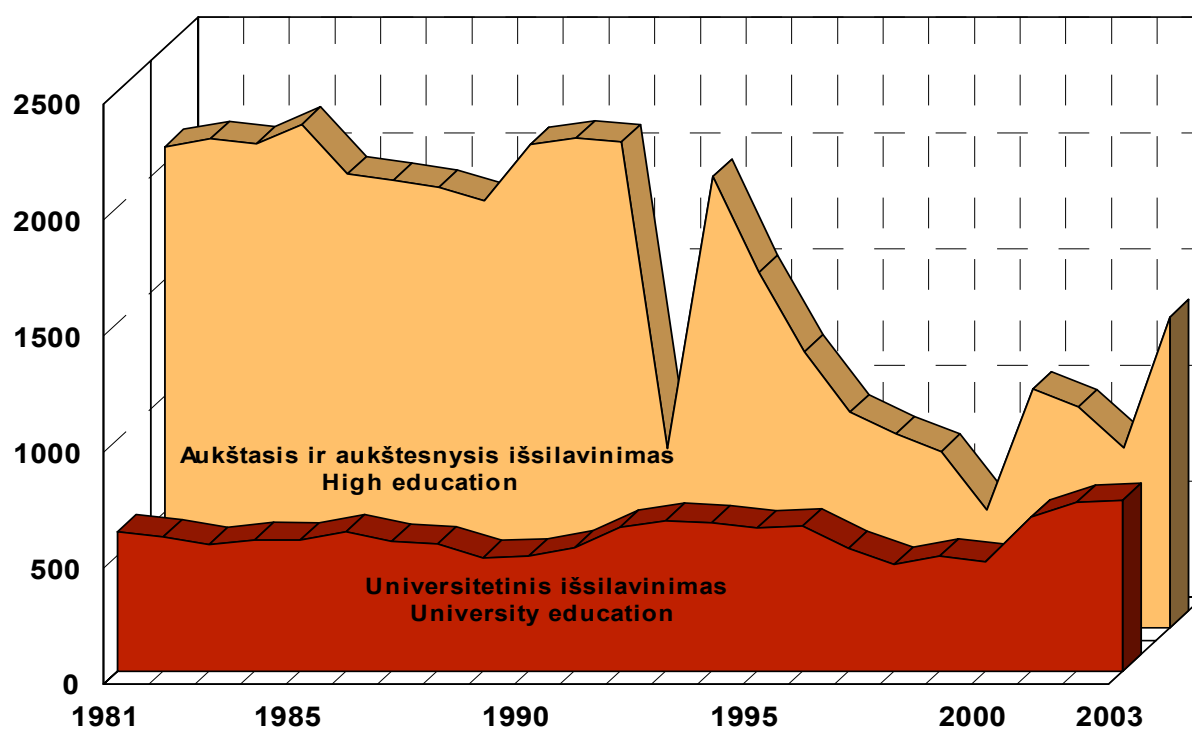
Ligoninių tinklas Lietuvoje 2003 m.
Hospital Network in Lithuania in 2003

- Bendrojo pobūdžio ligoninės
General hospitals
- ▮ Specializuotos ligoninės
Specialized hospitals
- ▮ Psichiatrijos ligoninės
Psychiatric hospitals
- ◇ Slaugos ligoninės
Nursing hospitals
- ❖ Reabilitacijos ligoninės
Rehabilitation hospitals

Medicinos darbuotojų parengimas 2001-2003m. Graduates by Medical Specialities in 2001-2003

	2001	2002	2003
Universitetø skaièius Number of Universities	4	4	4
Baigè specializuotas medicinos studijas Graduates of Medical Universities	665	727	735
ið jø/of which:			
medicinos/clinical medicine	238	281	245
pediatrjos/paediatics	14	18	19
odontologijos/dentistry	90	99	93
farmacijos/pharmacy	59	82	79
slaugos/nursing	51	44	61
visuomenès sveikatos/public health	106	106	131
Baigè rezidentûrà Postgraduates of Medical Universities	689	735	604
Medicinos kolegijø skaièius Number of Medical Colleges	6	6	6
Baigè medicinos kolegijas Graduates of Medical Colleges	950	774	1338
ið jø/of which:			
slauga/nursing	444	276	584
bendruomenès sveikatos prieþiûra/ community health	-	76	-
akuðerija/obstetrics	20	-	-
burnos prieþiûra/dentistry	164	122	89
laboratorinë diagnostika/laboratory assistants	70	30	61
farmakotechnika/pharmacy	34	44	155
higiiena/higiene assistants	28	28	21
dietologija/dietetics	-	-	20
fizinè medicina ir rehabilitacija/ physical medicine and rehabilitation	180	174	377

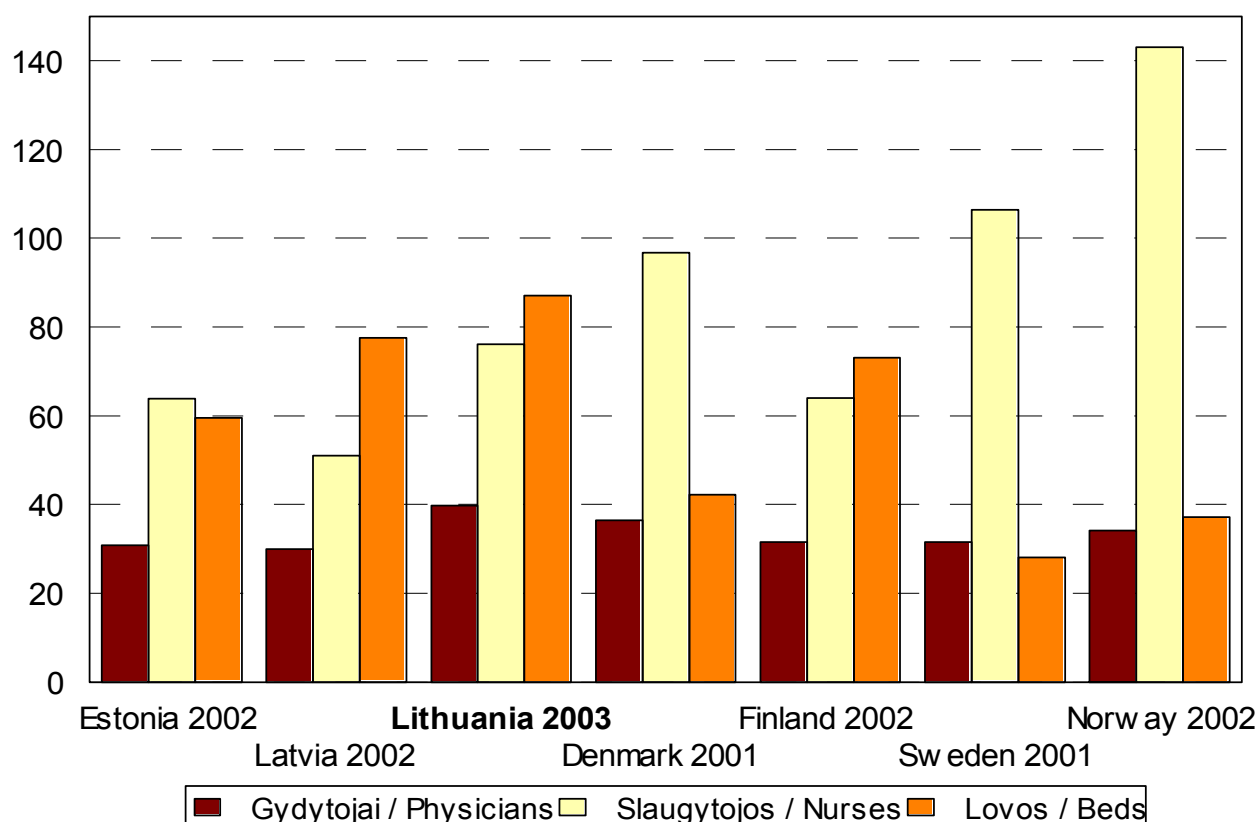

Aprūpinimas medicinos personalu ir stacionarų lovomis 2003 m. Number of Medical Personnel and Hospital Beds in 2003

		abs. sk.	10000-iø gyv.
		abs. numb.	per 10000 pop.
Gydytojai	asmenys/persons	13682	39.7
Physicians	etatai/FTE	16959	49.2
Odontologai	asmenys/persons	2372	6.9
Dentists	etatai/FTE	2649	7.7
Slaugytojos	asmenys/persons	26229	76.1
Nurses	etatai/FTE	26825	77.8
Provizoriai	asmenys/persons	2390	6.9
Pharmaceutists			
Farmakotechnikai	asmenys/persons	1245	3.6
Pharmaceutist assistants			
Stacionaro lovos		29990	87.0
Hospital beds			

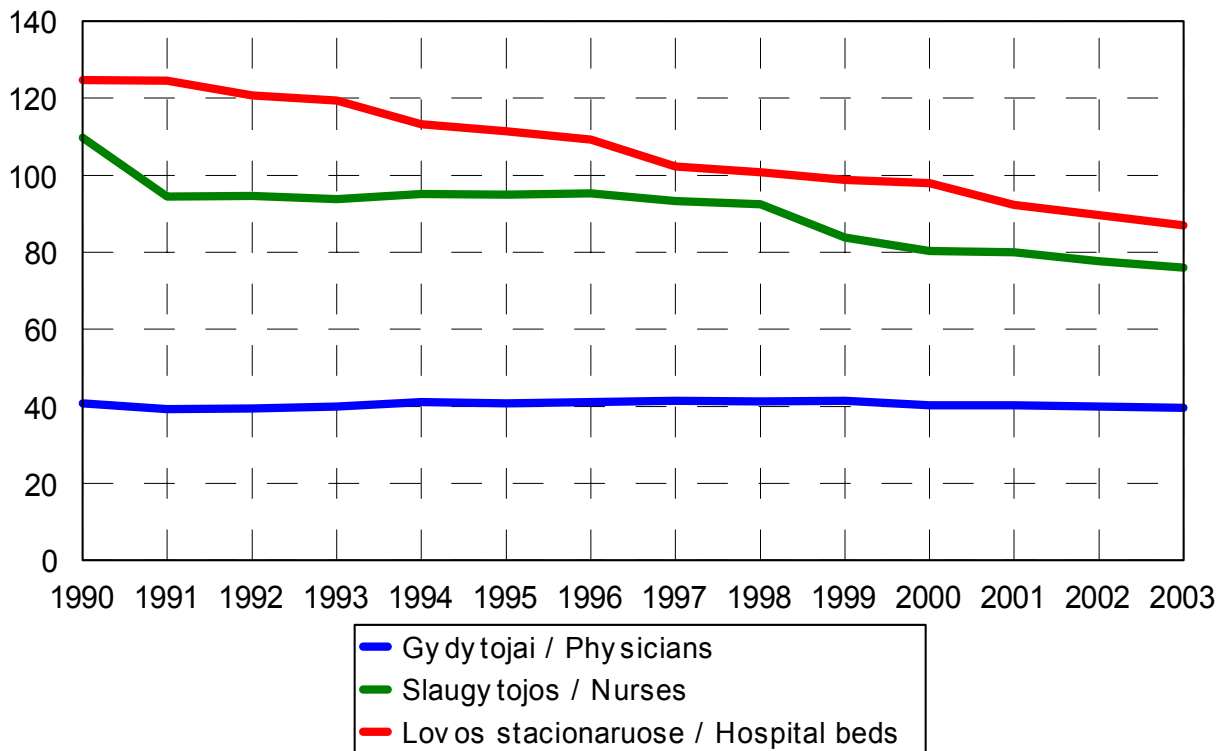
FTE - Full Time Equivalence

Aprūpinimas gydytojais, slaugytojomis ir stacionarų lovomis 10000-ių gyv. Number of Physicians, Nurses and Hospital Beds per 10000 pop.

Sveikatos apsaugos įstaigų aprūpinimas medicinos personalu ir stacionarų lovomis 10000-ių gyv.

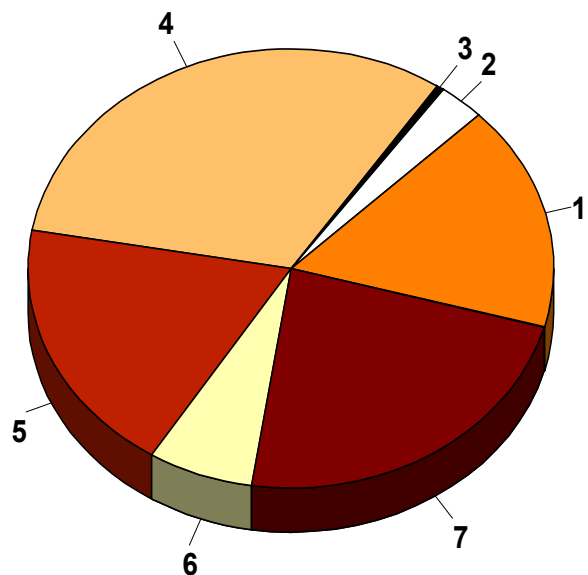
Number of Medical Personnel and Hospital Beds per 10000 pop.

Sveikatos įstaigų personalo struktūra 2003 m.

Structure of Personnel at the Health Institutions in 2003

1 Gydytojai Physicians	16.5%
2 Odontologai Dentists	2.9%
3 Farmacininkai Farmacists	0.45%
4 Slaugytojos Nurses	31.65%
5 Kiti medicinos ir nemedicinos specialistai Other medical and nonmedical specialists	18.9%
6 Pagalbinis medicinos personalas Auxiliary health personnel	6.5%
7 Kitas pagalbinis personalas Other auxiliary personnel	23.1%

Gydytojai pagal specialybes 2003 m. Physicians by Specialities in 2003

Specialybė Speciality	Abs.sk. Abs.numb.	10000-ėiui gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso/Total	13682	39.7	100.0
iš jø/of which:			
Bendroji medicinos praktika General Practice	1500	4.4	11.0
Vidaus ligos Internal medicine	3461	10.0	25.3
Vaikø ligos Paediatrics	1448	18.7*	10.6
Dietologija Dietetics	24	0.07	0.2
Chirurgija Surgery	854	2.5	6.2
Ortopedija traumatologija Orthopaedy traumatology	316	0.9	2.3
Vaikø chirurgija Children surgery	65	0.8*	0.5
Anesteziologija Anaesthesiology	573	1.7	4.2
Akuøerija-ginekologija Gynaecology (incl.obstetrics)	795	2.3	5.8
Oftalmologija Ophtalmology	373	1.1	2.7
Otolaringologija Otolaryngology	299	0.9	2.2
Psichiatrija Psychiatry	604	1.8	4.4
Genetika Genetics	6	0.02	0.04
Teisės medicina Forensic medicine	56	0.2	0.4
Fizinė medicina ir reabilitacija Rehabilitation	441	1.3	3.2
Patalogija Patology	67	0.2	0.5
Laboratorinė medicina Laboratory medicine	104	0.3	0.8
Radiologija Radiology	461	1.3	3.4
Epidemiologija Epidemiology	122	0.4	0.9
Higiiena Hygiene	193	0.6	1.4

* - 10000 vaikø 0-17 m. / per 10000 children (0-17 years old)

Specialistai su aukštuoju ar aukštesniuoju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai) pagal specialybes 2003 m. Medical Midpersonnel by Specialities in 2003

Specialybė Speciality	Abs.sk. Abs.numb.	10000-ėiui gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso/Total	34123	99.0	100.0
iš jø/of which:			
slaugytojos/nurses	25312	73.5	74.2
iš jø/of which:			
akuøerės/midwives	1132	3.3	3.3
fizinė medicina ir reabilitacija rehabilitation	2106	6.1	6.2
iš jø/of which:			
slaugytojos/nurses	917	2.7	2.7
burnos priežiūra/dentistry	1958	5.7	5.7
iš jø/of which:			
dantø technikai/dental technicians	571	1.7	1.7
laboratorinė diagnostika/laboratory medicine	2806	8.1	8.2
dietologija/dietetics	202	0.6	0.6

Stacionarų lovų pagal profilius 2003 m.
Hospital Beds by Specialities in 2003

Lovų profilis Bed speciality	lovų sk. bed number	10000 gyv. per 10000 pop.	proc. %
Iš viso / Total	29990	87.0	100.0
Vidaus ligų/Internal medicine	7608	22.1	25.4
Vaikų ligų/Paediatrics	1721	22.2*	5.7
Chirurgijos/Surgery	3823	11.1	12.7
Ortopedijos traumatologijos/ Orthopaedy traumatology	1508	4.4	5.0
Akušerijos ginekologijos/ Obstetrics gynaecology	2096	6.1	7.0
Oftalmologijos/Ophthalmology	333	1.0	1.1
Otolaringologijos/Otolaryngology	432	1.3	1.4
Psichiatrijos/Psyciatry	3722	10.8	12.4
Onkologijos/Oncology	1002	2.9	3.3
Infekcinis/Infectious	706	2.0	2.4
Tuberkuliozės/Tuberculosis	1702	4.9	5.7
Odontologijos/Dentistry	50	0.1	0.2
Slaugos/Nursing	3167	9.2	10.6
Reabilitacijos/Rehabilitation	1318	3.8	4.4

* - 10000 vaikų 0-17 m. / per 10000 children (0-17 years old)

**Aprūpinimas medicinos personalu ir stacionaro lovomis
savivaldybėms pavaldžiose įstaigose 2003 m. 10000-ių gyv.**

Number of Medical Personnel and Hospital Beds
subordinate to Self-governments in 2002 per 10000 pop.

	Gydytojai	Odontologai	Specialistai su aukštuoju ir aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai)	Stacionaro lovos
	Physicians	Dentists	Medical midpersonnel	Hospital beds
Iš viso/Total	26.9	6.3	79.4	62.7
Vilniaus apsk.	28.8	6.8	69.3	52.3
Kauno apsk.	31.5	9.3	71.1	63.4
Klaipėdos apsk.	31.0	6.1	97.8	80.3
Šiaulių apsk.	23.3	4.5	91.5	68.9
Panevėžio apsk.	25.1	5.1	94.2	66.5
Alytaus apsk.	25.8	5.4	82.4	70.8
Marijampolės apsk.	22.1	5.0	72.7	62.9
Tauragės apsk.	17.5	4.5	70.4	52.1
Telšių apsk.	18.1	4.3	78.9	51.6
Utenos apsk.	22.8	4.2	81.6	62.6

**Privačiai dirbantis medicinos personalas 2003 m.
Health Personnel in Private Health Care Institutions 2003**

	Gydytojai	Odontologai	Specialistai su aukštuoju ir aukštesnioju medicinos išsilavinimu (ne gydytojai)
	Physicians	Dentists	Medical midpersonnel
Iš viso/Total	2100	1355	2282
Vilniaus apsk.	630	402	729
Kauno apsk.	607	441	563
Klaipėdos apsk.	225	117	265
Šiaulių apsk.	152	96	144
Panevėžio apsk.	118	73	154
Alytaus apsk.	62	48	105
Marijampolės apsk.	117	52	92
Tauragės apsk.	58	37	68
Telšių apsk.	117	52	141
Utenos apsk.	14	37	22

V. Sveikatos priežiūros įstaigų veikla

Sveikatos draudimo sistema, pradėjusi egzistuoti 1997 m., turėjo didelę įtaką sveikatos priežiūros įstaigų veiklos rodikliams. Kai kurių pokyčių pastebėta ir 1999 metų pradžioje, kai buvo organizuota kompiuterizuota statistinė-ekonominė suteiktų paslaugų apskaita ambulatorinėse ir stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose.

Apsilankymų pas gydytojus skaičius per dešimt metų sumažėjo nuo 9,6 vienam gyventojui (1990 m.) iki 6,6 (2003 m.). Tam įtakos galėjo turėti tikslesnė apsilankymų apskaita, griežtesnė ligonių kasų kontrolė. 2003 m. statistikos duomenimis, vidutiniškai per metus Lietuvos gyventojas 4,3 karto apsilankė pirminėje sveikatos priežiūros įstaigoje ir 2,2 karto pas gydytoją specialistą. Įvairių tyrimų ir procedūrų skaičiaus kitimas, matyt, yra susijęs su sveikatos draudimu: tiesiogiai apmokamų tyrimų ir procedūrų šiek tiek didėja, o neapmokamų – mažėja.

Lietuvoje gyventojų sergamumas yra registruojamas pagal jų kreipimąsi į asmens sveikatos priežiūros įstaigas. Šie duomenys informatyvūs tik iš dalies, nes tokia registravimo metodika atspindi daugiau sveikatos priežiūros įstaigų darbų apimtį. Per dešimt metų registruojamas tiek suaugusiųjų, tiek vaikų sergamumas didėjo. Pastaraisiais metais sergamumo augimo tempai sulėtėjo, o vaikų sergamumas net pradėjo mažėti. Išlieka aktuali sergamumo duomenų registravimo kokybės problema.

2003 m. iš viso užregistruota vidutiniškai 1,7 ligos atvejų vienam suaugusiajam ir net 2,8 atvejų vienam vaikui, iš jų suaugusiems teko vienas naujos ligos atvejis, vaikams – 2,4 naujos ligos atvejo. Kvėpavimo sistemos ligos tarp vaikų sudarė net 59 proc. tarp naujai registruotų ligų, iš jų tik labai maža dalis – lėtinės ligos. Taigi galima teigti, kad didelis vaikų sergamumas nulemtas pirmiausia ūmių kvėpavimo takų infekcijų. Tarp suaugusiųjų kvėpavimo takų ligos sudarė 26 proc. visų naujų susirgimų, 12 proc. sudarė traumos ir apsinuodijimai.

Nors ambulatorinis gydymas, ypač pirminė sveikatos priežiūra yra skatinamas, hospitalizacijų skaičius dar gana didelis. Tą iš dalies lemia sveikatos priežiūros paslaugų apmokėjimo sistema (pirminėje grandyje už prirašytus asmenis, o stacionaruose – už gydytą ligonį). Nors 1999 m. viduryje buvo nustatytos kvotos stacionarioms paslaugoms, ligonių skaičius ženkliai nesumažėjo. 2003 m. stacionaruose gulėjo 811 tūkst. ligonių, 100 gyventojų teko 23,5 hospitalizuotųjų. Strateginiuose planuose numatytas siektinas rodiklis sudaro 18 hospitalizuotųjų 100

V. The activity of health care institutions

Health insurance system introduced in 1997 had a great impact on the indicators of the activity of health care institutions. Some changes were noticed at the beginning of 1999 as well, when computerized statistical-economical accounting system of services provided in hospitals and outpatient care institutions was implemented.

Visits to the doctor over ten years decreased from 9.6 per inhabitant (1990) to 6.6 (2003). The more precise accounting of visits and a stricter control of Patients' Fund might have influence on the decreased number of visits. There were 4.3 visits per inhabitant to primary health care physicians and 2.2 visits per inhabitant to outpatient specialists. The changes in the number of different examinations and procedures depend on health insurance financing methods: the number of directly paid examinations and procedures have increased, whereas non-paid – has decreased.

In Lithuania population morbidity is registered according to referral to outpatient clinics. However, that morbidity data is not informative enough because this type of registering mostly shows the work scope of health care institutions. The registered morbidity of both adults and children has been increasing over 10 years. During the last few years the increase in the number of registered diseases slowed down and children morbidity even decrease. A problem of the quality of morbidity data registration remains.

In 2003 an average of 1.7 diseases per adult and as many as 2.8 diseases per child was registered, including one cases of new disease per adults, and 2.4 – per children. Respiratory system diseases accounted for 59 percent of all new registered children diseases, including a small part of chronic diseases. Thus, it is possible to claim that high morbidity of children is mostly determined by acute respiratory diseases. Among adults, respiratory system diseases account for 26 percent of all new diseases, trauma and poisoning account for 12 percent.

Though outpatient treatment is encouraged, primary health care in particular, the number of admissions still remains rather high. This is partly determined by health services financing system, when primary health care is financed on capitation base and hospitals are financed per treated patient. In the middle of 1999 quotas for hospital services were introduced, but the number of patients decreased slightly. In 2003 there were 811 thousands

gyventojų. 2003 m. sumažėjo iki 45 m. amžiaus stacionaro ligonių skaičius, bet padidėjo 45 m. ir vyresnių ligonių skaičius. Hospitalizavimo priežasčių struktūra beveik nesikeitė: tarp suaugusiųjų vyravo kraujotakos sistemos ligos (22 proc.), tarp vaikų – kvėpavimo sistemos ligos (33 proc.).

Per dešimt metų vidutinis gulėjimo stacionare laikas sutrumpėjo 7 dienomis. Ypač sparčiai jis pradėjo mažėti įvedus sveikatos draudimą – beveik viena diena kasmet. Tokius pokyčius lėmė apmokėjimas už gydytą ligonį, todėl ligoninės buvo suinteresuotos trumpinti gulėjimo laiką, racionaliau organizuoti darbą. Pastaruosius trejus metus vidutinis gulėjimo laikas mažėjo šiek tiek lėčiau ir 2003 m. sudarė 10,3 dienų. Nors daugelio ligų profilių ligonių vidutinis gulėjimo laikas nesiekia 10 dienų, tačiau, palyginti su daugeliu Europos šalių, jis vis dar ilgas. Vidutinė ligonių gulėjimo trukmė tuberkuliozės ir slaugos skyriuose 2003 m. pailgėjo. Kvotos stacionarioms paslaugoms nulėmė lovos funkcionavimo rodiklio mažėjimą, kuris 2003 m. buvo 275,7 dienų.

admissions or 23.5 per 100 inhabitants. According to the strategic plans the admission rate 18 per 100 should be achieved. In 2003 the number of admissions decreased in the age group till 45 years old, but increased in the age group 45 years and more. The main reasons of admission remained nearly the same: circulatory system diseases (22%) prevailed among adults, respiratory system diseases (33%) among children.

Over the recent decade the average length of stay in hospital has shortened by 7 days. Especially great decrease in length of stay was seen after the mandatory health insurance was introduced – nearly one day a year. Such changes were determined by the payment for the patient treated, therefore, hospitals were interested in shortening the time spent in hospital and organizing work in a more rational way. During the last three years the decrease in the average length of stay slowed down and in 2003 came to 10.3 days. Though average length of stay in different specialties does not reach 10 days, compared to many European countries, it is still quite long. An average length of stay in the departments of tuberculosis and nursing became longer in 2003. Quotes exerted influence on the decreased bed utilization, which in 2003 amounted to 275.7 days.

Apsilankymai pas gydytojus Visits to Physicians

	2001	2002	2003
Apsilankymø skaièius (tùkst.) Number of visits (thous)	22737.5	22018.6	22910.7
1-am gyv./per 1 pop.	6.5	6.4	6.6
Apsilankymø pas stomatologus skaièius (tùkst.) Number of visits to dentists (thousands)	4359.2	4045.7	4074.7
1-am gyv./per 1 pop.	1.3	1.2	1.2
Apsilankymø dël vieno ligos atvejo skaièius Number of visits due to 1 epizode			
suaugusiøjø/adults	2.9	3.0	2.9
vaikø/children	2.0	2.0	2.0

Tyrimai ir procedûros Examinations and Procedures

Tyrimø ir procedûrø rūðys Type of examinations and procedures	Abs.sk. Abs.numb.		100-ui gyv. per 100 pop.	
	2002	2003	2002	2003
Laboratoriniai tyrimai Laboratory examinations	32645338	27905980	941.0	807.9
ið jø/of which:				
hematologiniai hematological	12035495	9546194	346.9	276.4
citologiniai cytological	190617	200518	5.5	5.8
biocheminiai biochemical	7035333	7230440	202.8	209.3
mikrobiologiniai microbiological	864535	924147	24.9	26.8
imunologiniai immunological	1246411	921449	35.9	26.7
Endoskopiniai tyrimai Endoscopy examinations	223879	223216	6.5	6.5
Rentgenologiniai tyrimai X-ray diagnostics	2985931	3055674	86.1	88.5
Ultragarsiniai tyrimai Ultra-sound examinations	1169479	1213829	33.7	35.1
Funkcinës diagnostikos procedûros Functional diagnostic procedures	2188377	2167618	63.8	62.8
Fizinës medicinos ir reabilitacijos procedûros Procedures in physical medicine and rehabilitation	8858887	8827004	255.4	255.5
Patologinës anatomijos tyrimai Pathologic anatomy tests	3247	2753	7.9*)	6.7*)
Teismo medicinos ekspertizës Forensic medicine tests	8891	9050	21.7*)	22.1*)

*) 100-ui mirusiøjø/per 100 deaths

Susirgimai užregistruoti ambulatorinę pagalbą teikiančiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose 1000-čiui gyventojų 2003 m.
Registered Diseases in Out-patient Clinics per 1000 population in 2003

Ligų klasės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Suaugusieji/Adults		Vaikai/Children	
	sergamumas incidence	ligotumas prevalence	sergamumas incidence	ligotumas prevalence
Iš viso/Total	981.7	1771.1	2417.1	2785.5
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	38.3	53.9	85.6	89.1
II. Navikai Neoplasms	15.7	34.8	4.5	5.8
III. Kraujo ir kraujodaros organų ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	3.7	7.2	15.3	21.2
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	18.8	62.8	16.3	27.2
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	24.1	75.1	44.7	64.3
VI. Nervų sistemos ligos Diseases of the nervous system	39.6	83.7	20.4	34.6
VII. Akies ir jos priedinių organų ligos Diseases of the eye and adnexa	58.5	134.0	96.1	176.6
VIII. Ausies ir speninės ataugos ligos Diseases of the ear and mastoid process	39.6	54.1	76.2	79.8
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	44.7	283.1	8.1	17.9
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	257.9	309.5	1424.6	1491.5
XI. Virškinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	59.8	110.0	155.5	178.2
XII. Odos ir poodinio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	59.5	72.4	128.8	141.0
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	85.1	179.3	64.5	95.4
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	86.8	142.0	25.2	30.6
XV. Nėštumas, gimdymas ir pogrindinis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	11.4	13.0	x	x
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	0.1	0.1	16.6	18.8
XVII. Ągintos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomų anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	1.2	3.3	23.6	48.4
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	16.8	22.7	91.5	142.8
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti išorinių priežasčių padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	120.1	130.3	119.6	122.7

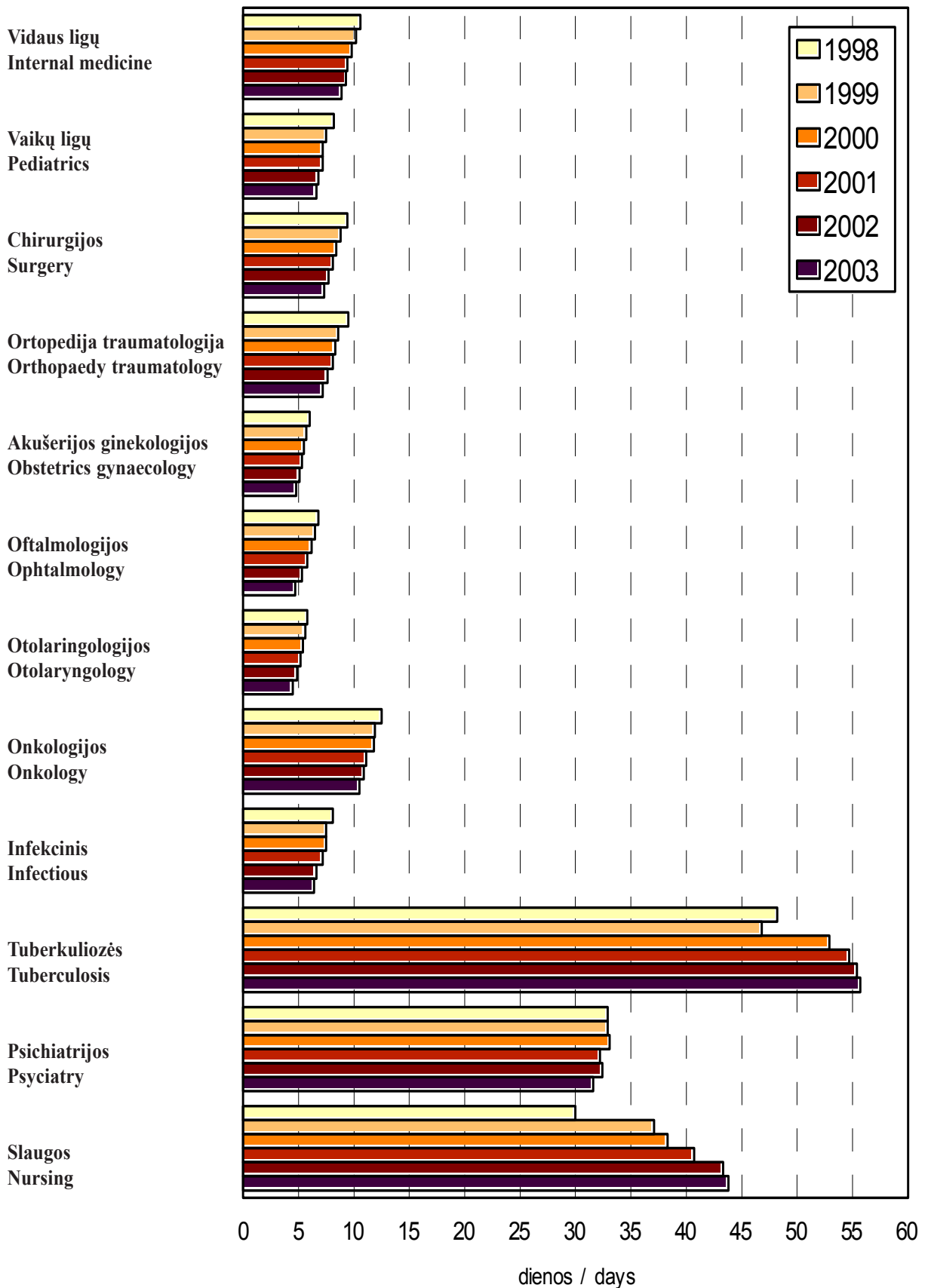
Hospitalinis sergamumas pagal priežastis 2003 m. Discharges by Groups of Diseases in 2003

Ligø klasės pagal TLK-10 Disease groups according to ICD-10	Suaugusieji/Adults		Vaikai/Children	
	iðraðyta 1000 gyv. discharge per 1000 pop.	vidutinė gulėjimo trukmė average length of stay	iðraðyta 1000 gyv. discharge per 1000 pop.	vidutinė gulėjimo trukmė average length of stay
Ið viso/Total	235.0	10.9	196.7	6.9
I. Kai kurios infekcinės ir parazitinės ligos Certain infectious and parasitic diseases	5.9	29.1	19.6	6.4
II. Navikai Neoplasms	19.6	10.2	3.2	7.5
III. Kraujo ir kraujodaros organø ligos bei tam tikri sutrikimai susiję su imuniniais mechanizmais Diseases of blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanisms	0.8	8.4	1.2	6.3
IV. Endokrininės, mitybos ir medžiagø apykaitos ligos Endocrine, nutritional and metabolic diseases	4.5	9.9	2.1	7.1
V. Psichikos ir elgesio sutrikimai Mental and behavioural disorders	13.3	29.8	3.7	14.0
VI. Nervø sistemos ligos Diseases of the nervous system	12.7	10.3	5.9	7.9
VII. Akies ir jos priediniø organø ligos Diseases of the eye and adnexa	5.4	5.0	2.8	6.3
VIII. Ausies ir speninės ataugos ligos Diseases of the ear and mastoid process	1.6	7.9	3.7	6.5
IX. Kraujotakos sistemos ligos Diseases of the circulatory system	52.8	12.7	2.0	5.3
X. Kvėpavimo sistemos ligos Diseases of the respiratory system	16.3	9.6	64.0	6.1
XI. Virðkinimo sistemos ligos Diseases of the digestive system	19.4	7.6	22.9	4.6
XII. Odos ir poodþio ligos Diseases of the skin and subcutaneous tissue	4.1	9.3	5.4	5.0
XIII. Jungiamojo audinio ir skeleto-raumenø sistemos ligos Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue	13.1	11.2	3.9	8.5
XIV. Urogenitalinės sistemos ligos Diseases of the genitourinary system	18.2	5.9	6.4	5.9
XV. Nėðtumas, gimdymas ir pogrindyminis laikotarpis Pregnancy, childbirth and the puerperium	23.9	4.8	0.04	7.0
XVI. Tam tikros perinatalinio periodo ligos Certain conditions originating in the perinatal period	x	x	16.7	7.5
XVII. Ágimtos formavimosi ydos, deformacijos ir chromosomø anomalijos Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities	0.4	8.7	7.5	7.0
XVIII. Simptomai, pakitimai ir nenormalūs klinikiniai bei laboratoriniai radiniai, neklasifikuojami kitur Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified	1.3	9.7	6.1	29.9
XIX. Traumos, apsinuodijimai ir kiti iðoriniø prieþasėiø padariniai Injury, poisoning and certain other consequences of external causes	21.9	8.8	19.5	4.7

Stacionaro lovų veikla pagal profilius 2003 m. Hospital Bed Utilization by Specialities in 2003

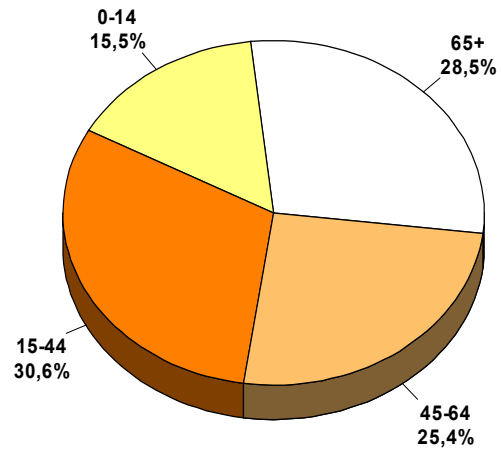
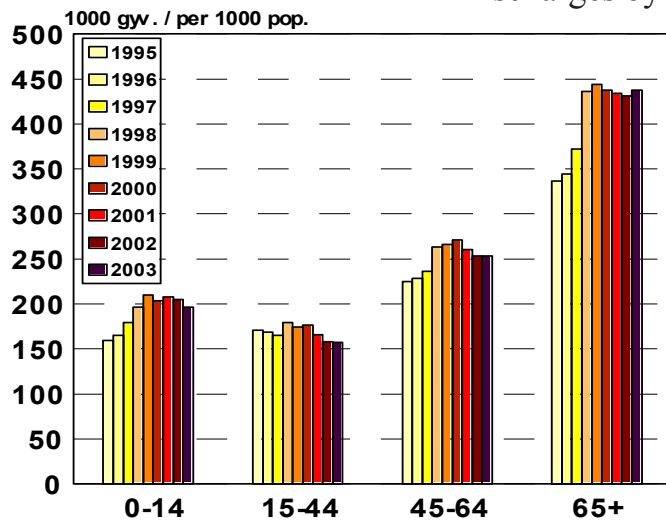
Profilis Speciality	Hospitalizacija 1000-ėiui gyv. Admissions per 1000 pop.	Lovos užpimtumas Bed occupancy	Vidutinė gulėjimo trukmė Average length of stay	Lovos apyvarta Bed turnover	Letališkumas Deaths (%)
Iš viso/Total iš jø/of which:	234.9	275.7	10.3	26.6	2.00
Vidaus ligø Internal medicine	69.2	288.8	8.9	32.5	1.88
Vaikø ligø Paediatrics	81.2*)	249.6	6.6	37.9	0.03
Chirurgijos Surgery	38.9	256.9	7.3	35.3	0.85
Ortopedijos traumatologijos Orthopaedy traumatology	15.1	267.4	7.2	36.9	0.26
Akuøerijos ginekologijos Obstetrics gynaecology	29.5	229.1	4.8	47.4	0.02
Oftalmologijos Ophtalmology	5.8	277.6	4.7	59.3	0.01
Otolaringologijos Otolaryngology	6.5	221.7	4.5	49.7	0.06
Psichiatrijos Psychiatry	10.1	306.5	31.6	9.7	0.39
Onkologijos Oncology	7.7	276.4	10.5	26.4	1.35
Infekcinis Infectious	8.0	254.6	6.4	39.6	0.23
Tuberkuliozës Tuberculosis	2.7	282.8	55.7	5.1	2.84
Odontologijos Dentistry	0.8	341.8	6.3	54.6	0.04
Slaugos Nursing	6.3	302.1	43.8	6.9	18.25
Reabilitacijos Rehabilitation	3.9	271.8	26.0	10.4	0.15

Vidutinis gulėjimo laikas Average Length of Stay

Stacionaro ligoniai pagal amžių 2003 m.

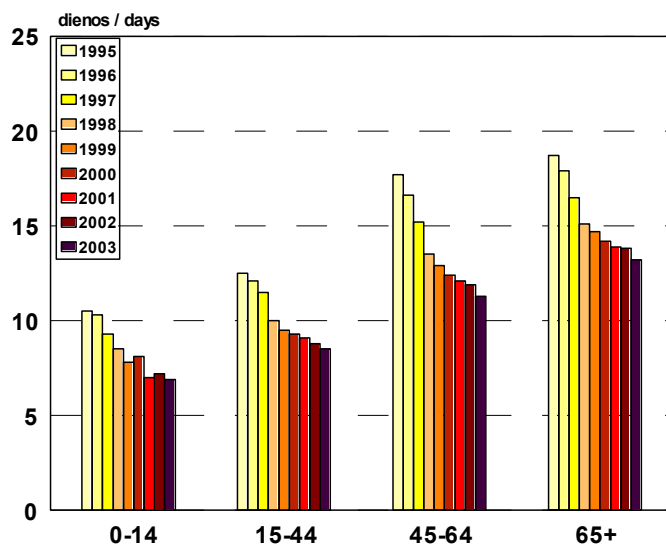
Discharges by Age in 2003

Pastaba. 1993-1999 m. duomenys neperskaičiuoti pagal 2001 m. gyventojų surašymo duomenis
 Note. Data for 1993-1999 is not recalculated according to data of population census of 2001

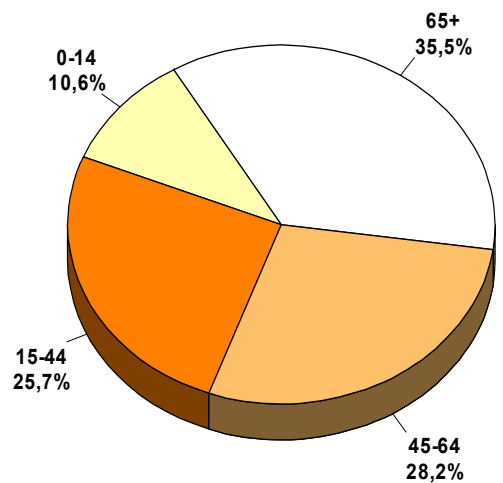
Vidutinis gulėjimo laikas pagal amžių

Average Length of Stay by Age

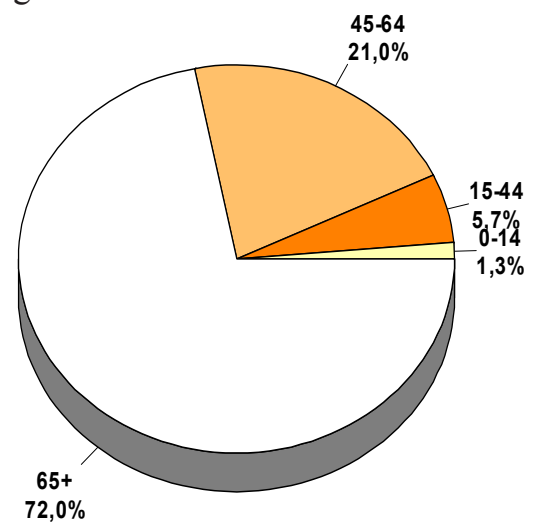
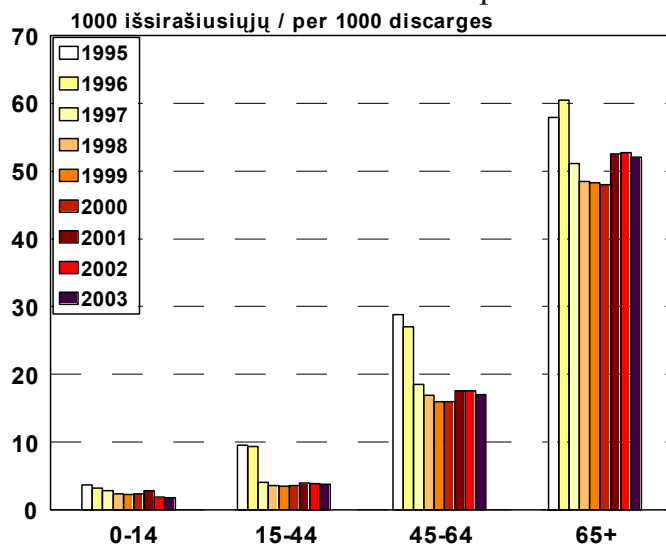
Lovadieniai pagal amžių 2003 m.

Beddays by Age in 2003

Hospitalinis letališkumas pagal amžių 2003m.

Hospital Deaths by Age in 2003

Chirurginēs operācijas stacionaruosē 2003 m. Surgical Operations in Hospitals in 2003

Operācijas Operations	Abs.sk. Abs.numb.	100000-ēiø gyv. per 100000 pop.	proc. %
Ið viso/Total ið jø/of which:	269278	7795.7	100.0
Nervø sistemos On the nervous system	6841	198.0	2.5
Endokrininēs sistemos On the endocrine system	1798	52.1	0.7
Akiø On the eye	15592	451.4	5.8
Ausø, nosies, gerklēs On the ear, throat and nose	22265	644.6	8.3
Veido ir ðandikaulio Maxilla-facial	5176	149.9	1.9
Kvēpavimo organø On the respiratory system	3222	93.3	1.2
Ðirdies On the heart	7377	213.6	2.7
Kraujagysliø On the vessels	14580	422.1	5.4
Pilvo ertmēs organø On the digestive system	41447	1199.9	15.4
Inkstø ir ðlapimtakiø On the kidney and ureter	6665	193.0	2.5
Prostatos On the prostate	7228	448.1 ¹	2.7
Moters lyties organø On the female genital organs	37234	2022.3 ²	13.8
Akuðerinēs Obstetrical operations	26637	1446.7 ²	9.9
Kaulø ir raumenø sistemos On the musculo-skeletal system	40261	1165.6	15.0
Pienliaukēs On the breast	3079	89.1	1.1
Odos ir poodinio slukksnio On the skin and subcutaneous tissue	24797	717.9	9.2

¹ 100,000-ēiø vyrø/per 100,000 males pop.

² 100,000-ēiø moterø/per 100,000 females pop.

VI. Sveikatos aplinka

Pateikiami kai kurie 2003 metais visuomenės sveikatos priežiūros įstaigose atliktų aplinkos ir sveikatos tyrimų rezultatai.

Apskričių visuomenės sveikatos centrų atlikti patalpų higieninės būklės fizikiniai tyrimai rodo, kad leidžiamas normas dažniausiai viršijo apšvieta (55%), mikroklimatas (28%), triukšmas (14%), rečiau virpesiai (2%) ir nejonizuojanti spinduliuotė (1%).

Gyvenamųjų patalpų būklę labiausiai blogino triukšmas (61%) ir mikroklimatas (37%), nejonizuojanti spinduliuotė ir apšvieta tik 1% viršijo leidžiamas normas. Sveikatos priežiūros įstaigose labiausiai leidžiamas normas viršijo mikroklimatas (60%) ir apšvieta (36%). Vaikų ir paauglių švietimo įstaigose daugiausia problemų kelia apšvieta, viršydama leidžiamas normas (73%) – tai gali būti viena iš svarbiausių vaikų regos sutrikimų priežastis. Maisto objektų patalpų higieninę būklę blogino ir labiausiai viršijo leidžiamas normas triukšmas (37%) ir apšvieta (32%). Triukšmas labiausiai viršijo leidžiamas normas pramonės įmonėse (43%).

Daugiausiai oro cheminio užterštumo tyrimų, viršijančių higienos normas, buvo užregistruota pramonės įmonėse (76%), o mažiausiai sveikatos priežiūros įstaigose (1%). Gyvenamuosiuose namuose ir maisto įmonėse cheminis užterštumas buvo viršytas panašiai (atitinkamai 12% ir 11%).

Oro mikrobinis užterštumas buvo didžiausias sveikatos priežiūros įstaigose ir leidžiamas normas viršijo 4,7%. Distiliuoto vandens mikrobinio užterštumo tyrimai buvo atlikti tik sveikatos priežiūros įstaigose ir leidžiamas normas viršijo 6,25%.

Pagrindinis gėlo geriamojo vandens šaltinis Lietuvoje - požeminis (gruntinis ir spūdinis) vanduo. Apie 2/3 Lietuvos gyventojų naudoja centralizuoto vandentiekio vandenį, o apie 1/3 (daugiausiai kaimo ir priemiestinių teritorijų) gyventojų apsirūpina vandeniu iš kastinių šachtinių šulinių. 2003 m. ištirti 23295 šachtiniai šuliniai ir 2836 individualių gręžinių žalio vandens cheminė tarša. 16,3% šachtinių šulinių ir 15,8% individualių gręžinių neatitiko reikalavimų. Ištirtų šachtinių šulinių vanduo dažniausiai neatitiko šių analizių normų: nitratai (43,1%), drumstumas (13,7%), spalva (4,9%). Dažniausiai neatitiko normų individualiuose gręžiniuose tirtos analitės: geležis (45,6%), amoniakas (25%), drumstumas (37,8%), spalva (16,6%). Taip pat buvo ištirta šachtinių šulinių (9943) ir individualių gręžinių (2928) žalio vandens mikrobinė tarša. 26,1% šachtinių šulinių ir 5,8% individualių gręžinių neatitiko normų. Šachtinių šulinių vandenyje dažniausiai normas viršijo: koliforminės bakterijos (30,5%), šilumai atsparios koliforminės bakterijos (27%) ir enterokokai (23,3%).

VI. Environmental Health

Some results of environmental health investigations carried out in 2003 in public health institutions are presented in the article.

Results of investigations of indoor environment hygiene conditions carried out by regional public health centres showed that most frequently allowable standards were exceeded for lighting (55%), microclimate (28%), noise (14%); more rarely - for vibration (2%) and non-ionising radiation (1%).

Most frequently noise (61%) and microclimate (37%) made the indoor environment quality worse in dwellings. Investigations of indoor environment in health care institutions showed that most frequently allowable standards were exceeded for microclimate (60%) and lighting (36%). In children and adolescent educational institutions the main issue was lighting (in 73% of investigated cases) – one of the main reasons for sight disorders. Main factors having negative impact on indoor environment at food enterprises and did not corresponding with allowable standards were noise (37%) and lighting (32%). Noise was not corresponding with allowable standards most frequently in industrial enterprises (43%) too.

The biggest number of investigations of air chemical pollution exceeding hygiene standards was registered at industrial enterprises (76%), the smallest – at health care institutions (1%). In dwellings and food enterprises chemical pollution exceeded standards for 12% and 11%, respectively.

Microbiological contamination of air was the highest in health care institutions and exceeded allowable standards in 4.7% of investigated points. Investigations of microbiological contamination in distilled water were carried out only in health care institutions, and exceeded allowable standards in 6.25% of investigated points.

The main source of fresh drinking water in Lithuania is underground (ground and pressure) water. About 2/3 of Lithuania inhabitants are using water from centralised water supply systems, and about 1/3 (mostly inhabitants in rural and sub-urban territories) are using water from dug shaft wells. In 2003, chemical contamination in 23295 shaft wells and 2836 individual bores was investigated. In 16.3% of shaft wells and 15.8% of individual bores did not correspond with hygiene requirements. Most frequently the investigated drinking water of shaft wells did not correspond with the standards for the following parameters: nitrates (43.1%), turbidity (13.7%) and colour (4.9%). Most frequently the following parameters investigated in individual bores

Individualių gręžinių vandens mikrobinė tarša buvo žymiai mažesnė nei šachtinių šulinių - dažniausiai normos viršijo enterokokai (11,7%).

Pagrindinė paviršinio vandens telkinių užterštumo priežastis - nepakankamai išvalytos ar nevalytos miestų, miestelių, pramonės įmonių ir kaimų nuotekos, taip pat išsklaidyta tarša iš gretimų vandens telkinių teritorijų. Rekreacijai naudojami Baltijos jūros, upių ir ežerų vandenys. Savivaldybės institucijos turi įteisinti paplūdimius ir maudyklas, užtikrinti tinkamą jų eksploatavimą, kad nebūtų pavojaus žmonių sveikatai. Bet daugelis paplūdimių iki šiol valomi nereguliariai, juose stokojama sanitarijos įrenginių, nėra nuolatinės priežiūros, jie neatitinka higienos reikalavimų. 2003 m. atlikti atvirų vandens telkinių vandens kokybės rekreacijos zonoje tyrimai parodė, kad higienos normų neatitiko 2,3% visų paimtų jūros mėginių, 7,5% upių mėginių, 4,9% ežerų, tvenkinių, karjerų mėginių. Visuomenės sveikatos priežiūros centrų atliekamų tyrimų rezultatai rodo, kad maudyklų mikrobinės taršos rodikliai dažniausiai viršijami Nemune ties Kaunu ir Alytumi.

2003 metais visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos iš gyventojų gavo 972 prašymus ir skundus, iš kurių 49% pasitvirtino. Daugiausiai iš pasitvirtinusių sudarė skundai dėl aplinkos taršos (36%), skundai dėl teritorijų ir pastatų netinkamos priežiūros - 17%, dėl ūkinės komercinės veiklos - 11%, dėl kaimynų veiklos - 10%, dėl statybų - 7%.

Darbo vietų higieninio įvertinimo Lietuvoje rezultatai rodo, kad su didesne profesine rizika sveikatai kasdien susiduria apie 20-30 procentų darbuotojų.

2003 m. buvo atliktas 590 įmonių ir 6880 darbo vietų įvertinimas įvairiose veiklos rūšyse. Analizuojant darbo vietų higieninio įvertinimo duomenis buvo nustatyta, kad Lietuvoje dauguma darbuotojų dirbo normaliomis darbo sąlygomis (88%), kenksmingomis (11%), labai kenksmingomis (1%). Analizuojant pagal atskiras veiklos rūšis, didžiausia darbo vietų su kenksmingomis darbo sąlygomis dalis nustatyta nemetalų mineralinių produktų gamyboje – 51%, medienos ir medienos gaminių gamyboje – 25%. 2003 m. Lietuvoje profesinės rizikos poveikyje iš viso dirbo 200805 darbuotojų. Tyrimų duomenimis, daugiausiai darbuotojai buvo veikiami kenksmingų fizikinių veiksnių – 58% (115789) (gamyboje ir transporte - 60%, kitos veiklos rūšyse – 53%). Kenksmingų cheminių medžiagų buvo veikiami 18% (36624) asmenų (gamyboje ir transporte - 21%; kitose veiklos rūšyse – 14%). 20% (39702) asmenų dirbo kenksmingų ergonominių veiksnių poveikyje (gamyboje ir transporte - 17%; kitose veiklos rūšyse - 25%). Kenksmingų biologinių veiksnių buvo

did not correspond with hygiene standards: iron (45.6%), ammonium (25%), turbidity (37.8%), colour (16.6%). Microbiological contamination of raw water in shaft wells (9943) and individual bores (2928) were also investigated. 26.1% of investigated shaft wells and 5.8% of individual bores did not correspond with standards. Most frequently the standards in shaft wells were exceeded for coliform bacteria (30.5%), heat resistant coliform bacteria (27%) and enterococcus (23.3%). Microbiological contamination in individual bores was lower than in shaft wells, only enterococcus exceeded standards in 11.7% of investigations.

The main issue of surface water contamination – insufficiently treated or untreated waste water from cities, small towns, enterprises and rural areas. Waters of the Baltic Sea, rivers and lakes are used for recreation. Municipalities are responsible for legalization of beaches and bathing places and should ensure their proper exploitation in order to prevent danger for human health. But majority of the beaches are not treated regularly, they are lacking sanitary equipment and its constant maintenance, they did not correspond with hygiene requirements. Investigations of water quality carried out at recreational zones of open water bodies have shown that 2.3% of sea water samples, 7.5% of river samples and 4.9% of samples from lakes, ponds and pits did not correspond with hygiene standards. Results of investigations carried out by public health centres showed that indicators of microbiological contamination most frequently were exceeding standards in bathing places in Nemunas at Kaunas and Alytus.

In 2003 public health centres have received from inhabitants 972 requests and complaints, 49% of which were confirmed. Majority of confirmed complaints were related to environmental pollution (36%), other reasons – 19%, insufficient surveillance of territories and buildings – 17%, economic – commercial activities – 11%, neighbours – 10%, construction – 7%.

Results of hygiene assessment of working places in Lithuania showed that about 20 – 30 percent of employees were exposed to professional risk for health.

In 2003 hygiene assessment of working places was carried out in 590 enterprises and 6880 working places in different fields of activities. Analysis of data of hygiene assessment of working places revealed that 88% of employees in Lithuania were working at normal working conditions; 11% - at hazardous and 1% - at very hazardous working conditions. Analysing data according to the different activity fields, the major part of working places with hazardous working conditions were determined in

veikiami 4% (8690) darbuotojų (gamyboje ir transporte - 2%, kitose veiklos rūšyse - 8%).

Žmonės yra veikiami įvairių apšvitos šaltinių. Šie šaltiniai yra tiek gamtinės, tiek dirbtinės kilmės. Be to, apšvitos šaltiniai vienas nuo kito skiriasi jų lemiamą apšvitos doze. Informacija apie apšvitos šaltinius ir jų sąlygojamas apšvitos dozes yra svarbi norint nustatyti, kokių radiacinės saugos priemonių būtina imtis. Tai padeda optimizuoti radiacinę saugą – užtikrinti, kad žmonių apšvitos dozės ir švitinamų žmonių skaičiai būtų tokie maži, kokius galima pasiekti protingomis priemonėmis, atsižvelgiant į socialines ir ekonomines sąlygas valstybėje.

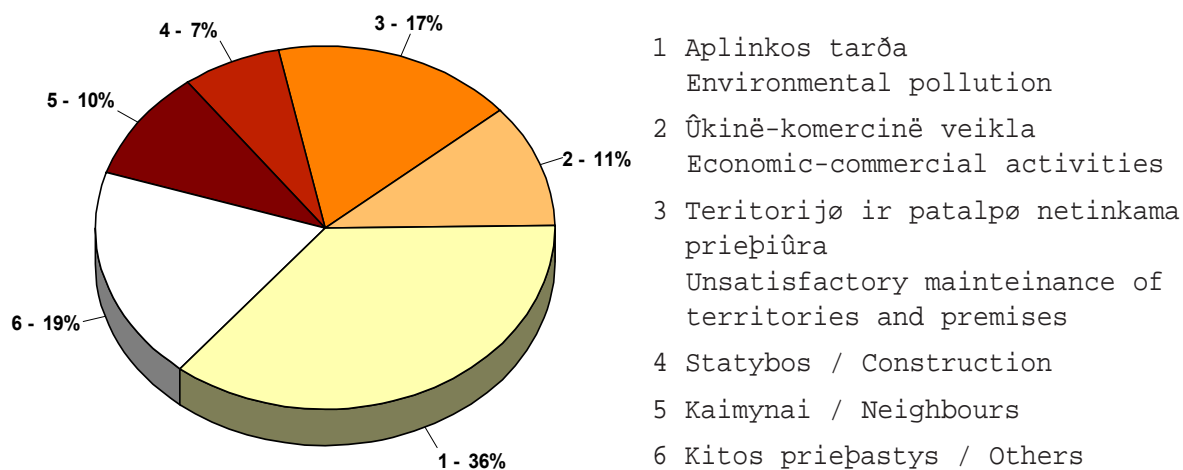
Remiantis Radiacinės saugos centro duomenimis bei skaičiavimais bendra visų apšvitos šaltinių nulemta metinė efektinė dozė yra 2,63 mSv gyventojams ir 4,24 mSv su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais dirbantiems darbuotojams.

non-metal fiber production – 51%; wood and wood products production – 25%. In 2003 in Lithuania 200805 employees were exposed to professional risks. According to investigations, the main professional risk factors were: physical factors – 58% of employees exposed to risk factors (in production and transport – 60%; other fields of activities – 53%); chemical factors – 18% (in production and transport – 21%; other fields of activities – 14%); ergonomic factors – 20% (in production and transport – 17%; other fields of activities – 25%); biological factors – 4% (in production and transport – 2%, other fields of activities – 8%).

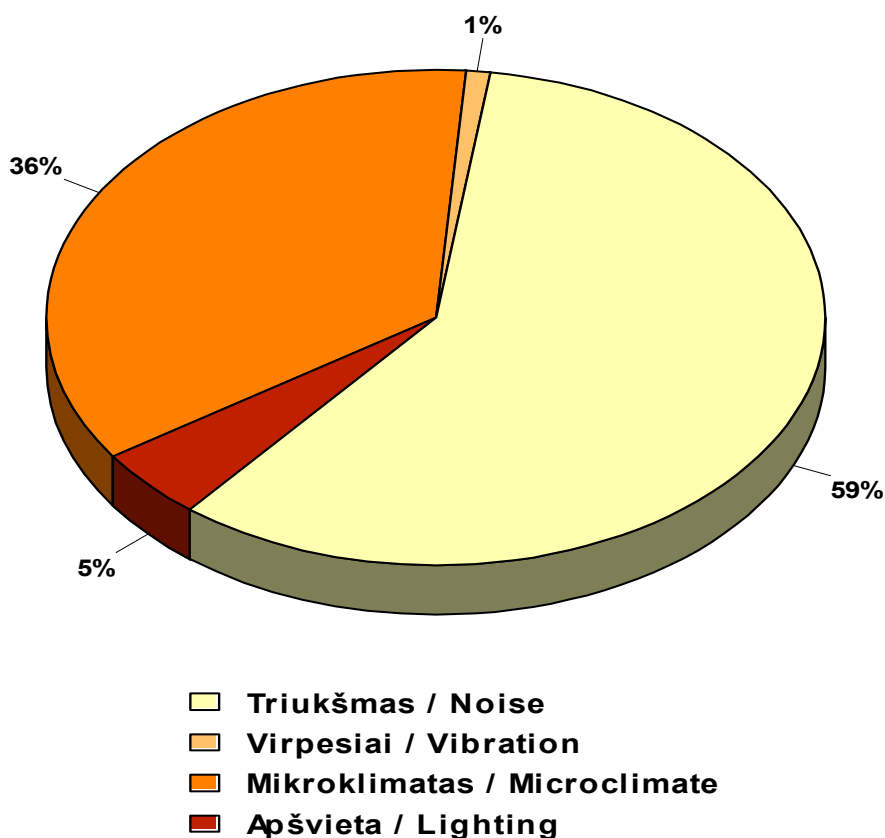
People are also exposed to various sources of ionising radiation. These sources are of natural and artificial nature. Besides, different sources of radiation have different input in radiation dose. Information about radiation sources and radiation doses is important to define which radiation safety measures are required. This helps to optimise radiation safety – ensure that radiation doses and number of exposed people being as small as possible with reasonable measures used and taking into account social and economic conditions in the country.

According to the data and calculations of Radiation Safety Centre the total annual effective dose of all radiation sources is 2.63 mSv for inhabitants and 4.24 mSv for employees working with the sources of ionising radiation.

Gyventojų prašymų ir skundų priežastys 2003 m. Reasons for requests and complaints of inhabitants in 2003

Fizikiniai veiksniai, viršijantys leidžiamas normas, gyvenamosiose patalpose 2003 m. Physical factors exceeding allowable norms in dwellings in 2003

VII. Sveikatos priežiūros finansavimas

Nors 2003 metais šalies ekonomikos augimas buvo labai spartus, valstybės sektoriaus išlaidos sveikatos priežiūrai lyginant su 2002 m. padidėjo tik 1,3 proc. ir faktinėmis kainomis siekė 2,2 mlrd. litų. Valstybinio sektoriaus išlaidų sveikatos priežiūrai dalis nuo bendrojo vidaus produkto per pastaruosius metus mažėjo - 1998 m. valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai sudarė 4,83 proc. BVP, o 2003 m. - 4 proc. Valstybės išlaidos sveikatos priežiūrai vienam gyventojui 2003 m. buvo 644,9 lito.

Privalomojo sveikatos draudimo fondas (PSDF) – pagrindinis šaltinis sveikatos priežiūrai finansuoti. PSDF išlaidos sveikatos priežiūrai 2003 m. sudarė 88 proc. valstybės sektoriaus išlaidų sveikatos priežiūrai ir siekė 1957 mln. litų. PSDF išlaidos asmens sveikatos priežiūrai siekė 1342 mln. litų arba 68,6 proc. visų PSDF išlaidų, išlaidos vaistų ir medicinos pagalbos priemonių įsigijimo išlaidoms kompensuoti – 440,1 mln. litų arba 22,5 proc. PSDF išlaidų asmens sveikatos priežiūrai struktūra per pastaruosius metus keitėsi nežymiai: šiek tiek sumažėjo stacionarų paslaugoms apmokėti skirtų išlaidų dalis, padidėjo ambulatorinės specializuotos pagalbos paslaugoms apmokėti skirtų išlaidų dalis. Išlaidos stacionaro paslaugoms apmokėti 2003 m. sudarė 58,7 proc., pirminės sveikatos priežiūros – 20,8 proc., greitosios medicinos pagalbos – 5,4 proc., slaugos ir palaikomojo gydymo – 3 proc., ambulatorinės specializuotos pagalbos – 12,2 proc. visų PSDF išlaidų asmens sveikatos priežiūrai apmokėti.

1998-2002 m. tiesioginės gyventojų išlaidos sveikatai padidėjo trečdaliu (nuo 177,6 lito vienam gyventojui 1998 m. iki 237,6 lito 2002 m.). Įvertinus gyventojų privačias išlaidas sveikatos priežiūrai remiantis Statistikos Departamento duomenimis, apie namų ūkių vartojimo išlaidas (įskaitant pinigines ir natūrinės) vienam gyventojui ir demografinės statistikos duomenimis apie vidutinį metinį gyventojų skaičių, gauta, kad 2003 m. tiesioginės gyventojų išlaidos sveikatos priežiūrai sumažėjo ir siekė 726,6 mln. litų. Tai sudarė 24,6 proc. visų išlaidų sveikatai. Vienam gyventojui teko 210,4 lito tiesioginių išlaidų.

Visos išlaidos sveikatai 2003 m. sudarė 2,95 mlrd. litų arba 5,26 proc. bendrojo vidaus produkto.

VII. Health Care Financing

In 2003 the national economy grew markedly. But public expenditure on health care in 2003 as compared to 2002 increased only by 1.3% and constituted 2,2 billion Lit as at current prices. Public expenditure on health as percentage of GDP has been decreasing over the last years – it fell from 4.83% of GDP in 1998 to 4.0% in 2003. In 2003 public sector average expenditure on health care per capita amounted to 644.9 Lit as.

Compulsory Health Insurance Fund (CHIF) is the main source of health care financing. CHIF expenditure in 2003 constituted 1957 million Lit as or 88% of all public sector expenditure on health. CHIF expenditures on personal health care reached 1342 mill. Lit as or 68.6% of all CHIF expenditures, compensations for medicine reached 440,1 million Lit as or 22.5%. Over the last few years the structure of CHIF expenditure on personal health did not change significantly: the part of inpatient care expenditure has decreased slightly and the part of specialized outpatient care expenditure has increased. CHIF expenditure on in-patient care financing constituted 58.7%, primary health care financing - 20.8%, emergency service financing – 5.4%, nursing - 3%, specialized outpatient care – 12.2% of total CHIF expenditure on personal health care.

During the years 1998-2002 the average household expenditure on health per capita increased by one third (from 177,6 Lit as in 1998 to 237,6 Lit as in 2002). To assess household expenditure on health care, data on household consumption expenditure per capita (provided annually by the Statistics Lithuania on the basis of the national household survey) and the average annual number of population have been used and such estimation showed that the household expenditure in 2003 has decreased and reached 726.6 million Lit as, what accounted for 24.6% of all expenditures on health or 210.4 Lit as per capita.

In 2003 total expenditures on health amounted 2.95 bill. Lit as or 5.26% of GDP.

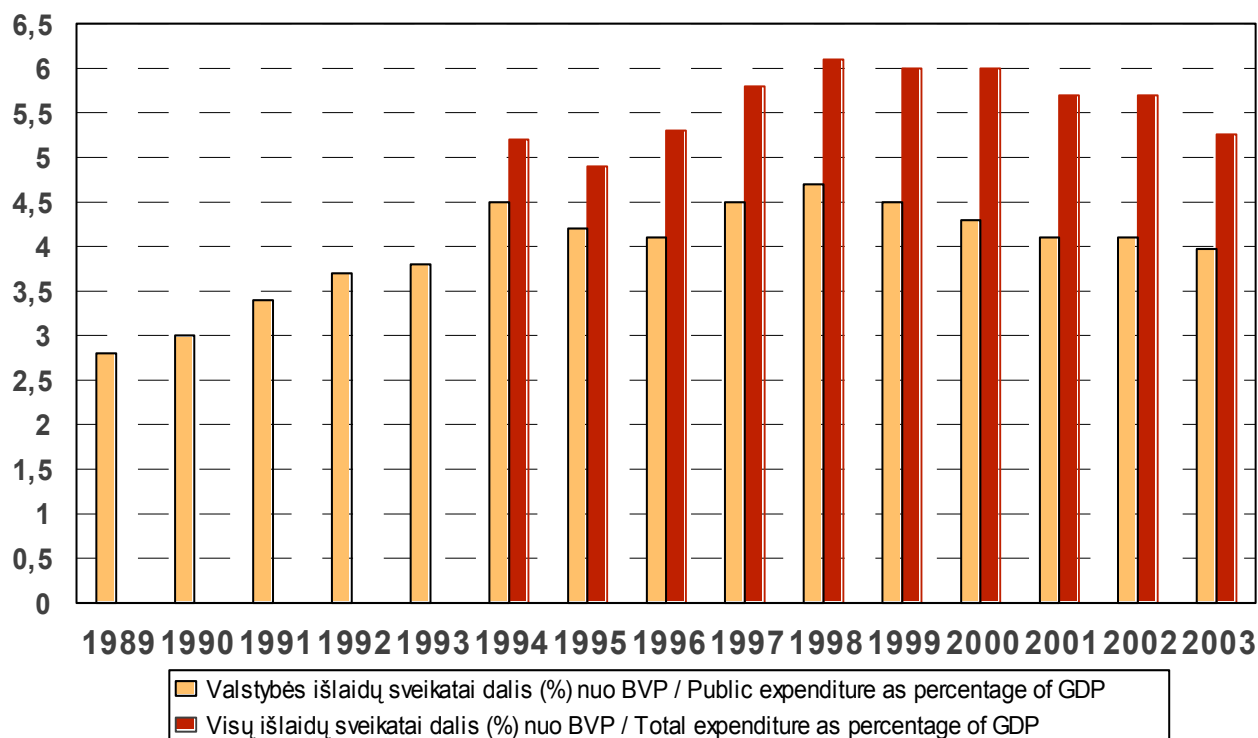
Išlaidos sveikatos priežiūrai (mln. litų) Expenditure on Health (millions litas)

	1999	2000	2001	2002	2003**
Iš viso/Total	2608.9	2727.4	2754.6	2917.3	2954.5
iš jø/of which:					
Valstybės ir savivaldybių biudžetas State and municipal budget	152.5	184.6	181.9	199.5	270.9
Privalomojo sveikatos daudimo fondas Compulsory Health Insurance Fund	1808.9	1791.1	1791.5	1893.5	1957.0
Tiesioginės gyventojų išlaidos*) Direct expenditures of inhabitants*)	647.0	751.7	781.2	824.3	726.6
Bendrasis vidinis produktas (BVP) Gross domestic product (GDP)	43359.0	45526.0	48379.0	51633.0	56179.0
Išlaidų sveikatai dalis nuo BVP (proc.) Expenditure on health as percentage of GDP	6.0	6.0	5.7	5.7	5.3
Valstybės išlaidų sveikatai dalis nuo BVP (proc.) Public expenditure on health as percentage of GDP	4.5	4.3	4.1	4.1	4.0
Valstybės išlaidų dalis nuo visų išlaidų Public expenditure as percentage of total	75.2	72.4	71.6	71.7	75.4
1-am gyventojui tenka išlaidų sveikatai Expenditure on health per 1 inhabitant	740.3Lt 185.1\$	779.4Lt 194.8\$	791.3Lt 197.8\$	840.9Lt 230.4\$	855.3Lt 247.7Euro

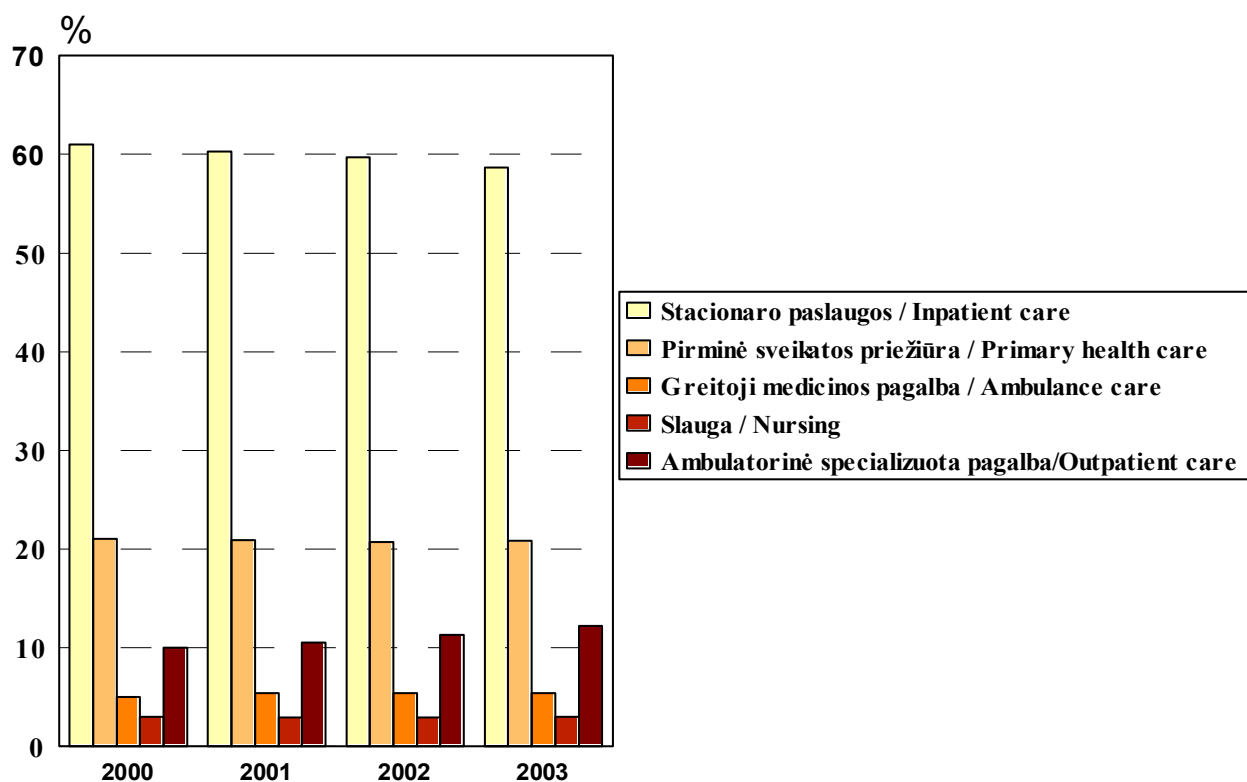
*)Namų ūkio tyrimo duomenimis / household survey data

**iðankstiniai duomenimis / preliminary data

Išlaidų sveikatos priežiūrai dalis (proc.) nuo BVP Expenditure on Health as Percentage of GDP

**Privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidų
asmens sveikatos priežiūrai struktūra**
Structure of Compulsory Health Insurance Fund Expenditure
on Personal Health Care

Privalomojo sveikatos draudimo fondo išlaidos 2003 m.
Compulsory Health Insurance Fund Expenditure in 2003

Teritorinė ligonių kasa Territorial Patient Fund	Apmokėta už suteiktas asmens sveikatos priežiūros paslaugas Expenses for the provided personal services health care		Išlaidos vaistų ir medicino pagalboms priemonių atsigijimui kompensuoti Expenses for reimbursement of medicine	
	tūkst.Lt thous.litas	1 gyv.,Lt per 1 in.,Lt	tūkst.Lt thous.litas	1 gyv.,Lt per 1 in.,Lt
Iš viso Total	1342225	388.6	424499	122.9
Vilniaus TLK Vilnius TPF	422219	408.4	134588	130.2
Kauno TLK Kaunas TPF	365630	415.0	115312	130.9
Klaipėdos TLK Klaipėda TPF	193643	374.8	63086	122.1
Šiaulių TLK Šiauliai TPF	191597	352.0	58644	107.7
Panevėžio TLK Panevėžys TPF	169136	353.5	52870	110.5

Turinys

I. Demografija	4
Demografinė statistika	6
Lietuvos gyventojų amžiaus struktūra	8
Vidutinė būsimo gyvenimo trukmė	10
Mirtingumas	11
Skiepijimai	16
Gimstamumas pagal motinos amžių	16
Abortai	17
Kūdikių mirtingumas	18
II. Sergamumas	20
Infekcinės ligos	23
Venerinės ligos	24
Tuberkuliozė	25
Piktybiniai navikai	26
Psichikos sutrikimai.....	29
Įgimtos anomalijos	30
Profesinis sergamumas	31
Nedarbingumas ir invalidumas.....	32
III. Gyvensena.....	34
IV. Sveikatos priežiūros resursai	37
V. Sveikatos priežiūros įstaigų veikla	46
Apsilankymai, tyrimai, ir procedūros.....	48
Ambulatorinis sergamumas	49
Hospitalinis sergamumas	50
Stacionaro lovų veikla	51
Chirurginės operacijos	54
VI.Sveikatos aplinka.....	55
VII.Sveikatos priežiūros finansavimas.....	59

Contents

I. Demographic situation.....	4
Vital statistics	6
Age structure of Lithuanian population	8
Life expectancy	10
Mortality	11
Immunization	16
Age specific birth rates	16
Abortions	17
Infant mortality	18
II. Morbidity	20
Infectious diseases	23
Venereal diseases	24
Tuberculosis	25
Malignant neoplasms	26
Mental disorders	29
Congenital anomalies	30
Occupational diseases	31
Disability	32
III. Health behaviour	34
IV. Health care facilities	37
V.The activity of health care institutions	46
Visits, examinations and procedures	48
Registered diseases in out-patient clinics	49
Hospital morbidity	50
Hospital bed utilization	51
Surgical operations	54
VI. Environmental health	55
VII. Health care financing	59